

**UCHWAŁA NR 20/IX/2025
RADY GMINY ZAGNAŃSK**

z dnia 26 lutego 2025 r.

w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Zagnańsk

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.) oraz art. 8 ust.1, art. 11 ust. 5 pkt 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 278) Rada Gminy Zagnańsk uchwala, co następuje:

§ 1. Na wniosek Wójta Gminy Zagnańsk wyznacza się obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Gminy Zagnańsk w granicach określonych w załącznikach nr 1 i 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. Ustanawia się na rzecz Gminy Zagnańsk prawo pierwokupu wszystkich nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Zagnańsk.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego.

Przewodnicząca Rady Gminy

Renata Pisiakowska

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Zagnańsk na lata 2024 – 2030

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI NA TERENIE GMINY ZAGNAŃSK

Diagnoza, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, potwierdzająca spełnienie przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji przesłanek ich wyznaczenia

Zagnańsk, 2025 r.

Spis treści

Wstęp	3
Część 2 - Gmina Zagnańsk – charakterystyka obszaru	7
2.1. Lokalizacja Gminy Zagnańsk	7
2.1.1. Sposób użytkowania i zagospodarowania terenu	9
2.2. Środowisko naturalne	11
2.2.1. Jakość środowiska	16
2.3. Demografia i rynek pracy.....	24
2.3.1 Liczba i struktura ludności	24
2.3.2 Lokalny rynek pracy.....	25
2.4. Warunki życia mieszkańców	27
2.4.1 Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	27
2.4.2. Edukacja.....	41
2.4.3. Kultura	43
2.4.4. Sport i rekreacja	49
2.4.5. Turystyka (obiekty zabytkowe)	51
2.4.6. Ochrona zdrowia	56
2.4.7. Opieka społeczna.....	59
Część 3 - Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces diagnostyczny.....	68
3.1. Opis działań diagnostycznych	79
Część 4 - Wybór obszaru rewitalizacji.....	82

Wstęp

Cel diagnozy

Jedną z cech rewitalizacji jest koncentracja. Oznacza to, że działania podejmowane w ramach procesu rewitalizacji powinny dotyczyć ściśle wskazanego obszaru. Obszar ten powinien cechować się natężeniem negatywnych zjawisk oraz mieć istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego.

Celem niniejszej diagnozy jest wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na podstawie analizy wskaźnikowej, tj. badania natężenia występowania negatywnych zjawisk społecznych oraz negatywnych zjawisk w sferach: gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno- przestrzennej i technicznej na terenie gminy Zagnańsk.

Analiza ta wskazana została w art. 15 ust. 1 p. 1) Ustawy o rewitalizacji jako obowiązkowy element Gminnego Programu Rewitalizacji, który obejmuje analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1 oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru.

Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przeprowadzona zatem została w sposób spełniający formalne wymagania określone w Ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485.) stanowiąc tym samym fundament i pierwszy krok do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Struktura dokumentu

Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Zagnańsk podzielona została na cztery części. Część pierwszą stanowi wprowadzenie, w którym sformułowane zostały: cel diagnozy, struktura dokumentu, procedura wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także słowniczek pojęć, w którym zdefiniowano pojęcia dotyczące procesu rewitalizacji.

W części drugiej dokonano ogólnej charakterystyki gminy Zagnańsk, ze szczególnym uwzględnieniem aspektu społeczno-demograficznego, a także środowiskowego, gospodarczego, przestrzennego i technicznego. Zjawiska opisane w tej części charakteryzuje często ujęcie ponadlokalne, oddziałujące swym zasięgiem na teren nie tylko gminy, ale i jednostek sąsiadujących.

Część trzecia Diagnozy dotyczy delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Zagnańsk. W tej części zebrane zostały dane wyjściowe

opisujące zjawiska zachodzące w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Efektem tak przeprowadzonej delimitacji było wyznaczenie na terenie gminy Zagnańsk obszarów zdegradowanych.

Czwarta część diagnozy poświęcona została wyznaczeniu w ramach obszaru zdegradowanego obszaru rewitalizacji, zgodnie z ustawowym wymogiem, aby obszar rewitalizacji nie przekraczał 20% powierzchni gminy i jednocześnie, żeby nie zamieszkiwało go więcej niż 30% mieszkańców gminy. Opisano również przesłanki kluczowego znaczenia obszaru rewitalizacji dla rozwoju lokalnego.

Słowniczek pojęć

REWITALIZACJA – rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

INTERESARIUSZE REWITALIZACJI – interesariuszami rewitalizacji są w szczególności: mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne; jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne; organy władzy publicznej oraz podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa

KOMITET REWITALIZACJI – Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

OBSZAR ZDEGRADOWANY – obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa,

przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego możliwe jest tylko w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1. Gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
2. Skrodowiskowych - w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
3. Przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,
4. Technicznych – szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niesfunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

OBSZAR REWITALIZACJI – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20 % powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30 % liczby jej mieszkańców. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Synteza ustaleń diagnozy

Gmina Zagnańsk posiada program rewitalizacji na lata 2016-2023, który przyjęty został uchwałą nr 45/VII/2017 Rady Gminy Zagnańsk z 31 maja 2017 roku. Program wpisany jest na listę programów rewitalizacji województwa świętokrzyskiego; jest tzw. lokalnym programem rewitalizacji opracowanym na podstawie Wytycznych Ministra Rozwoju. Umożliwia pozyskiwanie środków zewnętrznych na wskazane w programie przedsięwzięcia rewitalizacyjne, nie ma jednak statusu tzw. gminnego programu rewitalizacji. Przyjęcie lokalnego programu rewitalizacji nie pozwalało jednak na skorzystanie z dodatkowych mechanizmów jakie daje gminny program rewitalizacji. Dzięki uchwaleniu niniejszego gminnego programu rewitalizacji na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2015 roku o rewitalizacji Gmina Zagnańsk będzie mogła dodatkowo skorzystać z instrumentów realizacji działań rewitalizacyjnych przewidzianych w ustawie o rewitalizacji.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o rewitalizacji w celu opracowania diagnoz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gmina prowadziła analizy, w których wykorzystuje obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań. Prace analityczne oparte zostały o wyniki diagnozy obszaru znajdujące się w Programie Rewitalizacji Gminy Zagnańsk na lata 2016-2023. Prace prowadzone były z pomocą ekspertów zewnętrznych w formule partycypacyjno- eksperckiej.

Obszar rewitalizacji został wskazany w stosunku do ogólnej liczby ludności Gminy Zagnańsk wynoszącej na koniec roku 2023 12 238 osób (na podstawie danych GUS BDL) oraz całkowitej powierzchni gminy wynoszącej 124,9 km². Zgodnie z przepisami ustawy o rewitalizacji, obszar rewitalizacji może być zamieszkiwany maksymalnie przez 30% ludności gminy i wyznaczony na maksymalnie 20% powierzchni gminy. Obszar rewitalizacji gminy zamieszkuje łącznie 876 mieszkańców (7,2% ogólnej liczby mieszkańców gminy) i obejmuje 16,78 km² (13,43% ogólnej powierzchni gminy). Tak wyznaczony obszar spełnia wymagania ustawowe odnośnie limitów obszaru i liczby mieszkańców.

Część 2. Gmina Zagnańsk – charakterystyka obszaru

2.1. Lokalizacja

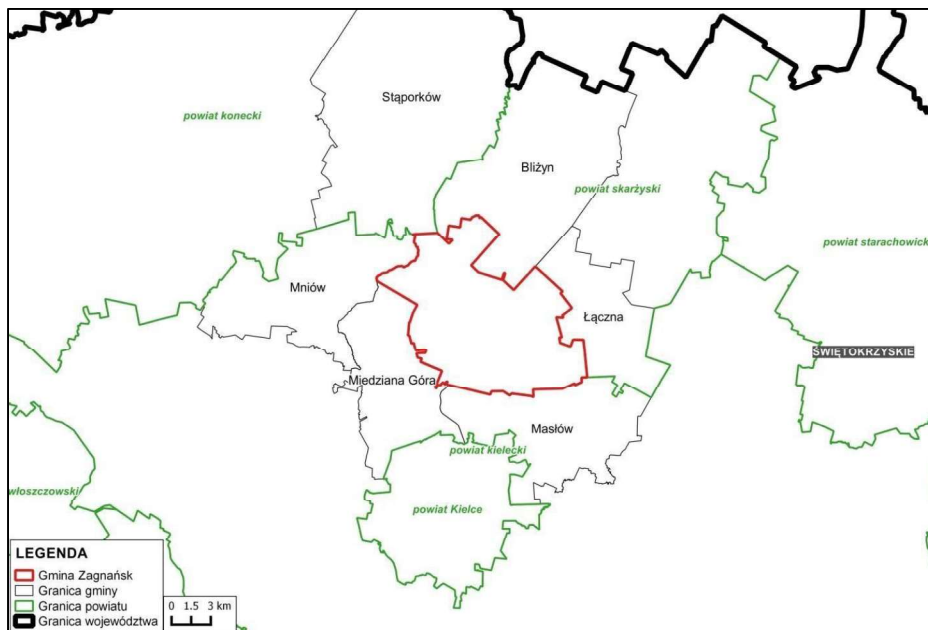
Gmina Zagnańsk położona jest w północnej części województwa świętokrzyskiego. Posiada status gminy wiejskiej. Zlokalizowana jest na terenie powiatu kieleckiego w odległości 17 km od Kielc, w otoczeniu gmin:

- od północy sąsiaduje z gminami: Stąporków (powiat konecki), Bliżyn (powiat skarżyski),
- od północnego wschodu z gminą Łączna (powiat skarżyski),
- od południa z gminą Masłów (powiat kielecki),
- od południowego zachodu z gminą Miedziana Góra (powiat kielecki),
- od zachodu z gminą Mniów (powiat kielecki).

Gmina Zagnańsk należy do Kieleckiego Obszaru Metropolitarne (tworzonego przez Kielce i 13 ościennych gmin) oraz do Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego. Zajmuje powierzchnię 12 487 ha (stan na 31.12.2021 wg danych GUS), co stanowi 5,6 % powierzchni powiatu kieleckiego. Gmina rozciąga się na długości około 13,5 km w kierunku północ – południe i ponad 15 km w kierunku wschód – zachód. Gmina obejmuje 36 miejscowości, które tworzą 17 sołectw. Miejscowości sołeckie to: Bartków, Belno, Chrusty, Długojów, Gruszka, Janaszów, Jaworze, Kajetanów, Kaniów, Kołomań, Lekomin, Samsonów, Szałas, Tumlin, Umer, Zachełmie oraz Zagnańsk.

Miejscowość Zagnańsk, siedziba władz samorządowych, położona jest centralnie względem administrowanego terenu i charakteryzuje się funkcjami o zasięgu lokalnym. Znajdują się tu podstawowe obiekty obsługi ludności – siedziba Urzędu Gminy, placówki oświatowo-wychowawcze, ośrodek zdrowia i apteka, poczta i pawilony handlowe, filia Banku.

Rysunek 1. Położenie Gminy Zagnańsk na tle podziału administracyjnego szczebla gminnego

Gmina Zagnańsk składa się z 36 miejscowości, które zostały podzielone na 17 sołectw: Bartków, Belno, Chrusty, Długojów, Gruszka, Janaszów, Jaworze, Kajetanów, Kaniów, Kołomań, Lekomin, Zagnańsk.

l.p.	obręb	powierzchnia w ha
1.	BARTKOW	177
2.	BELNO	1506
3.	DŁUGOJOW	1151
4.	GRUSZKA	1358
5.	JASIOW	300
6.	JAWORZE	703
7.	KAJETANOW	348
8.	KANIOW	275
9.	KOŁOMAN	1473
10.	SAMSONOW	1240
11.	SZAŁAS	864
12.	TUMLIN	1482
13.	UMER	248
14.	ZACHEŁMIE	891
15.	ZAGNANSK	462
	razem	12478

Źródło: Opracowanie własne

2.1.1. Sposób użytkowania i zagospodarowania terenu

Wedle danych z 2021 r. blisko 60,7 % powierzchni gminy Zagnańsk stanowią grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione. Lasy zajmują aż 59,9 % powierzchni gminy, decydując tym samym o typowo leśnym charakterze krajobrazu gminy. Użytki rolne stanowią 32,7 % powierzchni gminy. Użytki te to głównie grunty orne (ponad 60%) oraz łąki trwałe i pastwiska trwałe (w sumie 31,3 %). Nadmienić należy, iż grunty zabudowane i zurbanizowane obejmują zaledwie niecałe 5 % powierzchni gminy. Gmina ma charakter typowo wiejski, na jej terenie nie występuje większa koncentracja przemysłu, tereny przemysłowe zajmują powierzchnię zaledwie około 27 ha (0,2 % powierzchni gminy).

Na terenie gminy przeważa zabudowa jednorodzinna i zagrodowa. Zabudowa wielorodzinna występuje tylko w miejscowości Zagnańsk oraz Kajetanów.

Miejscowość Zagnańsk pełni funkcję centrotwórczą i ponadlokalną w strukturze gminy. Jest najsilniej wyodrębniona jednostka pod względem przestrzennym. Jest ono ośrodkiem administracyjnym, mieszkaniowym oraz usługowym i oświatowym. Jego punktem charakterystycznym jest teren z aleją drzew z Dębem Bartkiem. Centrum

Zagnańska stanowi zabudowa usytuowana wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 750 oraz powiatowej nr 0296T.

Część centralną Zagnań ska okala zabudowa mieszkaniowa i usługowa. Zabudowa mieszkaniowa miejscowości gminnej Zagnań sk to głównie zabudowa jednorodzinna w formie zabudowy wolnostojącej i bliźniaczej. Zabudowa wielorodzinna, występująca w formie zabudowy z elementów prefabrykowanych, zlokalizowana jest w kilku miejscowościach.

Rozmieszczenie miejscowości na terenie gminy jest w miarę równomierne.

Miejscowości usytuowane w strefie podmiejskiej Kielc są pod wpływem silnej presji urbanizacyjnej związanej z suburbanizacją miasta wojewódzkiego. W obrębie pozostałych wsi występuje przewaga zabudowy siedliskowej oraz mieszkaniowej jednorodzinnej. Obserwuje się w niektórych miejscowościach rozproszenie zabudowy – szczególnie zabudowy siedliskowej, część natomiast ma układ zwarty.

Na terenie gminy znajduje się jedna miejscowość powyżej 1000 mieszkań ców, jest to Zagnańsk. Natomiast stosunkowo niewielki poziom zaludnienia występuje w miejscowościach: Samsonów-Podlesie, Samsonów-Dudków, Barcza i Tumlin-Zacisze.

Tereny wiejskie gminy charakteryzuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz zagrodowa wzdłuż dróg.

W chwili obecnej tereny wiejskie mają znaczne rezerwy terenowe pomiędzy istniejącą zabudową. Należy dążyć do ich uzupełniania w celu zapobiegania dalszemu rozpraszaniu zabudowy oraz utworzeniu zwartych kompleksów.

Obecnie obszar gminy Zagnańsk ma całkowite pokrycie terenu obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

2.2. Środowisko naturalne

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski J. Kondrackiego teren gminy znajduje się w obrębie Wyżyny Małopolskiej, makroregionu Wyżyny Kieleckiej oraz mezoregionu Góry Świętokrzyskiej i Płaskowyżu Suchedniowskiego. Lasy znajdujące się na terenie gminy Zagnańsk wchodziły w skład Nadleśnictwa Zagnańsk, które zostało utworzone w 1929 r. z połączenia dwóch jednostek części Nadleśnictwa Samsonów i części Nadleśnictwa Święta Katarzyna, a w obecnym kształcie istnieje od dnia 1.07.1984 r. reaktywowane na podstawie zarządzenia nr 12/84 Dyrektora OZLP Radom z dnia 10.05.1984 r. W jego skład wchodzi dwa obręby: Zagnańsk - 3828 ha i Samsonów - 6114 ha, Nadleśnictwo zarządza gruntami Skarbu Państwa o powierzchni 9942 ha w tym powierzchnia leśna stanowi 9491 ha.

Obszar gminy Zagnańsk pokryty jest utworami permsko-mezozoicznymi. Tworzą one osłonę paleozoiczną trzonu Gór Świętokrzyskich. Na południowych krańcach gminy odsłaniają się utwory dewonu, wypełniające synklinę Barczy. Najstarszymi utworami występującymi na terenie gminy są osady kambru środkowego i górnego. Stanowią one kompleks piaskowcowo - łupkowy. Pomiędzy Kajetanowem a Barczą występują osady syluru. Tam tworzą się niewielkie wychodnie. Są to utwory łupkowo - szarogłazowe. Utwory dewonu są na omawianym obszarze najmłodszymi utworami należącymi do paleozoicznego trzonu Gór Świętokrzyskich. Budują go osady piaskowcowo - mułowcowe oraz dolomity (Góra Chełmowa). Osady permu odsłaniają się na północ od Kajetanowa. Są to czarne wapienie bitumiczne. Nad wapieniami permu zalegają utwory triasu dolnego i środkowego. Trias środkowy budują wapienie dolomity margliste. Utwory starszego podłoża (poza wychodniami) przykryte są osadami czwartorzędowymi. Występują one głównie w dolinach rzek oraz w postaci nieregularnych płatów u podnóża wzgórz. Są to z reguły osady piaszczyste, deluwialne. Miejscami zalegają gliny zwałowe z okresu zlodowacenia południowopolskiego. Miąższość osadów czwartorzędowych wynosi od kilku do kilkunastu metrów.

W Gminie Zagnańsk przeważają słabe gleby klasy V i VI klasy bonitacyjnej. Stanowią one 75% powierzchni. Gleby średnie klasy IV a i IV b stanowią 24,5% obszaru, natomiast klasa III stanowi tylko 0,5% ogółu gleb. Jest to powód, dla którego mieszkańcy gminy utrzymują się głównie z pracy poza rolnictwem.

Formy ochrony przyrody występujące na terenie Gminy Zagnańsk:

Parki i obszary chronionego krajobrazu

Suchedniowsko – Oblęgorski Park Krajobrazowy utworzony został 10 czerwca 1988r. Zajmuje obszar 21 407 ha, obejmując część obszarów gmin: Bliżyn, Łączna, Miedziana Góra, Mniów, Stąporków, Strawczyn, Suchedniów i Zagnańsk. Wyznaczona wokół Parku otulina zajmuje powierzchnię 25 681 ha obejmując część gmin: Bliżyn, Łączna, Miedziana Góra, Mniów, Stąporków, Strawczyn, Suchedniów, Zagnańsk i miasta Skarżysko Kamienna. Park obejmuje w gminie Zagnańsk sołectwa Długojów i Szałas. Sołectwa: Belno, Kołomań i Samsonów położone są na terenie parku, a sołectwa Bartków, Chrusty, Janaszów, Jaworze, Kaniów, Lekomin, Tumlin, Umer, Zachełmie i Zagnańsk leżą na terenie obszaru otuliny parku krajobrazowego.

Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu (POChK) – obejmuje tereny otaczające Kielce od północy i wschodu położone głównie w zlewni rzeki Lubrzanki i częściowo także rzek Kamionki i Bobrzy. Znajduje się na terenie gmin: Suchedniów, Zagnańsk, Piekoszów, Miedziana Góra, Górno, Daleszyce, Morawica i łącznie obejmuje obszar 25 557 ha. Obejmuje południowo – wschodnią część gminy Zagnańsk stanowiąc ważny łącznik pomiędzy Świętokrzyskim Parkiem Narodowym a wspomagającymi go parkami krajobrazowymi, do których należy m.in. Suchedniowsko – Oblęgorski Park Krajobrazowy.

Suchedniowsko – Oblęgorski Obszar Chronionego Krajobrazu (S-OOChK) - położony na terenie otuliny Suchedniowsko – Oblęgorskiego Parku Krajobrazowego, zajmuje powierzchnię 25681 ha obejmując części gmin: Bliżyn (1777 ha), Łączna (725 ha), Miedziana Góra (4557 ha), Mniów (5923 ha), Stąporków (1737 ha), Strawczyn (4687 ha), Suchedniów (708 ha), Zagnańsk (5387 ha) i miasta Skarżysko - Kamienna (180 ha). Tereny te obejmuje się ochroną ze względu na krajobraz oraz bogactwo ekosystemów i pełnienie funkcji korytarzy ekologicznych.

Rezerwaty Przyrody

Rezerwat Przyrody nieożywionej "Barcza" – o powierzchni 14,75 ha ma za zadanie ochronę odsłoniętych skał dolnodewońskich przede wszystkim tufitów, które stanowią cenny dowód wulkanizmu na terenie Gór Świętokrzyskich. Rezerwat został utworzony w 1984 r. na mocy Rozporządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego. Znajduje się 11 km na północ od Kielc, w pobliżu miejscowości o tej samej nazwie. Położony jest na zachodnim krańcu Pasma Klonowskiego na zachodnim zboczu góry Barcza (465 m). U podnóża tej góry można znaleźć odciski dolnodewońskich morskich ramienionogów - Spirifer elewatus, toteż tutejsze piaskowce kwarcytowe nazywane są spiriferowymi.

Rezerwat Przyrody „Górna Krasna” o powierzchni 413,02 ha obejmuje części gmin: Zagnańsk, Stąporków i Mniów. Położony jest w granicach Suchedniowsko - Oblęgorskiego Parku Krajobrazowego oraz w jego otulinie, pomiędzy miejscowościami Luta, Krasna, Bień, Rogowicei Długojów. Wpisany został do projektu Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000 jako część obszaru PLH 260001 Dolina Krasnej. Teren rezerwatu obejmuje naturalny odcinek rzeki Krasna i fragment jej doliny z obszarem łąk, mokradeł i lasów.

Rezerwat przyrody „Zachełmie” – utworzony Zarządzeniem Nr 5/2010 Regionalnego dyrektora ochrony Środowiska z dnia 08.11.2010r. (Dz. Urz. Woj. Św. z dn. 10.11.2010r. Nr 298, poz. 3076). Według aktu powołującego, rezerwat utworzono celem zachowania zewzględom społecznym, naukowym i dydaktycznym terenu kamieniołomu Zachełmie ze stanowiskiem paleontologicznym najstarszych na świecie tropów czworonogów wraz z formami tektonicznymi, skałami i minerałami. W zachodniej części Góry Chełmowej, w pobliżu kościoła w Zachełmiu znajduje się rozległy nieczynny kamieniołom dolomitów. W tym kamieniołomie odnaleziono tropy tetrapoda.

Rezerwat Archeologiczno-Geologiczny „Góra Grodowa” w miejscowości Tumlin stanowiący relikw pogańskiego ośrodka kulturowego, zlokalizowany na pograniczu gmin: Zagnański Miedziana Góra.

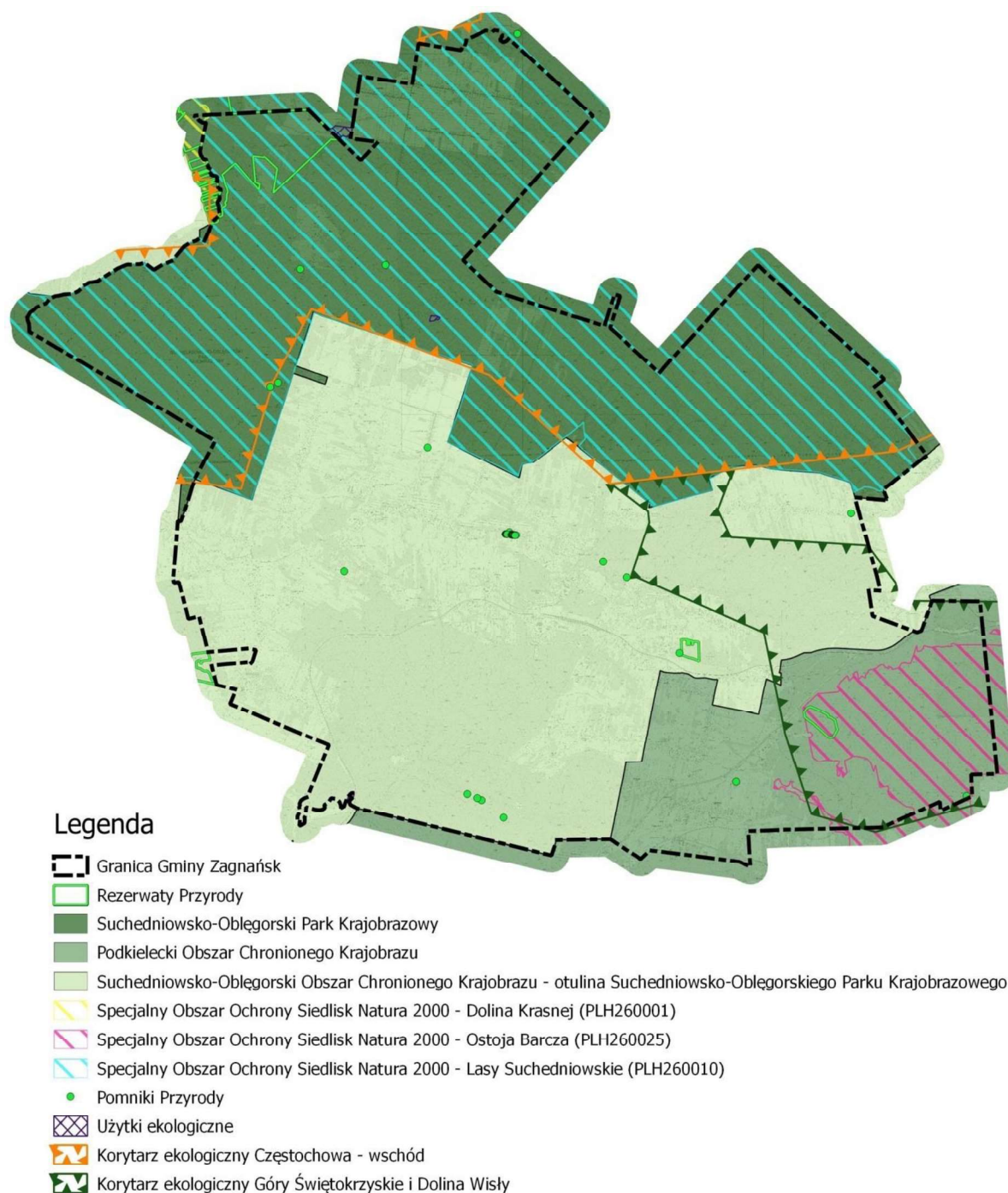
Na terenie gminy będą dwa szlaki rowerowe: niebieski liczący około 14 km, oraz czerwony o długości około 12 km. Ponadto, przez teren gminy częściowo przebiega pięć znakowanych pieszych szlaków turystycznych: zielony, dwa czerwone i dwa żółte.

Tabela nr 1. Formy ochrony przyrody w gminie Zagnańsk

lp.	Forma ochrony	Nazwa/opis	Data utworzenia
1	rezerwat przyrody	Barcza	1984-07-01
2	park krajobrazowy	Suchedniowsko-Oblęgorski Park Krajobrazowy	1988-06-10
3	rezerwat przyrody	Górna Krasna	2004-01-28
4	obszar chronionego krajobrazu	Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu	1995-11-21
5	obszar chronionego krajobrazu	Suchedniowsko-Oblęgorski	2001-11-03
6	rezerwat przyrody	Zachełmie	2010-11-25
7	obszar natura 2000	Lasy Suchedniowskie	2009-03-06
8	obszar natura 2000	Ostoja Barcza	2011-03-01
9	pomnik przyrody	W północnej części kamieniołomu Zachełmie, odsłonięcie geologiczne w filarze skalnym o wysokości ok. 20 m, długości ok. 50 m i szerokości ok. 50 m.	1987-10-02
10	pomnik przyrody	Około 500 m od zabudowań wsi Kajetanów, grupa starych wyrobisk o głębokości do 6 m, na obszarze o łącznej długości 200 m i szerokości do 60 m, które stanowią jedyne w Górach Świętokrzyskich miejsce eksploatacji czarnych marmurów.	1987-10-02
11	pomnik przyrody	Aleja przydrożna składająca się z 29 szt. drzew, w pobliżu zabudowań leśnictwa Bartków i dębu "Bartek".	2011-12-06
12	pomnik przyrody	Dąb Bartek - wiek drzewa wg aktu 1200 lat, wg najnowszych badań dendrochronologicznych wiek oceniany jest na 645-670 lat.	1954-02-25
13	pomnik przyrody	Dąb szypułkowy "Daniel", o średnicy pnia na wysokości 1.30 m od ziemi - 1.50 m.	1993-09-08
14	pomnik przyrody	Jodła pospolita o średnicy pnia na wys. 1,30 m od ziemi - 1,02m.	1997-01-15
15	pomnik przyrody	Buk zwyczajny o średnicy pnia na wys. 1,30 m od ziemi - 1,03 m.	1997-01-15
16	pomnik przyrody	Dąb szypułkowy o średnicy pnia na wys. 1,30 m od ziemi - 1,40m.	1997-01-15
17	pomnik przyrody	Grupa 2 modrzewi europejskich, wiek około 120 lat.	1998-02-18
18	pomnik przyrody	Modrzew europejski, wiek około 120 lat.	1998-02-18
19	pomnik przyrody	Dąb szypułkowy, wiek około 160 lat.	2001-06-19
20	użytek ekologiczny	Bagno położone w Leśnictwie Bartków, w obrębie Samsonów Nadleśnictwa Zagnańsk w oddziale 72 d	2002-03-12

Źródło: GDOŚ

Rysunek nr 2: Formy ochrony przyrody na terenie gminy Zagnańsk

2.2.1. Jakość środowiska

1. Źródła zanieczyszczeń do powietrza na terenie Gminy Zagnańsk

Emisja powierzchniowa

Na terenie Gminy Zagnańsk emisja powierzchniowa pochodzi głównie z lokalnych kotłowni i palenisk domowych. Wpływ na zanieczyszczenie powietrza ma przede wszystkim rodzaj spalanej paliwa. Paliwa stałe (głównie węgiel) stosowane najczęściej w wyżej wymienionych systemach grzewczych emitują benzo(a)piren oraz pył zawieszony PM10 kilkaset razy obficie, niż paliwa gazowe. Spowodowane jest to złym stanem technicznym kotłowni węglowych oraz stosowaniem węgla o nie najlepszych parametrach. W dodatku wzrost cen paliw opałowych skłania do poszukiwania źródła oszczędności. Jest to powód, dla którego obserwuje się spalanie w piecach różnego rodzaju materiałów, w tym m.in. odpadów lub surowców złej jakości, które emitują duże ilości toksycznych zanieczyszczeń. Takie praktyki są nadal bardzo powszechne na obszarach wiejskich. Wśród przyczyn negatywnego wpływu sektora komunalno-bytowego na stan jakości powietrza zalicza się m.in.:

- spalanie powyżej wymienionej ilości paliw stałych w nieefektywnych energetycznie i wysokoemisyjnych urządzeniach grzewczych małej mocy,
- brak krajowych uregulowań prawnych w odniesieniu do standardów emisji z instalacji spalania paliw stałych o mocy poniżej 1 MW,
- wysokie zapotrzebowanie na ciepło pomieszczeń mieszkalnych wynikające z przestarzałej techniki budowlanej i nieodpowiedniej jakości materiałów budowlanych,
- niska świadomość społeczna wysokiej szkodliwości zanieczyszczeń pochodzących ze „złego” spalania paliw stałych dla zdrowia ludzi i środowiska.

Emisja liniowa

Emisja liniowa kształtowana jest głównie przez zanieczyszczenia pochodzące z terenów szlaków komunikacyjnych. Przede wszystkim transport drogowy ma istotny wpływ na stan jakości powietrza. Ciągły wzrost ruchu samochodowego powoduje degradację nawierzchni, co powoduje zwiększenie hałasu komunikacyjnego i wzrost ilości zanieczyszczeń uwalnianych do atmosfery. Dzieje się to pomimo działań w zakresie modernizacji i przebudowy dróg. Warto zaznaczyć, że wielkość emisji ze źródeł komunikacyjnych zależy jest od natężenia ruchu na poszczególnych trasach, rodzaju

samochodów oraz rodzaju stosowanego paliwa, ale wpływ na poziom zanieczyszczeń mają również takie procesy, jak zużycie opon, hamulców oraz ścieranie nawierzchni dróg, nazywane emisją poza spaliniową. W zakresie emisji liniowej występować może dodatkowo emisja wtórna, czyli unoszenie pyłu PM10 z nawierzchni dróg. Głównymi zanieczyszczeniami emitowanymi w związku z ruchem samochodowym są tlenek i dwutlenek węgla, węglowodory, tlenki azotu, pyły zawierające metale ciężkie, pyły ze ścierania się nawierzchni dróg i opon samochodowych.

Negatywne oddziaływanie na środowisko szczególnie odczuwalne jest w pobliżu dróg charakteryzujących się znacznym natężeniem ruchu kołowego. Na terenie Gminy Zagnańsk do dróg tych należą:

- droga krajowa nr 7
- droga wojewódzka nr 750
- liczne drogi powiatowe i gminne.

Emisja punktowa

Punktowe źródła mają istotny wpływ na wielkość i zasięg stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym. Emisja punktowa pochodzi głównie z zakładów przemysłowych emitujących pyły, dwutlenek siarki, tlenek azotu, tlenek węgla oraz metale ciężkie.

W strukturze funkcjonalno - przestrzennej Gminy Zagnańsk występuje dominacja gruntów leśnych i zadrzewionych. Mniejszą powierzchnię zajmują grunty rolne. Gmina Zagnańsk nie należy do obszarów uprzemysłowionych, a co za tym idzie punktowa emisja z zakładów przemysłowych stanowi mało znaczące źródło zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza.

Tabela nr 3. Zakłady na terenie Gminy Zagnańsk posiadające pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza (stan na 2022r.)

Nazwa zakładu	Nr decyzji/data wydania	Termin obowiązywania
KH-Kipper Sp. z o. o., Kajetanów 130, 26-050 Zagnańsk	RO-II.6224.3.2018 z dnia 19.11.2018 r.	15.11.2022 r.
TRAKT S.A., Górki Szczukowskie 1, 26-065 Piekoszów, Wytwórnia Mas Bitumicznych w Kajetanowie	RO-II.6224.3.2020.AG z dnia 3.07.2020 r.	30.05.2030 r.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Kielcach

Z informacji przekazanych przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego wynika, iż nie wydał on pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów oraz pozwolenia zintegrowanego żadnemu przedsiębiorstwu na terenie gminy Zagnańsk.

Tabela nr 4. Zakłady na terenie Gminy Zagnańsk posiadające pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza (stan na 2022r.)

Nazwa zakładu	Nr decyzji/data wydania	Termin obowiązywania
KH-Kipper Sp. z o. o., Kajetanów 130, 26-050 Zagnańsk	RO-II.6224.3.2018 z dnia 19.11.2018 r.	15.11.2022 r.
TRAKT S.A., Górki Szczukowskie 1, 26-065 Piekoszów, Wytwórnia Mas Bitumicznych w Kajetanowie	RO-II.6224.3.2020.AG z dnia 3.07.2020 r.	30.05.2030 r.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Kielcach

Z informacji przekazanych przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego wynika, iż nie wydał on pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów oraz pozwolenia zintegrowanego żadnemu przedsiębiorstwu na terenie gminy Zagnańsk.

W ramach oceny jakości powietrza w strefie świętokrzyskiej dla kryterium ochrony zdrowia, w 2021 r. odnotowano przekroczenia poziomów dopuszczalnych następujących substancji: PM₁₀, PM_{2,5} i benzo(a)pirenu. W przypadku pyłu zawieszonego PM₁₀, wynikowa klasa C jest efektem przekroczeń poziomu dopuszczalnego dla stężeń 24-godzinnych oraz przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. W przypadku pyłu zawieszonego PM_{2,5}, wynikowa klasa jest efektem przekroczenia poziomu dopuszczalnego w klasyfikacji podstawowej. Analiza wyników pomiarów benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ w latach 2018 - 2021 wskazuje, że zanieczyszczenie to utrzymuje się w każdym roku pomiarowym na wysokim poziomie. Ocenia się, iż wysokie wartości i brak wyraźnego trendu spadkowego zależne są od uwarunkowań meteorologicznych, w tym zwłaszcza, od tego jak mroźna lub łagodna w danym roku jest pora zimowa. Poziom docelowy wynoszący 1 ng/m³ jest bardzo rygorystyczny i trudny do dotrzymania, gdy głównym źródłem B(a)P w powietrzu są procesy spalania paliw poza przemysłem. Podobnie ma się w przypadku pyłu zawieszonego PM₁₀ - stężenia tego zanieczyszczenia również ulegają rytmicznym zmianom w ciągu roku z uwagi na zwiększoną emisję w sezonie grzewczym, a przekroczenia wynikają z poziomów notowanych głównie w okresie zimowym.

Na terenie gminy Zagnańsk funkcjonuje dodatkowo niezależny system inteligentnego monitoringu jakości powietrza firmy AIRLY. Dane pomiarowe dostępne są poprzez dedykowaną mapę (<https://airly.org/map/pl/>). Poziom zanieczyszczeń przedstawiony jest w łatwy i przejrzysty sposób. Na mapie powiatu znajdują się grafiki w kształcie kropek, które zmieniają swój kolor w zależności od poziomu zanieczyszczenia. Oprócz graficznego przedstawienia jakości powietrza w aplikacji znajdują się również forma liczbowa w postaci skali CAQI, wraz z informacją dla wszystkich mieszkańców na temat prawidłowych zachowań determinowanych aktualną jakością powietrza. Wykaz

lokalizacji czujników jakości powietrza systemu AIRLY wraz z listą monitorowanych substancji został przedstawiony poniżej w tabeli.

Tabela nr 5. Wykaz czujników monitoringu systemu AIRLY na terenie gminy Zagnańsk

Lp.	Gmina	Adres	Pomiar substancji	Właściciel
1.	Zagnańsk	Zagnańsk, ul. Spacerowa	PM10, PM2,5, PM1	Gmina Zagnańsk
2.	Zagnańsk	Samsonów	PM10, PM2,5, PM1	Gmina Zagnańsk

Źródło: www.airly.org/map/pl, czerwiec 2021

Na przestrzeni ostatnich lat Powiat Kielecki zainstalował w gminie Zagnańsk czujnik firmy Syngeos do pomiaru stężeń pyłu zawieszonego PM2,5 i PM10, temperatury, ciśnienia oraz wilgotności, które opisują aktualny stan jakości powietrza. W Gminie Zagnańsk czujnik zamontowany został w Zespole Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Tumlinie.

Na terenie gminy część mieszkańców wykorzystuje odnawialne źródła energii w postaci kolektorów słonecznych, paneli fotowoltaicznych czy pomp ciepła. W przypadku obiektów użyteczności publicznej (mienie publiczne) na terenie gminy funkcjonują następujące odnawialne źródła energii:

- instalacja fotowoltaiczna - Szkoła Podstawowa w Tumlinie;
- instalacja fotowoltaiczna (125 paneli); 5 pomp ciepła – Szkoła Podstawowa w Zagnańsku;
- instalacja fotowoltaiczna; 2 pompy ciepła - Szkoła Podstawowa w Kajetanowie;
- instalacja fotowoltaiczna – 12 paneli do zasilania urządzeń kotłowni w Szkole Podstawowej w Samsonowie.

Hałas

Zgodnie z informacją Starosty Kieleckiego na terenie Gminy Zagnańsk starosta nie wyznaczył obszarów cichych, o których mowa w art. 118b Ustawy Prawo ochrony środowiska.

Na terenie Gminy Zagnańsk głównym źródłem hałasu o charakterze liniowym jest komunikacja drogowa. Przez teren Gminy przebiega droga krajowa nr 7 i droga wojewódzka nr 750. System drogowy uzupełniają dodatkowo liczne drogi powiatowe i gminne. Przez obszar Gminy przebiega również linia kolejowa nr 8 relacji Warszawa Zachodnia – Kraków Główny. Jest to jedna z głównych linii komunikacyjnych w krajowym systemie transportu kolejowego. Stacja kolejowa w Zagnańsku obsługuje regionalny ruch pasażerski oraz w mniejszym stopniu towarowy.

Ruch komunikacyjny stanowi pewną uciążliwość ze względu na systematyczny wzrost natężenia, zwłaszcza samochodów ciężarowych, które prócz hałasu powodują

drżania i stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu. O stopniu obciążenia na drogach krajowych wskazuje przeprowadzony w latach 2010, 2015 i 2020 Generalny Pomiar Ruchu. W poniższej tabeli zestawiono wyniki pomiaru natężenia ruchu pojazdów mechanicznych na drogach krajowych i wojewódzkich na terenie Gminy Zagnańsk.

Analizując wyniki pomiarów natężenia ruchu na drodze krajowej nr 7 na odcinkach przebiegających przez teren Gminy Zagnańsk można stwierdzić ciągły, dynamiczny wzrost liczny pojazdów na wszystkich badanych odcinkach. Największy, bo aż niemalże 250 % wzrost liczby pojazdów miał miejsce na odcinku nr 21301 Kielce Obwodnica A.

Analizując wyniki pomiarów natężenia ruchu na drodze wojewódzkiej nr 750 na odcinkach przebiegających przez teren Gminy Zagnańsk, na przestrzeni 10 lat, tj. od roku 2010 do 2020 można stwierdzić ogólny wzrost liczby pojazdów. Wzrost natężenia ruchu dotyczy zwłaszcza odcinka pomiarowego Ćmińsk – Zagnańsk. Reasumując w ciągu ostatnich 10 lat odnotowano rosnący ruch komunikacji drogowej, zarówno na odcinkach drogi krajowej jak i dróg wojewódzkich przebiegających przez teren gminy Zagnańsk.

W roku 2020 Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach realizował zadania dotyczące pomiarów i oceny hałasu drogowego i kolejowego emitowanego do środowiska na terenie województwa świętokrzyskiego, w ramach programu PMŚ. Pomiarami monitoringowymi nie objęto jednakże terenów Gminy Zagnańsk. Obszar gminy Zagnańsk położony jest w granicach 3 jednolitych części wód podziemnych PLGW200085, PLGW2000101 i PLGW2000102 (zgodnie z nowym podziałem na lata 2016-2021, PIG). Poniżej przedstawiono zasięg występowania JCWPd względem gminy Zagnańsk oraz charakterystykę stanu JCWPd, ocenę stanu wraz z celami środowiskowymi zgodnie ze zaktualizowanym w 2016r. „Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły”.

Tabela nr 6. Charakterystyka i ocena stanu JCWPd na obszarze Gminy Zagnańsk

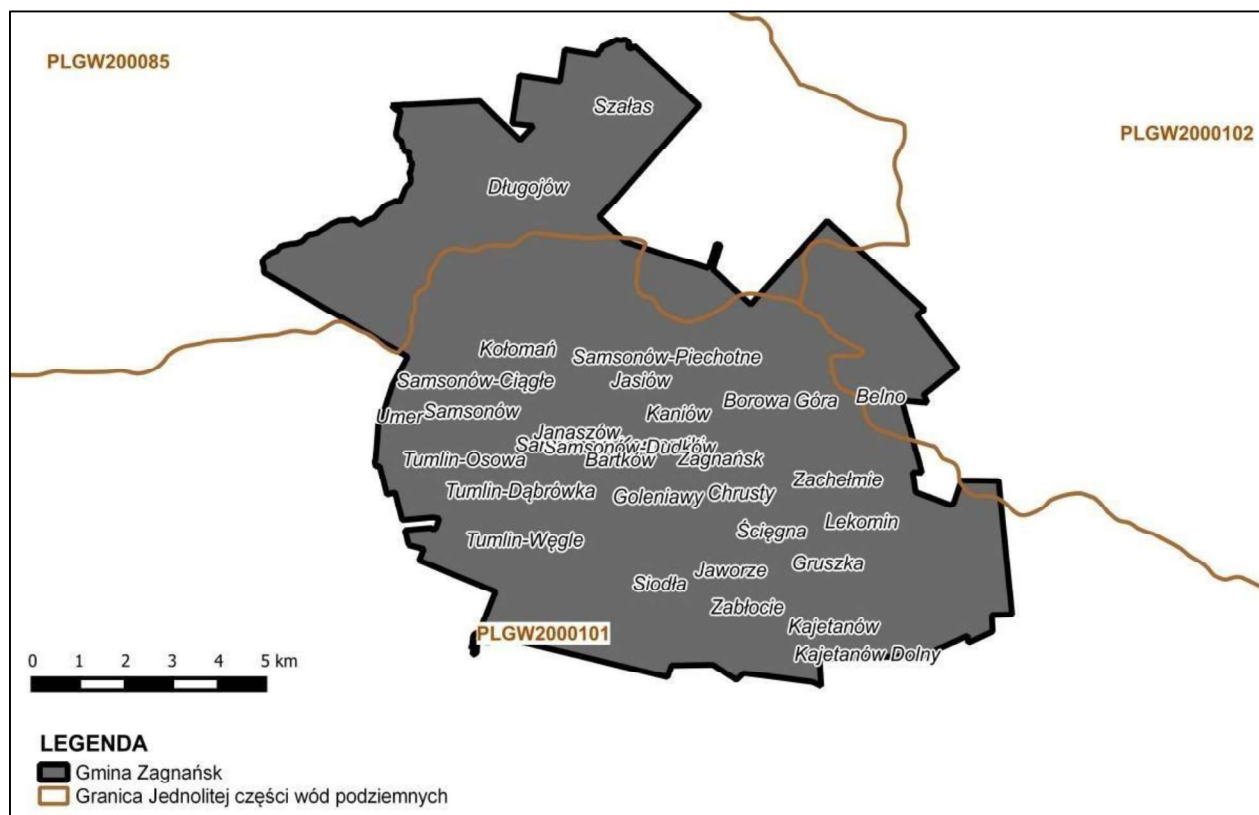
Lp.	Jednolite części wód podziemnych (JCWPd)		Lokalizacja			Ocena stanu z PGW		Ocena nieosiągnięcia celów środowiskowych	Wyznaczony cel środowiskowy oraz termin osiągnięcia	Derogacje [symbol]
	Europejski kod JCWPd	Nazwa JCWPd	Region wodny	Nazwa dorzecza	RZGW	ilość	chem.			
1.	PLGW200085	85	Środkowej Wisły	Wisła	Warszawa	dobry	dobry	niezagrożona	dobry stan chemiczny i dobry stan ilościowy	brak

2.	PLGW2000101	101	Górnej Wisły	Wisła	Kraków	słaby	dobry	zagrożona	dobry stan chemiczny i mniej rygorystyczny cel: ochrona stanu ilościowego przed dalszym pogorszeniem	brak
3.	PLGW2000102	102	Środkowej Wisły	Wisła	Warszawa	dobry	słaby	zagrożona	dobry stan chemiczny i dobry stan ilościowy	brak

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (2016 r.)/
https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpPGW

Zgodnie z informacjami zawartymi w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły”, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r., stan JCWPd o numerze 85 ocenia się jako dobry i niezagrożony osiągnięciem celu środowiskowego dla wód podziemnych, zgodnie z zapisami art. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej. Potencjalne zagrożenie nieosiągnięcia celów zdiagnozowano wobec JCWPd o numerach: 102 oraz 101, których stan w jednym aspekcie – ilościowym, bądź chemicznym określono mianem „słaby”. Derogacji nie ustanawiano wobec żadnej z części wód.

Rysunek 4. Zasięg występowania JCWPd względem obszaru Gminy Zagnańsk

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Danych Geologicznych Państwowego Instytutu Geologicznego

W 2021 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na

zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadził monitoring operacyjny stanu chemicznego wybranych jednolitych części wód podziemnych. Próbki wód podziemnych pobrano w 380 punktach pomiarowych. Wyniki oznaczeń terenowych i laboratoryjnych poddano analizie i wyznaczono klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 27 sierpnia 2021 w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. 2021 poz. 1576) klasyfikacja elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych objęła pięć następujących klas jakości wód podziemnych:

- I klasa – wody bardzo dobrej jakości,
- II klasa – wody dobrej jakości,
- III klasa – wody zadowalającej jakości,
- IV klasa – wody niezadowalającej jakości,
- V klasa – wody złej jakości.

W ramach ww. monitoringu operacyjnego wyznaczono punkty monitoringowe na terenie powiatu kieleckiego zawarte w obszarze JCWPd o nr: 101 i 102. Ich zestawienie wraz z wynikami jakości wód przedstawia poniższa tabela. Na przestrzeni lat 2019- 2021 tylko jeden punkt monitoringowy został zlokalizowany na obszarze Gminy Zagnańsk, w miejscowości Ściegna.

Tabela nr 7. Wyniki oceny jakości wód podziemnych monitoringu operacyjnego na terenie JCWPd101 i 102 w punktach zlokalizowanych w granicach administracyjnych powiatu kieleckiego

Lp.	Nr JCWPd	Gmina	Miejscowość	Stratygrafia	Typ ośrodka	Użytkowanie terenu	Klasa jakości końcowa
1.	101	Daleszyce	Suków	D2	szczelinowo -krasowy	Grunty orne	III
2.	101	Chęciny	Wolica	T3	szczelinowo -krasowy	Zabudowa wiejska	IV
3.	101	Górno	Wola Jachowa	Q	porowy	Zabudowa wiejska	IV
4.	101	Łopuszno	Dobrzyszów	T2	szczelinowo -krasowy	Grunty orne	II
5.	101	Zagnańsk	Ściegna	T1	porowo-szczelinowy	Zabudowa wiejska	II
6.	102	Bodzentyn	Sieradowice Pierwsze	D2	szczelinowo -krasowy	Łąki i pastwiska	II

Źródło: opracowano na podstawie danych Inspekcji Ochrony Środowiska uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, GIOŚ, 2021

Ocena wyników badań GIOŚ wykazała, że wody podziemne w obrębie analizowanej JCWPd to wody w większości dobrej i zadowalającej jakości. Uzyskane dane z monitoringu wód w poszczególnych punktach posłużyły do wykonania oceny końcowej stanu JCWPd.

Obszar gminy Zagnańsk położony jest w granicach 7 Jednolitych części wód

powierzchniowych (JCWPrz). 3 spośród 7 JCWPrz odznaczają się złym stanem, w związku z czym wyznaczono dla nich odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych z wydłużeniem terminu. Poniżej przedstawiono zasięg występowania JCWPrz względem gminy Zagnańsk oraz charakterystykę stanu JCWPrz wraz z celami środowiskowymi zgodnie ze zaktualizowanym w 2016r. Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.

Zgodnie z informacjami zawartymi w zaktualizowanym Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (2016r.) dla 4 spośród 7 JCWPrz oceniono dobry stan wód. Dla 3 pozostałych JCWPrz oceniono zły stan wód i wyznaczono derogację z przesunięciem terminu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego wód. Wszystkie JCWPrz na terenie gminy Zagnańsk zostały poddane badaniom monitoringowym w latach 2014-2019. Jak wynika z analizy stanu wód za lata 2014-2019 sytuacja w zakresie stanu wód powierzchniowych w obrębie poszczególnych JCWP na terenie gminy Zagnańsk nie uległa poprawie, a wręcz pogorszeniu z uwagi na wykazanie złego stanu wód w obrębie wszystkich analizowanych JCPWrz na terenie gminy. Reasumując sytuacja w zakresie stanu wód powierzchniowych na terenie gminy Zagnańsk wymaga kontynuowania odpowiednich działań naprawczych i dalszego monitorowania osiągnięcia dobrego stanu wód w kolejnym okresie programowania IIaPGW na lata 2021-2027.

Obszar gminy Zagnańsk nie znajduje się w zasięgu występowania jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWPj), przybrzeżnych (JPWPprzy) i przejściowych (JCWPprze).

Na terenie gminy brak jest składowisk odpadów. Na terenie gminy Zagnańsk nie znajdują się żadne instalacje do odzysku, przetwarzania odpadów. Gmina obsługiwana jest przez Składowisko Odpadów Komunalnych Promnik w Gminie Strawczyn, zarządzanego przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Kielcach. Zgodnie z obowiązującymi przepisami Ustawy o odpadach oraz ustawy Prawo ochrony środowiska zarówno podmioty wytwarzające odpady, jak i podmioty gospodarujące odpadami obowiązane są do posiadania stosownych decyzji administracyjnych. Poniżej w tabeli zestawiono wykaz obowiązujących decyzji w zakresie gospodarowania odpadami jakie zostały wydane i obowiązują dla przedsiębiorstw wydanych przez Starostę Kieleckiego, a które to dotyczą administracyjnie terenu gminy Zagnańsk. Marszałek Województwa Świętokrzyskiego nie wydał decyzji w zakresie wytwarzania, przetwarzania i zbierania odpadów żadnemu przedsiębiorstwu.

Tabela nr 8. Wykaz podmiotów posiadających zezwolenia i pozwolenia wydane przez Starostę Kieleckiego w zakresie gospodarowania odpadami

L p.	Nazwa zakładu	Nr decyzji/ data wydania	Termin obowiązywania	Rodzaj/ zakres
1.	KH-Kipper Sp. z o. o. Kajetanów 130 26-050 Zagnańsk	RO-II.6223.2.2017.AG z 5.02.2018 r., zmiana RO-II.6223.2.2019.AG z 11.12.2019 r.	31.01.2028 r.	W
2.	TRAKT S.A., Górki Szczukowskie 1, 26-065 Piekoszów, Wytwórnia Mas Bitumicznych w Kajetanowie	RO-II.6233.29.2014.AG z 11.08.2014 r., zmiana RO-II.6233.29.2019.AG z 11.12.2020 r.	01.08.2024 r.	P
3.	NOVA-MET Marcin Słoka, Samsonów 24 26-050 Zagnańsk	RO-II.6233.9.2015.AL z 16.03.2015 r., zmiana RO-II.6233.11.2020.AL z 29.06.2022 r.	21.01.2025 r.	Z

Objaśnienia: W – wytwarzanie; Z – zbieranie; P – przetwarzanie

Źródło: Starostwo Powiatowe w Kielcach, stan na lipiec 2022r.

2.3. Demografia i rynek pracy

2.3.1. Liczba i struktura ludności

POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY

Według danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2023 r. (stan na dzień 31 grudnia 2023 r.) liczba mieszkańców gminy Zagnańsk wynosiła ogółem 12 238 osób. Na przestrzeni 4 lat, tj. od 2020 do 2023 r. liczba ludności w gminie stopniowo malała.

Tabela nr 9. Liczba ludności w gminie Zagnańsk w latach 2019-2023

Rok	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba ludności [os.]	12 982	12 917	12 755	12 273	12 238

Źródło: dane BDL GUS, wg. stanu na 31.12.2023 r.

Według danych GUS (stan na 31.12.2023 r.) średnia gęstość zaludnienia gminy Zagnańsk wyniosła 102 osoby/km², co jest wartością wyższą w porównaniu do gęstości zaludnienia w powiecie kieleckim (94 osoby/km²), jednakże wartością niższą stosunku do województwa świętokrzyskiego (104 osoby/km²).

O potencjale demograficznym danej jednostki osadniczej świadczy nie tylko liczba ludności, ale również jej struktura wiekowa. Z punktu widzenia rozwoju każdej gminy bardzo ważna jest struktura według ekonomicznych grup wieku, dzieląca ludność na tę w wieku przedprodukcyjnym (0–14 lat), produkcyjnym (kobiety w wieku 15–59 lat i mężczyźni w wieku 15–64 lat) oraz poprodukcyjnym (kobiety powyżej 59 lat i mężczyźni powyżej 64 lat).

W 2023 roku nastąpił spadek liczby urodzeń w stosunku do poprzedniego roku o 17 osób, tj. o 20,2 %. Dla porównania w roku 2022 liczba urodzeń była niższa niż w 2021 roku o 10 osób, tj. o 10,6%. Jeśli chodzi o liczbę zgonów, to w 2023 roku zanotowano o 41 zgonów mniej, tj. o 25,3 % w porównaniu do roku 2022 (w 2022 roku zmarło o 20 osób mniej, tj. o 11,0 % niż w roku 2021). W Gminie Zagnańsk, rok 2023 był kolejnym okresem, w którym nastąpił spadek ogólnej liczby ludności – w porównaniu do 2022 roku było to o 114 osób mniej, tj. o 0,9 % (w 2022 roku liczba ludności ogółem, w stosunku do 2021 roku, zmniejszyła się o 150 osób, tj. o 1,2%).

Niekorzystne tendencje dotyczą także struktury demograficznej. W latach 2017-2023 udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym powoli, lecz systematycznie malał, wzrastała natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym.

Starzenie się społeczeństwa ma wpływ na funkcjonowanie i rozwój gminy. Spada m.in. zapotrzebowanie na usługi dla dzieci, a wzrasta zapotrzebowanie na edukację i kształcenie ustawiczne dorosłych, usługi dla osób starszych, w tym opieki zdrowotnej, bezpieczeństwa, potrzeb bytowych, kultury, specjalne usługi mieszkaniowe, w tym związane z usuwaniem barier architektonicznych.

W procesie delimitacji obszaru zdegradowanego należy przeanalizować istotny dla Gminy Zagnańsk problem starości demograficznej, w szczególności udział w populacji i rozmieszczenie osób w wieku poprodukcyjnym, jako osób zaliczanych do grupy mieszkańców ze szczególnymi potrzebami.

2.3.2. Lokalny rynek pracy

W gminie Zagnańsk (wg danych BDL GUS, stan na koniec 2023 r.) zarejestrowanych było 1312 podmiotów gospodarki narodowej. W przeważającej większości podmioty te reprezentowały sektor prywatny – 97,17 %. Na przestrzeni 5 lat, liczba podmiotów w sektorze publicznym spadła o 8 %. Wzrost liczby podmiotów odnotowano natomiast w sektorze prywatnym – aż o 14 %. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminie wzrosła ogółem o 14,4 %. Największy udział wśród ogółu podmiotów gospodarczych według poszczególnych sektorów własnościowych, stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W 2023 r. podmioty te stanowiły niemalże 84 % podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Zagnańsk. Fakt ten świadczy o tym, iż w gminie Zagnańsk utrzymuje się tendencja prowadzenia mikroprzedsiębiorstw w formie jednoosobowych działalności gospodarczych. Rozwój mikro- i małej przedsiębiorczości

należy uznać za zjawisko korzystne, z uwagi na wysoką konkurencyjność, szybkość reagowania na potrzeby rynku oraz nowe dynamiczne miejsca pracy.

Z danych GUS ponadto wynika, iż znaczny odsetek przedsiębiorców działał w sektorze handlu hurtowego i detalicznego, napraw pojazdów samochodowych i motocykli (sekcja G), tj. 20,33 % ogółu podmiotów, jak również sekcji budownictwa (F - 18,29 %). Również duży odsetek przedsiębiorstw dotyczył sekcji związanej z przetwórstwem przemysłowym (13,17%), a także działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (9,51%). Najmniejsza część przedsiębiorców działała w obszarze wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną (...) – sekcja D, jak również w zakresie górnictwa i wydobywania (sekcja B).

Tradycyjne funkcje obszaru gminy Zagnańsk oparte były na bogatych złożach surowców, jednak obecnie nie mają one istotnej funkcji gospodarczej. Większość z istniejących i wykazywanych w bazie danych PIG złóż surowców została rozpoznana szczegółowo, ale od lat nie jest prowadzona na większości złóż działalność wydobywcza lub działalność ta została zaniechana. Dotychczasowa działalność została ograniczona ze względu na ochronę środowiska, jednak pozostały po niej ślady w postaci nieplanowanych wyrobisk surowców. Dobrze rozwiniętą branżą jest przemysł spożywczy, który tworzą ubojnia drobiu w Kajetanowie, piekarnie (Zagnańsk, Tumlin, Samsonów). Zwiększający się udział sektora usług w gminie świadczy o zmianie charakteru gminy, która staje się głównie atrakcyjnym miejscem zamieszkania, a w mniejszym stopniu wytwórcą surowców. Pomimo funkcjonowania na obszarze gminy dużych przedsiębiorstw na skalę regionalną głównym pracodawcą w gminie pozostaje sfera budżetowa.

Miejscowość Zagnańsk jest czynnikiem oddziałującym na aktywność zawodową ludności, ponieważ m.in. stanowi rynek pracy dla części mieszkańców będąc ośrodkiem działalności firm handlowych i usługowych. Część osób znalazła zatrudnienie poza terenem gminy, najczęściej w Kielcach. Około 2,9 % aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Zagnańsk pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 31,3 % w przemyśle i budownictwie, a 26,3% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 3,2% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Gmina rozwija na swym terenie funkcję usługową dla obsługi ludności z wielopłaszczyznową ofertą obiektów użyteczności publicznej. Znajdują się tu: jednostki

administracji samorządowej, szkoły i inne placówki związane z oświatą, obiekty służby zdrowia (przychodnia), placówki opieki społecznej, instytucje, placówki i stowarzyszenia upowszechniania kultury, obiekty sportu, turystyki i rekreacji. Na terenie gminy Zagnańsk zlokalizowane są także obiekty bazy gastronomicznej.

2.4. Warunki życia mieszkańców

2.4.1. SFERZA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

ROZWIĄZANIA URBANISTYCZNE

Ukształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie Gminy należy do zadań własnych gminy. Podstawowym dokumentem planistycznym na poziomie lokalnym służącym do ich realizacji jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Jest to dokument planistyczny o charakterze ogólnym, obejmujący obszar całej Gminy. Dokument ten stanowi akt kierownictwa wewnętrznego a jego ustalenia dają wytyczne dla władz gminy w zakresie realizacji polityki przestrzennej przede wszystkim przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Istotą studium jest określenie polityki przestrzennej gminy i lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego w oparciu o diagnozę uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego. W 2023 r. Rada Gminy Zagnańsk Uchwałą Nr 43/VIII/2023 z dnia 13 kwietnia 2023 r. uchwaliła Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zagnańsk.

Gmina Zagnańsk objęta jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, w związku z powyższym nie są wydawane decyzje o warunkach zabudowy a wypisy i wyrzysy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W 2023 roku zostało wydanych 430 wypisów oraz wypisów i wyrzysów z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W 2023 roku zostało wydanych 88 postanowień opiniujących wstępny projekt podziału nieruchomości.

W 2023 roku zostało wydanych 41 decyzji zatwierdzających podział nieruchomości.

W 2023 roku zostało wydanych 145 zaświadczeń o specjalnych strefach ekonomicznych i warunkach zabudowy, o obszarze rewitalizacji i obszarze specjalnej strefy rewitalizacji.

INSRASTRUKTURA TECHNICZNA

Główne źródło zaopatrzenia ludności i przemysłu w wodę na terenie gminy Zagnańsk stanowią wody podziemne. Wykorzystywany jest do tego celu najzasobniejszy w wodę, triasowy poziom wodonośny. Wody tego poziomu charakteryzują się bardzo dobrą jakością, gdzie po prostym uzdatnieniu nadają się do picia. Wody te są dobrej jakości, aczkolwiek zawierają podwyższoną wartość żelaza. Związane jest to z rodzajem skał, które występują na tym poziomie – czerwone piaskowce. Głównym zbiornikiem wód podziemnych jest zbiornik nr 414 Zagnańsk, który zaopatruje także Kielce.

Na terenie Gminy Zagnańsk występują cztery główne wodociągi o łącznej długości 128,55 km (długość bez przyłączy wodociągowych). Do sieci wodociągowej podłączonych jest 4064 budynków. Atutami sieci wodociągowej są jej nowoczesność i korzystanie wyłącznie ze źródeł głębinowych. Poza nielicznymi odcinkami sieć wodociągowa Zagnańska była budowana stosunkowo niedawno, przez co do odbiorców indywidualnych dostarczana jest woda wysokiej jakości. W rejonie Zagnańska zlokalizowane są ujęcia wody stanowiące jedno z głównych źródeł zaopatrzenia w wodę miasta Kielce. Eksploatacją systemów wodociągowych na terenie gminy Zagnańsk zajmują się Wodociągi Kieleckie, sp. z o.o.

Tabela nr 10. Lokalizacja i nazwa ujęć wodnych na terenie Gminy Zagnańsk

L.p.	Lokalizacja i nazwa ujęcia	Liczba studni	Wydajność	Obszar obsługiwany	Pozwolenie wodnoprawne
1.	Zagnańsk	10	630 m ³ /h	obsługuje obszar północnej części Kielc, wschodnią część Gminy Masłów i wschodnią oraz centralną część Gminy Zagnańsk;	OWŚ.VII.6220-59/10
2.	Kołomań	1	38 m ³ /h	obsługuje zachodnią część Gminy Zagnańsk	GP.6341.51.2012

Źródło: Dane przekazane przez Wodociągi Kieleckie Sp. z o.o., lipiec 2022 r.

Tabela nr 11. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie Gminy Zagnańsk w latach 2017-2021

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Długość sieci wodociągowej bez przyłączy [km]	147,70	148,40	149,52	149,84	151,39
Ilość przyłączy [szt.]	4008	4050	4096	4136	4182
Liczba mieszkańców korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]	12 715	12 739	12 783	12 377	12 536
Woda dostarczana gosp. domowym [m ³]	323 275	333 451	336 565	346 623	339 263
Zwodociągowanie [%]	99,40	97,80	98,30	98,30	98,32

Źródło: Dane przekazane przez Wodociągi Kieleckie Sp. z o.o.

Sieć kanalizacji sanitarnej

Ścieki bytowo - gospodarcze z terenu gminy Zagnańsk odprowadzane są siecią kanalizacyjną. Na terenie gminy znajduje się 77,58 km sieci kanalizacyjnej. Obsługuje ona 2280 sztuk przyłączy. (por. Tabela nr 30). Analizując dane z 4 lat należy wskazać na stopniowe, aczkolwiek powolne zwiększanie długości sieci kanalizacyjnej w gminie. Sieć kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Zagnańsk pracuje w oparciu o oczyszczalnie ścieków w Barczy i w Bartkowie.

Tabela nr 12. Charakterystyka techniczna oczyszczalni ścieków obsługujących gminę Zagnańsk.

L.p.	Lokalizacja i nazwa oczyszczalni	Typ oczyszczalni	Wydatność	Obszar obsługiwany	Pozwolenie wodnoprawne
1.	Oczyszczalnia ścieków w Bartkowie	Mechaniczno-biologiczna	Q sr. D - 1 700 m ³ /d Q max h- 184 m ³ /h Q max r- 622 000 m ³ /rok	Północna część gminy Zagnańsk	Decyzja wydana przez Starostwo Powiatowe w Kielcach znak RO-II.6341.114.2014.DP z dn. 19.09.2014r. ważna do 19.09.2024
2.	Oczyszczalnia ścieków w Barczy	Mechaniczno-biologiczna	Q sr.d- 520 m ³ /d Q max h- 50 m ³ /h Q max r- 224 475 m ³ /rok	Południowa część gminy Zagnańsk	Decyzja wydana przez Starostwo Powiatowe w Kielcach znak RO-II.6341.169.2013.DP z dn. 16.10.2013r. ważna do 15.10.2023

Źródło: Dane przekazane przez Wodociągi Kieleckie Sp. z o.o., lipiec 2021 r.

Tabela nr 13. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Zagnańsk w latach 2017-2021

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Długość sieci kanalizacyjnej bez przyłączy [km]	117,0	118,5	119,2	122,7	129,7
Ilość przyłączy [szt.]	2 657	2 688	2 730	2 767	2 885
Liczba mieszkańców korzystająca z sieci kanalizacyjnej [osoba]	10 432	10 41	11 003	11 052	10 722
Woda dostarczana gosp. domowym [m ³]	259 932	270 158	269 951	284 464	283 932
Skanalizowanie [%]	81,50	80,00	84,57	87,80	88,10

Źródło: Dane przekazane przez Wodociągi Kieleckie Sp. z o.o.

Gmina Zagnańsk posiada Uchwałę w sprawie zasad udzielania dotacji celowych na realizację przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Zagnańsk – Uchwała NR 6/VII/2017 Rady Gminy Zagnańsk z dnia 25 stycznia 2017 r.

W poniższej tabeli zestawiono wykaz udzielonych dotacji na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela nr 14. Zestawienie liczby udzielonych dotacji na przydomowe oczyszczalnie ścieków w gminie Zagnańsk w latach 2019-2021.

Rok	Liczba udzielonych dofinansowań [szt.]	Łączna kwota udzielonych dofinansowań [zł]	Ilość wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]
2019	3	24 000,00	30
2020	2	16 000,00	16
2021	2	16 000,00	24

Źródło: Dane z Urzędu Gminy w Zagnańsku, stan na marzec 2022 r.

Polska przystępując do Unii Europejskiej zobowiązała się do wypełnienia wymogów Dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 roku dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. W celu zidentyfikowania faktycznych potrzeb w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej oraz uszeregowania ich realizacji w taki sposób, aby wywiązać się ze zobowiązań traktatowych, utworzono Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK). W dniu 5 maja 2022 Rada Ministrów przyjęła VI aktualizację Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (VI AKPOŚK), która uwzględnia nową perspektywę finansową 2021-2027.

Gmina Zagnańsk posiada wyznaczoną aglomerację Barcza na podstawie Uchwały nr 108/VIII/2020 Rady Gminy Zagnańsk z dnia 22 grudnia 2020r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Barcza, jak również aglomerację Zagnańsk na podstawie Uchwały nr 109/VIII/2020 Rady Gminy Zagnańsk z dnia 22 grudnia 2020r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Zagnańsk.

Obszar aglomeracji Barcza tworzą miejscowości: Barcza, Gruszka, Jaworze, Kajetanów, Lekomin Siodła i Zabłocie. Równoważna liczba mieszkańców aglomeracji wynosi: 2 792. Ścieki komunalne z obszaru aglomeracji odprowadzane są do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w miejscowości Barcza.

Obszar aglomeracji Zagnańsk tworzą miejscowości: Bartków, Belno, Borowa Góra, Chrusty, Goleniawy, Janaszów, Jasiów, Kaniów, Kołomań, Samsonów, Samsonów – Ciągłe, Samsonów – Dudków, Samsonów – Komorniki, Samsonów – Piechotne, Ściegna, Tumlin – Dąbrówka, Tumlin – Osowa, Tumlin – Węgle, Tumlin – Zacisze, Umer, Zachełmie i Zagnańsk. Równoważna liczba mieszkańców aglomeracji wynosi: 10 444. Ścieki komunalne z obszaru aglomeracji odprowadzane są do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w miejscowości Bartków.

OBSŁUGA KOMUNIKACYJNA

Gmina Zagnańsk położona jest w obszarze oddziaływania korytarza transportowego o znaczeniu krajowym, który tworzy droga ekspresowa S7 Gdańsk – Warszawa – Kraków – Chyżne wraz z węzłem komunikacyjnym „Kielce Północ”. Poprzez węzeł komunikacyjny, gmina Zagnańsk posiada powiązanie z aglomeracją warszawską, krakowską oraz Lublinem i Tarnowem. Dostępność ośrodka wojewódzkiego i powiatowego jest dobra i odbywa się wspomnianą drogą S7 oraz drogami powiatowymi.

Układ komunikacyjny Gminy Zagnańsk tworzą poniżej wymienione drogi krajowe, wojewódzkie oraz powiatowe, uzupełniane siecią dróg gminnych:

→ drogi krajowe

- S7 – Gdańsk – Warszawa – Kraków – Chyżne - droga krajowa klasy GP oraz klasy G o długości ok. 192 km, przebiegająca przez województwo świętokrzyskie, małopolskie i podkarpackie. DK73 prowadzi z Wiśniówki k. Kielc do Jasła.

→ drogi wojewódzkie

- 750 - Ćmińsk – Barcza - droga wojewódzka z Ćmińska do Barczy o długości ok. 14 km, znajdująca się w całości na terenie powiatu kieleckiego.

→ drogi powiatowe:

- 1282 T - Samsonów – Tumlin - Miedziana Góra
- 1286 T - przez miejscowość Tumlin – Węgle
- 1287 T - Zacisze – Dąbrówka – Umer – Ćmińsk
- 1289 T - Kielce – Zagnańsk oraz dojazd do stacji PKP
- 1290 T - Jaworze – Gruszka o długości
- 1291 T - Kajetanów – Gruszka – Lekomin
- 1292 T - Zagnańsk – Chrusty
- 1293 T - Zagnańsk – Bartków – Goleniawy – Komorniki Samsonów
- 1294 T - Kołomań – Piechotne – Samsonów

- 1295 T - Jasiów – Janaszów
- 1296 T - przez miejscowość Kaniów
- 1297 T - Kołomań – Samsonów
- 1298 T - Od drogi 0437 T – Szałas Stary – do drogi 0437 T
- 1299 T - Zachełmie – Wąsosza
- 1300 T - Wąsosza – Belno – Zalezianka – Łączna do drogi nr 7
- 1301 T - Kajetanów – Marczakowe Doły
- 1377 T - Samsonów – Szałas – Odrowąż
- 1381 T - Długojów – Kołomań - Umer

→ drogi gminne

Drogi gminne obsługują sołectwa lub ich części, łącząc je ze sobą. Stopień ich urządzenia jest dobry.

OGÓLNA DŁUGOŚĆ DRÓG GMINNYCH WYNOŚI OK. 56 KM (stan na maj 2022r.)

Tabela nr 15. Wykaz dróg gminnych – publicznych i wewnętrznych na terenie Gminy Zagnańsk

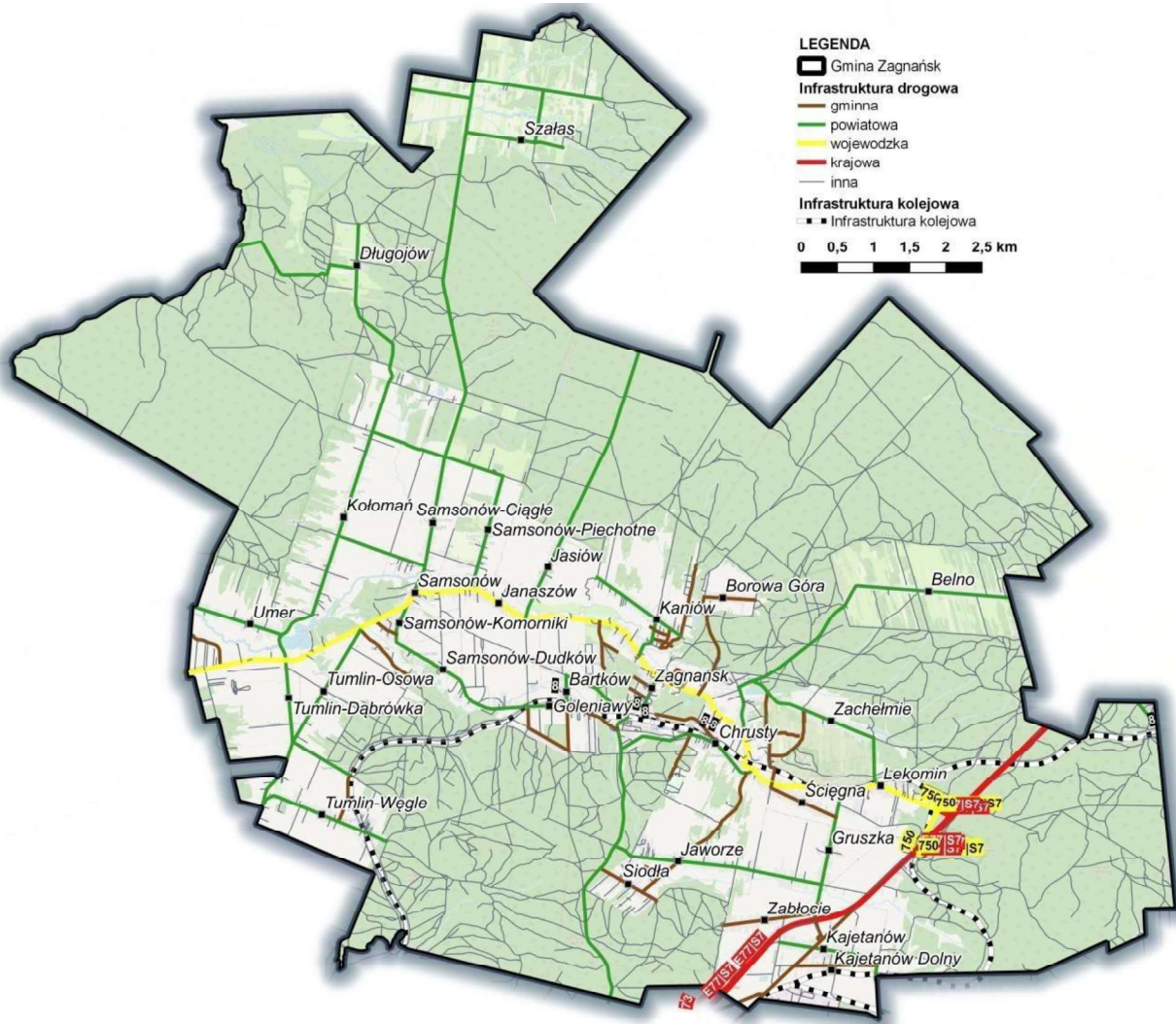
Lp.	Obwód	Nr drogi	Nazwa drogi (opis)	Długość [km]	Nawierzchnia
1	01 Bartków	400013T	Bartków - Goleniawy Grn. - od przejazdu z Bartkowa	0,622	bitumiczna
2			Goleniawy Górne - wieś	0,633	bitumiczna
3			Bartków - Goleniawy Grn. - od przejazdu z Goleniaw	0,295	kruszywo
4		400022T	Od Bartkowa do ul. Kieleckiej w Zagnańsku	0,825	bitumiczna
5		0101	Bartków-Jasiów-Janaszów-Samsonów, przez Bartków	0,365	bitumiczna
		0101	Bartków-Jasiów-Janaszów-Samsonów, dr tzw. Ścieżka	0,017	kruszywo
6			Bartków, ul. OS. KNIEJE	0,525	kruszywo
7		0103	Bartków, ul ZIELONA	0,529	kruszywo
8		0104	Bartków, ulice POŁUDNIOWA, DWORSKA	0,780	kruszywo
9			Bartków, ul. WSPÓLNA	0,511	kruszywo
10	0105	Bartków, dr wzdłuż torów wschodnia	0,193	kruszywo	
11	02 Belno	0202	Belno, droga do boiska sportowego dz71	0,150	kruszywo
12	03 Długojów	0301	Długojów - Szałas, przez las	1,750	kruszywo
13	04 Gruszka	400002T	Ściegna - od Gruszki do drogi głównej 750	1,038	bitumiczna
14			dr do oczyszczalni w Barczy	0,322	bitumiczna
15			ul. SREBRNA, dr na wprost Jaworzy do S-7, dz 671/1/2	0,632	kruszywo
16			dr od powiat 0308T do Pawłowskiego (dz761)	0,277	kruszywo
17		ul. ŻŁOTA, dr osiedlowa dz 1429/67	0,210	kruszywo	
18	05 Jasiów		ul. AKACJOWA, od DW750 do skrz. z ul. Krajobrazową	0,571	kruszywo
			ul. AKACJOWA, od skrz. z ul. Krajobrazową do oczyszczalni w Bartkowie	0,324	bitumiczna
19		ul. KRAJOBRAZOWA	1,240	kruszywo	
21	07 Jaworze	400011T	Siodła - przez wieś	0,881	bitumiczna
		400019T	Siodła - Jaworze - Chrusty (w tym ul. Bursztynowa)	1,460	kruszywo
		400019T	Siodła - Jaworze - Chrusty (w tym ul. Bursztynowa)	0,840	kostka
22		400019T ul. WIOSENNA	0,254	kostka	
23			droga do Polaniki	0,930	kruszywo

24			Siodła - dr mpzp od łącznika J-S (Kustra)	0,060	kruszywo
25			dr Osiedle przy lesie	0,220	kruszywo
26			droga przed Jaworzami w lewo	0,345	kruszywo
27	08 Kajetanów	400010T	Zabłocie - przez wieś	1,277	bitumiczna
28			Zabłocie, droga do kładki przez S-7	0,129	bitumiczna
29		400020T	Starodroże dróg krajowych nr 7 i nr 73, odc. 1	2,008	bitumiczna
30		400021T	Starodroże dróg krajowych nr 7 i nr 73, odc. 2	0,559	bitumiczna
31		400024T	Kajetanów Dolny przez wieś	1,145	bitumiczna
32			Kajetanów Dln. - droga do torów, koło placu zabaw	0,085	bitumiczna
33			droga obok cmentarza	0,600	bitumiczna
34			droga wzdłuż boiska sportowego w Kajetanowie	0,362	kruszywo
35			droga na granicy gminy	0,190	kruszywo
36			Kajetanów, droga do kamieniołomu (dz. 530/2)	0,096	kruszywo
37	09 Kaniów	400005T	ul. Klonowa (Oś Kaniów)	0,608	bitumiczna
38			ul. Klonowa, wysięgnik nr 1	0,079	bitumiczna
39			ul. Klonowa, wysięgnik nr 2	0,037	bitumiczna
40			ul. Klonowa, schody - droga przy kościół NMP	0,226	bitumiczna
41		400006T	ul. Polna (Oś Kaniów)	0,370	bitumiczna
42			ul. Polna, wysięgnik nr 1	0,093	bitumiczna
43			ul. Polna, wysięgnik nr 2	0,061	bitumiczna
44		400007T	ul. Gajowa (Oś Kaniów)	0,343	bitumiczna
45			ul. Gajowa, wysięgnik nr 1	0,025	bitumiczna
46		400008T	ul. Brzozowa (Oś Kaniów)	0,301	bitumiczna
47		400017T	Ul. Dębowa wraz z łącznikiem do Borowej Góry	1,196	bitumiczna
48			ul. Dębowa, wysięgnik nr 1	0,100	bitumiczna
49			ul. Młynarska, wysięgnik nr 1	0,053	bitumiczna
50			droga na wprost ul. Młynarskiej	0,221	kruszywo
51			droga po starej kolejce, dz.68	0,635	kruszywo
52			droga od zakrętu w Borowej Górze (dz. 66)	0,352	bitumiczna
53	10 Kołomań		droga do lasu, dz 120	0,167	kruszywo
54			Kołomań - Samsonów-Podlesie, dz. 9	0,662	kruszywo
55			ul. MIŁA	1,497	kruszywo
56	11 Zachełmie	400002T	ul. JANA PAWŁA II i ul. SPOKOJNA w Zachełmiu	1,331	bitumiczna
57		400002T	Zachełmie, ul. CHEŁMOWA	0,260	bitumiczna
		400002T	Zachełmie, ul. CHEŁMOWA	0,699	kruszywo
58		400002T	Zachełmie, ul. POGODNA	0,421	bitumiczna
59			Lekomín, ul. WIDOKOWA	0,595	bitumiczna
			Lekomín, ul. WIDOKOWA	0,213	kruszywo
60		Zachełmie, droga po kolejce (dz. 677)	0,108	kruszywo	
61	12 Samsonów	400014T	Samsonów, ul. RURARNIA	0,918	kruszywo
62			droga Samsonów - Podlesie, dz. 544/1 (do dz. 1704/2)	0,754	kruszywo
63			droga przy pompowni przy ruinach huty, dz. 1104	0,040	kostka
			droga przy pompowni przy ruinach huty, dz. 1104	0,367	gruntowa
64			droga wzdłuż granicy z Janaszowem, dz. 1162/3	0,488	kruszywo
65			drogi i parkingi w centrum Samsonowa	0,230	kostka
66			Podlesie (Kołomań - Ciągłe), dz. 1294 i dz. prywatne	0,388	kruszywo
67			Podlesie, ul. JASNA	0,322	gruntowa
68			S-Piechotne, dr od cmentarza do lasu, dz. 687/3	0,314	kruszywo
69			ul. PANORAMICZNA	0,094	kruszywo
70			Samsonów/Tumlin-Osowa, Bibrowa droga	0,726	gruntowa
71		400025T	ul. MIODOWA	0,352	bitumiczna
72			ul. KWIATOWA	0,190	bitumiczna
73			Ciągłe - Piechotne, tzw. „Kępa”, dz. 889, 824	0,719	kruszywo
74			Samsonów, ul. JODŁOWA, dz. 838	0,533	kruszywo
75		S-Ciągłe, dr. między tartakiem i rzeką, dz. 1027	0,239	gruntowa	

76	15 Tumlin	400023T	T-Węgle - T-Zacisze	0,671	bitumiczna	
77			Tumlin - Dąbrówka, ul ŚWIERKOWA	0,232	bitumiczna	
			Tumlin - Dąbrówka, ul ŚWIERKOWA	0,243	gruntowa	
78			Tumlin - Węgle, dr od zakł kamieniarsk do dr T-Węgle	0,335	gruntowa	
79			Tumlin - Węgle, dr wewn dz 613/1	0,222	gruntowa	
80			Tumlin - Węgle, dr wewn dz 601	0,258	kruszywo	
			Tumlin - Węgle, dr wewn dz 601	0,220	plyty bet.	
81			Tumlin - Zacisze, ul BAŻANTOWA	0,456	kruszywo	
82			Tumlin, dr koło KONZBI	0,600	kruszywo	
83			Tumlin, dr koło do Mroza i AUTOCOMPLEX (dz.451)	0,177	kruszywo	
84			Os Wykień, dz. 800	0,000	brak	
85			Tumlin-Dąbrówka, dr koło kuźni, dz. 151	0,190	gruntowa	
86			T-Dąbrówka, droga do kopalni - Podgród	0,316	kruszywo	
87			T-Węgle, droga do Sufragańca, teren PKP	0,414	kruszywo	
88			T-Węgle, droga po lewej stronie za torami, teren PKP	0,262	kruszywo	
89		16 Umer	400016T	Umer - Zarzeczce	0,710	bitumiczna
90				Umer, Parking przy zalewie w Umrze, droga	0,120	kostka
91				Umer, ul. Szczęśliwa, przy parkingu Umer (dz. 95)	0,110	kruszywo
92			ul. RADOSNA, dz. 27/1, 27/3	0,480	kruszywo	
93			ul. SZCZĘŚLIWA, dz. 95	0,111	kruszywo	
94	17 Zagnańsk	400001T	Zagnańsk, od ul. Przemysłowej - do Oś. Chrusty	0,284	bitum/krusz.	
95		400003T	Zagnańsk ul. BOREK	0,255	trelinka	
96		400004T	Zagnańsk ul. LEŚNA	0,268	bitumiczna	
97		400009T	Zagnańsk ul. Turystyczna do Borowej Góry	2,232	bitumiczna	
98		400012T	Chrusty Małe przez wieś, Zagnańsk od stacji PKP - do Chrusty Małe	0,965	bitumiczna	
99			Chrusty Małe, droga wzdłuż lasu do DW750 (dz. 487)	0,309	kruszywo	
100		400015T	Zagnańsk ul. Zacisze (naprzeciw SP 2)	0,353	bitumiczna	
101		400018T	Ciąg ul. Dęba Bartka i ul. Bartkowe Wzgórze	0,875	bitumiczna	
102		1701	Zagnańsk, ul PIASKOWA	0,429	bitumiczna	
103		1702	Zagnańsk, dr koło Daszkiewicza	0,321	bitumiczna	
104		1703	Zagnańsk, Os WRZOSY, od powiatowej	0,294	bitumiczna	
105		1704	Zagnańsk, Os WRZOSY, osiedlowa	0,194	bitumiczna	
106		1705	Zagnańsk, dr przy kościele Św Józefa Oblubieńca NMP	0,277	bitumiczna	
107		1706	Zagnańsk, dr między ul. Leśną i ul. Borek	0,152	kostka, ażury	
108		1707	Zagnańsk, ul. Przemysłowa II	0,300	bitumiczna	
109		1708	Zagnańsk, dr ul. TURYSTYCZNA 1-4	0,217	kruszywo	
110		1709	Jaworze, ul ZAGÓRSKA	0,200	kruszywo	
111	1710	Gruszka, ul. UROCZA	0,186	bitumiczna		
112	1711	Zagnańsk, ul. JAGODOWA	0,156	kruszywo		
113		1712	przed przejazdem pkp w Chrustach do ter. kolejowych	0,025	kruszywo	
114		1713	Droga od ul. Wrzosowej do ul. Spokojnej (dz. 326)	0,427	gruntowa	
115		400026T	Zagnańsk, ul. Słoneczna II	0,200	bitumiczna	
116			Zagnańsk: UG, Ośrodek Zdrowia, Poczta	0,408	kostka	
117			Zagnańsk, centrum - parking przed pawilonami	0,083	kostka, bitum.	
Łączna długość dróg gminnych w km				56,114		

Źródło: Dane Urzędu Gminy Zagnańsk, maj 2022r.

Rysunek 5. Sieć komunikacyjna na terenie gminy Zagnańsk

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k

Ruch pasażerski na terenie gminy Zagnańsk obsługiwany jest komunikacją autobusową oraz transportem prywatnym. Najkorzystniejsze połączenie z Kielcami posiadają sołectwa zlokalizowane wzdłuż następujących tras:

- Kielce – Kajetanów,
- Kielce – Tumlin – Umer – Samsonów,
- Kielce – Zagnańsk – Samsonów.

Trasy te przebiegają drogami wojewódzkimi, powiatowymi i gminnymi. Dla poprawy obsługi pasażerskiej należałoby rozważyć możliwość zwiększenia częstotliwości połączeń oraz poprawy stanu technicznego przystanków.

Aktualny stan sieci drogowej nie wymaga większych zmian lub modernizacji. Od 2020 r. nie podejmowano prac inwestycyjnych na odcinku drogi krajowej nr 7, przebiegającym przez teren Gminy Zagnańsk. Nie zaplanowano również tego typu działań dla tej drogi w latach 2022 - 2025 r. Inwestycje podejmowane na drodze wojewódzkiej nr 750 w latach 2020-2021 dotyczyły w znacznej mierze poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego w postaci budowy wyniesionych przejść dla pieszych czy budowy ciągu pieszo – rowerowego. Kontynuacja takich działań zaplanowana jest na lata 2022-2025. W zakresie dróg powiatowych na obszarze Gminy Zagnańsk dokonywano bieżących remontów, przebudowy dróg w m. Chrusty i Zachełmie oraz budowy ścieżki rowerowej wzdłuż drogi powiatowej Kielce – Zagnańsk.

W zakresie dróg gminnych wybudowano drogę w m. Kajetanów Dolny, ul. Słoneczną II w Zagnańsku, ul. Miodową w Samsonowie i ul. Uroczą w Gruszcze. Wśród dalszych działań, zaplanowanych na lata 2022-2025, znalazły się prace związane z podnoszeniem bezpieczeństwa ruchu drogowego realizacji nowych odcinków chodników wzdłuż dróg powiatowych. To właśnie tego typu prace, zwłaszcza w obszarze dróg przebiegających przez tereny zabudowane nabierają coraz większego znaczenia na skutek zwiększającego się nieustannie natężenia ruchu, niosącego ze sobą liczne zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi.

Sieć komunikacyjną kolejową na terenie Gminy Zagnańsk stanowi magistralna, niemalże w całości dwutorowa, w pełni zelektryfikowana linia kolejowa nr 8, łącząca Kraków z Kielcami, Radomiem i Warszawą. Jest to jedna z głównych linii komunikacyjnych w krajowym systemie transportu kolejowego. Stacja kolejowa w Zagnańsku obsługuje regionalny ruch pasażerski oraz w mniejszym stopniu towarowy.

Gmina Zagnańsk oddalona jest o 14,8 km, czyli 20 min. drogi od lotniska cywilno-sportowego Kielce- Masłów. Najbliższe lotnisko o regularnym międzynarodowym ruchu pasażerskim jest w Balicach pod Krakowem i w Lublinie, w odległości o 2 godzin podróży od gminy.

Gmina wyposażona jest w infrastrukturę transportową nastawioną na turystów.

Mobilne ścieżki pieszo-rowerowe łączą szczególne miejsca na terenie gminy, mając swój początek lub koniec w gminie, ewentualnie jedynie przez nią przebiegając. Są to szlaki: Niebieski Zagnańsk – Bartków – Samsonów – Tumlin, Żółty Szlak Zagnańsk – Bukowa Góra, Szlak Zielony Janaszów – Jasiów – Dąb “Kapitan” – Polana Rosochy – rezerwat Świnia Góra – Piekło Dalejowskie – Wojtyniów – Bliżyn, Z Tumlina do Bobrzy (nie przypisano koloru),

Zielony Szlak Tumlin – Góra Klonówka – Kamień – Przełom Lubrzanki – Święta Katarzyna.

Na terenie gminy Zagnańsk wyznaczone zostały dwa rowerowe szlaki turystyczne, wyposażone w miejsca postojowe oraz punkty widokowe:

- szlak niebieski – w formie pętli o długości 14 km, zaczyna i kończy się w Zagnańsku;
- szlak czerwony - w formie pętli o długości 12 km, zaczyna i kończy się w Zagnańsku, jedna z atrakcji turystycznych gminy to dąb „Bartek”.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Przez obszar gminy przebiega linia elektroenergetyczna 110 kV. Linia przebiega w pobliżu miejscowości Kajetanów, Gruszka i Zachełmie. Zasilanie Gminy w energię elektryczną odbywa się za pośrednictwem GPZ Kielce Piaski oraz GPZ Występa, które zlokalizowane są poza obszarem Gminy. Możliwe jest częściowe zasilanie rezerwowe z GPZ Niewachłów.

GPZ Kielce Piaski położony jest w Kielcach. Jego wyposażenie stanowią dwa transformatory 110/15 kV o mocy 25 MVA każdy. Oprócz Gminy Zagnańsk i miasta Kielce zasila także 2 linie napowietrzne.

GPZ Występa znajduje się w miejscowości Występa. Na jego wyposażenie składają się dwa transformatory 110/15 kV o mocy 16 MVA i 10 MVA. Zasila on okoliczne miejscowości, podstację trakcyjną PKP oraz kopalnię Bukowa Góra.

Przez teren gminy Zagnańsk przebiega również tranzytem napowietrzna linia elektroenergetyczna 110 kV pozwalającą na maksymalny przesył mocy rzędu od 78 do 122 [MVA] w zależności od przekroju przewodów. Toteż istnieje możliwość znacznego dociążenia tych linii bez konieczności przebudowy.

Przez teren Gminy przebiegają następujące linie magistralne SN:

- linia 15 kV Piaski-Dąbrowa,
- linia 15 kV Piaski-Występa,
- linia 15 kV Występa-Belno,
- linia 15 kV Występa-Ujęcie Wody.

W gminie Zagnańsk usytuowanych jest 88 stacji transformatorowych. Stacje transformatorowe SN/nN posiadają moc 10383 kVA.

Zaopatrzenie odbiorców w energię elektryczną odbywa się na bazie istniejącej sieci 15 kV sukcesywnie rozbudowywanej w miarę wzrostu potrzeb.

Na terenie gminy Zagnańsk brak jest źródeł wytwórczych energii elektrycznej. Istniejąca sieć elektroenergetyczna pokrywa w 100% potrzeby zasilania w energię elektryczną

wszystkich odbiorców zlokalizowanych na terenie gminy, większość jednostek transformatorowych posiada rezerwę mocy umożliwiającą przyłączenie do sieci elektroenergetycznej nowych odbiorców. Ogólny stan eksploatowanej infrastruktury elektroenergetycznej ocenia się jako dobry. Z oceny stanu funkcjonalnego sieci średnich napięć wynika, że największe problemy mogą występować w obszarach o znacznym rozproszeniu zabudowy i odbiorców, gdzie linie są rozległe, w związku z czym mogą występować problemy z utrzymaniem normatywnych parametrów technicznych. Konieczna jest modernizacja głównych linii 15 kV przebiegających przez tereny lasów.

Linie elektroenergetyczne mogą wpływać na organizmy żywe poprzez oddziaływanie dwóch niezależnych składowych pola elektroenergetycznego – elektrycznej i magnetycznej. Przyczyną powstawania pola elektrycznego jest napięcie istniejące pomiędzy poszczególnymi jej przewodami fazowymi a ziemią. Z kolei prąd płynący tymi przewodami jest przyczyną powstawania pola magnetycznego.

Poziomy pól elektrycznych i magnetycznych wytwarzanych przez linie i stacje elektroenergetyczne podlegają ograniczeniom w miejscach przebywania i zamieszkania ludzi zgodnie z przepisami odrębnymi.

Zgodnie z powyższymi przepisami dla pola elektrycznego o częstotliwości 50 Hz dopuszczalna wartość natężenia wynosi 10 kV/m. Dodatkowo na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, natężenie pola elektrycznego nie może przekraczać wartości 1kV/m. Poniżej tej wartości przebywanie ludności w tych obszarach nie podlega ograniczeniom.

Natężenie pola magnetycznego o częstotliwości 50 Hz nie powinno przekraczać 60 A/m.

Linia elektroenergetyczna o napięciu 110 kV na terenie gminy przebiega w bezpiecznych odległościach od zwartej zabudowy mieszkalnej. Podobnie przedstawia się lokalizacja podstacji elektroenergetycznych i stacji telefonii komórkowej.

W pasie technicznym linii 110 kV obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu regulowane przepisami odrębnymi w tym zakaz realizacji budynków mieszkalnych oraz obiektów budowlanych przeznaczonych na stały pobyt ludzi. Warunki lokalizacji pozostałych obiektów budowlanych nieprzeznaczonych na stały pobyt ludzi muszą uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych oraz normach dotyczących projektowania linii elektroenergetycznych.

Zaopatrzenie w ciepło.

Zaopatrzenie Gminy Zagnańsk w ciepło oparte jest na indywidualnych źródłach ciepła – na terenie Gminy nie istnieją centralne systemy zaopatrzenia w ciepło. Gmina charakteryzuje się niską gęstością ciepła, co jest spowodowane z dominującą na tym terenie zabudową mieszkaniową jednorodzinną i zagrodową.

Brak jest w Gminie kotłowni zawodowych tzn. każdy budynek ma indywidualną kotłownię na swoje potrzeby. W przeważającej części kotłownie opalane są węglem, biomasą oraz sporadycznie wykorzystuje się energię elektryczną, olej opałowy, gaz płynny LPG oraz gaz sieciowy.

Kotłownie lokalne ogrzewają obiekty użyteczności publicznej, budynki mieszkalne i zakłady przemysłowe przy użyciu kotłowni c. o. oraz trzonów piecowych. Urządzenia zainstalowane w kotłowniach, opalanych węglem emitują do atmosfery SO_2 , NO_x , CO, w ilościach, które dla pojedynczego źródła ciepła są małe, ale uwzględniając ich ilości parametry emisji są bardzo uciążliwe przy oddziaływaniu skumulowanym.

Najczęściej budynki użyteczności publicznej są ogrzewane przy wykorzystaniu węgla i gazu. W ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego i zadania pn. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Gminy Zagnańsk wraz z wykorzystaniem OZE” wykonano termomodernizację Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zagnańsku, Szkoły Podstawowej im. Armii Krajowej w Kajetanowie i Zespołu Szkoły Podstawowej i Przedszkola im. Jana Pawła II w Samsonowie. W ramach zadania, szkoła w Samsonowie została wyposażona w instalację fotowoltaiczną, w szkole w Kajetanowie wykonano pompę ciepła oraz zamontowano instalację fotowoltaiczną, a w budynku GOPS zmodernizowano system grzewczy.

Z paneli fotowoltaicznych korzystają następujące budynki użyteczności publicznej:

- Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Tumlinie,
- Szkoła Podstawowa w Kajetanowie,
- Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Samsonowie.

Z paneli fotowoltaicznych i solarnych:

- Zespół Szkoły Podstawowej Nr 2 i Przedszkola w Zagnańsku.

Z paneli solarnych:

- Samorządowy Ośrodek Zdrowia w Zagnańsku.

Z pomp ciepła korzystają:

- Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Tumlinie,
- Szkoła Podstawowa w Kajetanowie,
- Zespół Szkoły Podstawowej Nr 2 i Przedszkola w Zagnańsku.

Na terenie Zagnańsk nie występują rozległe sieci ciepłne oraz brak jest dużych źródeł ciepła.

Na terenie Gminy Zagnańsk występują potrzeby ciepłne w zakresie ogrzewania pomieszczeń mieszkalnych, przemysłowych, przygotowania ciepłej wody, wentylacji oraz potrzeb technologicznych, które zaspokajane są poprzez spalanie paliw stałych, gazowych i ciekłych oraz w niewielkim stopniu z wykorzystaniem energii elektrycznej.

Zaopatrzenie w gaz.

Przez teren Gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 250 relacji Parszów-Kielce znajdujący się we wschodniej części gminy (Kajetanów, Gruszka i Zachełmie), który wraz ze stacją pomiarową średniego ciśnienia, przyłączami i siecią gazową średniego ciśnienia stanowi system gazowniczy Gminy Zagnańsk. Najslabiej zgazyfikowane są tereny przylegające do Gminy Łączna. Miejscowości Szałas, Długojów i Belno nie mają sieci gazociągowej.

Dane dotyczące sieci gazowej na terenie gminy Zagnańsk przedstawiają się następująco:

1. Gazociąg wysokiego ciśnienia o długości 7,3 km.
2. Ilość stacji redukcyjno-pomiarowych: 1 szt.
3. Gazociągi średniego ciśnienia o łącznej długości 80,3 km.
4. Ilość przyłączy gazowych s/c 2 104 szt. o łącznej długości 38,1 km.
5. Ilość stacji pomiarowych średniego ciśnienia: 2 szt.

Stopień gazyfikacji Gminy oceniany jest na około 90 %. Około 47 % odbiorców to klienci indywidualni, ok. 42 % to przemysł, ok. 8,9 % to usługi, 1,5 % handel. Ponad połowa gospodarstw domowych posiadających przyłącze gazowe na terenie Gminy używa gaz do celów grzewczych.

Na obszarach niezgazyfikowanych zaopatrzenie w paliwo gazowe realizowane jest metodą bezprzewodową, tj. gaz płynny w butlach. Stan sieci gazowych na terenie gminy jest dobry, co zapewnia bezpieczeństwo zarówno dostaw gazu jak również bezpieczeństwo publiczne. Zagrożenia występujące w sytuacjach awaryjnych są likwidowane przez służby pogotowia gazowego.

2.4.2. Edukacja

Gmina Zagnańsk jest organem prowadzącym dla następujących placówek oświatowych:

Zespół Szkoły Podstawowej Nr 2 i Przedszkola w Zagnańsku, w skład którego wchodzi:

Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Stanisława Staszica w Zagnańsku,

Przedszkole im. Stanisława Staszica w Zagnańsku,

Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Tumlinie, w skład którego wchodzi:

Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Tumlinie,

Przedszkole im. Janusza Korczaka w Tumlinie,

Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola im. Jana Pawła II w Samsonowie, w skład którego wchodzi:

Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Samsonowie,

Przedszkole im. Jana Pawła II w Samsonowie,

Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Kajetanowie,

Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Nauczyciel Tajnego Nauczania w Zagnańsku.

W Gminie Zagnańsk w 2023 r. funkcjonowały 2 przedszkola niepubliczne:

- Niepubliczne Przedszkole Caritas w Kajetanowie prowadzone przez Caritas Diecezji Kieleckiej,
- Niepubliczne Przedszkole „Tulisiowo na Wesoło” w Zagnańsku prowadzone przez Attivo Zofia Gołębiowska.

Łącznie 60 dzieci korzystało z usług niepublicznych przedszkoli w tym 50 dzieci z terenu Gminy Zagnańsk.

W 2023 roku na terenie Gminy Zagnańsk działały trzy przedszkola publicznewchodzące w skład zespołów szkolno-przedszkolnych oraz oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych – łącznie 381 dzieci.

W przedszkolu w Zagnańsku od lutego do grudnia było 1 dziecko z wczesnym wspomaganie rozwoju.

Dla części uczniów posiadających orzeczenia z poradni psychologiczno-

pedagogicznych o potrzebie indywidualnego nauczania, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, zajęć rewalidacyjnych lub opinie o wczesnym wspomaganie rozwoju organizowane były zajęcia indywidualne.

a) Nauczanie indywidualne

W roku szkolnym 2022/2023 nauczanie indywidualne prowadzono dla:

- dwóch uczniów w SP Nr 2 w Zagnańsku (1 – kl. VII, 1 – kl. VIII),
- dwóch uczniów SP w Tumlinie (1 - kl. VII, 1 – kl. VIII),
- jednego ucznia SP w Samsonowie (kl. V),
- dwóch uczniów SP w Kajetanowie (1 -kl. II, 1 – kl. VIII)
- jednego ucznia SP Nr 1 w Zagnańsku (kl. V).

W roku szkolnym 2023/2024 nauczanie indywidualne prowadzono dla (do 31.12.2023 r.):

- jeden uczeń w SP Nr 2 w Zagnańsku (kl. VIII),
- jednego ucznia SP w Samsonowie (kl. VI),
- jednego ucznia SP Nr 1 w Zagnańsku (kl. VI).

b) Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze

Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze prowadzono dla dwóch uczniów niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim w Zespole SP Nr 2 i Przedszkolaw Zagnańsku w roku szkolnym 2022/2023, natomiast w roku szkolnym 2023/2024 – dla jednego ucznia.

c) Zajęcia rewalidacyjne

Zajęcia rewalidacyjne zorganizowano dla uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. W roku szkolnym 2022/2023 zajęcia rewalidacyjne były prowadzone dla 45 uczniów (14 – Zespołu SP Nr 2 i Przedszkola w Zagnańsku, 6 – Zespołu SP i Przedszkola w Tumlinie, 4 – Zespołu SP i Przedszkola w Samsonowie, 14 – SP w Kajetanowie, 7 – SP Nr 1 w Zagnańsku).

W roku szkolnym 2023/2024 (do 31.12.2023 r.) z zajęć rewalidacyjnych skorzystało 44 uczniów (12 – Zespołu SP Nr 2 i Przedszkola w Zagnańsku, 6 – Zespołu SP i Przedszkola w Tumlinie, 5 – Zespołu SP i Przedszkola w Samsonowie, 13 – SP w Kajetanowie, 8 – SP Nr 1 w Zagnańsku).

d) Indywidualizowana ścieżka kształcenia

W roku szkolnym 2022/2023 była realizowana indywidualizowana ścieżka kształcenia dla 1 ucznia Szkoły Podstawowej Nr 2 w Zagnańsku oraz dla 1 ucznia SP Nr 1 w Zagnańsku.

W roku szkolnym 2023/2024 jest ona realizowana dla 1 ucznia Szkoły Podstawowej Nr 2 w Zagnańsku a dla drugiego ucznia z tejże szkoły wdrożono indywidualny program nauki.

e) Nauczanie indywidualne – realizacja innej podstawy programowej

Ze względu na realizację innej podstawy programowej dla 1 ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym z SP Nr 1 w Zagnańsku zorganizowano nauczanie indywidualne zarówno w roku szkolnym 2022/2023 jaki 2023/2024.

W roku szkolnym 2022/2023 w szkołach podstawowych i przedszkolach prowadzonych przez Gminę Zagnańsk pracowało 150 nauczycieli oraz 41 pracowników administracji i obsługi.

W roku szkolnym 2022/2023 zdecydowaną większość zatrudnionych nauczycieli stanowili nauczyciele dyplomowani – 72 % wszystkich etatów nauczycielskich. Nauczyciele mianowani to 10 % zatrudnionych, początkujący – 18 % ogółu zatrudnionych pracowników pedagogicznych.

W roku szkolnym 2023/2024, podobnie jak w roku poprzednim, zdecydowaną większość zatrudnionych nauczycieli stanowili nauczyciele dyplomowani – 71 % wszystkich etatów nauczycielskich.

Nauczyciele mianowani to 11 % zatrudnionych, natomiast nauczyciele początkujący – 18 % ogółu zatrudnionych pracowników pedagogicznych.

2.4.3. Kultura

Na terenie gminy istnieją placówki z zakresu kultury, są to:

- Gminny Ośrodek Kultury w Zagnańsku z siedzibą w Samsonowie,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Samsonowie,
- Filia biblioteczna w Zagnańsku,
- Filia biblioteczna w Szalasie.

Dopełnieniem oferty kulturalnej na terenie gminy są kluby i obiekty sportowe:

- Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji,

W gminie działają następujące stowarzyszenia:

- Ludowy Klub Sportowy SPARTA ZAGNAŃSK,
- Fundacja Z KONIEM DO MARZEŃ,
- Świętokrzyskie Towarzystwo Regionalne,

- Stowarzyszenie Razem dla Wszystkich,
- Stowarzyszenie na rzecz Wychowania, Edukacji i Rozwoju „Knieja”,
- Zagnańskie Stowarzyszenie Rowerowe POD BARTKIEM,
- Towarzystwo Ziemi Samsonowskiej,
- Towarzystwo Przyjaciół Tumlina,
- Stowarzyszenie Wsi Kołomań i Umer NASZA SZKOŁA,
- Stowarzyszenie Nowych Możliwości,
- Stowarzyszenie BRATERSKIE SERCE,
- Stowarzyszenie w Krainie Tetrapoda,
- Stowarzyszenie SZAŁAS 2012,
- Amatorski Klub Sportowy „Zagnańsk Biega”,
- Stowarzyszenie Sztuka Bohemy im. Jana Styki,
- Stowarzyszenie Start Zagnańsk,
- Fundacja z Pasją Przez Życie,
- Caritas Diecezji Kieleckiej – Ośrodek Zdrowia Wiśniówka 38a,
- Fundacja Alter Edu,
- Uczniowski Klub Sportowy Tumlin,
- Klub Sportowy „Elbara Zagnańsk”
- Stowarzyszenie Zwykłe Przymierze,
- Stowarzyszenie Doradców Zawodowych i Personalnych „Zawodowskaz”,
- Stowarzyszenie Rozwoju Kultury Chrześcijańskiej na Wsi – Uniwersytet Ludowy im. Ks. Stanisława Staszica,
- Ludowy Zespół Sportowy LUBRZANKA,
- Ludowy Klub Sportowy SKAŁA Tumlin,
- Klub Sportowy SAMSON Samsonów,
- Uczniowski Klub Sportowy TĘCZA Zagnańsk,
- Koło PZW Bartek.

W ciągu roku na terenie gminy odbywają się liczne imprezy kulturalne.

Na terenie Gminy Zagnańsk działa Gminna Biblioteka Publiczna w Samsonowie oraz Filia w Zagnańsku. Biblioteka główna jest czynna od poniedziałku do soboty (54 godziny tygodniowo) z wyjątkiem okresu wakacyjnego, Filia w Zagnańsku jest czynna 5 dni w tygodniu (40 godzin tygodniowo).

W struktury Gminnej Biblioteki Publicznej wchodzi świetlica Jaworze, ul. Bursztynowa 6 oraz

Punkt Informacji Turystycznej.

Gminna Biblioteka Publiczna w Samsonowie zapewnia wszystkim mieszkańcom Gminy Zagnańsk dostęp do materiałów bibliotecznych oraz szerokopasmowego Internetu na łączach światłowodowych. Czytelnicy posiadają karty biblioteczne, które upoważniają do wypożyczenia w Bibliotece w Samsonowie oraz w Filii w Zagnańsku.

Stan księgozbioru na koniec 2023 r. wynosił 40 796 książek i 988 audiobooków. W minionym roku na zewnątrz wypożyczono 43 807 książek, 755 audiobooków oraz udzielono 3 520 informacji (rzeczowych, bibliograficznych i bibliotecznych). Z komputerów skorzystało 37 osób. Wypożyczenia prasy to 203 egzemplarze.

Przy Gminnej Bibliotece Publicznej w Samsonowie działają cztery Dyskusyjne Kluby Książki: dwa dla dorosłych, jeden dla dzieci i jeden dla młodzieży. W spotkaniach Klubów w ciągu roku wzięło udział 312 osób.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z uniwersalnym projektowaniem.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami należy do obowiązków podmiotów publicznych oraz odbywa się poprzez stosowanie uniwersalnego projektowania albo racjonalnych usprawnień. Należy uwzględnić potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami w prowadzonej oraz planowanej działalności oraz dążyć do usuwania barier (architektonicznych, cyfrowych i informacyjno-komunikacyjnych), a także zapobiegać ich powstawaniu.

Należy mieć na uwadze minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, m. in.:

- zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków,
- instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych,
- zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy,
- zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego,
- zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób,

- obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje,
- instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia,
- zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności – w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania,
- zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku,
- wymagania zawarte w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.

Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia.

Zagrożenia powodziowe występują w sporadycznych okresowych podtopieniach na terenach zabudowy gospodarczej zlokalizowanej zbyt blisko brzegów rzek.

Na terenie gminy Zagnańsk nie występują zakłady o zwiększonym lub o dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii, zgodnie z kryteriami ilościowo-jakościowym określonymi w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

W gospodarce przestrzennej gminy należy stosować następujące zasady służące zabezpieczeniu potrzeb obrony cywilnej:

1. W rejonach budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego, jednorodzinnego, przemysłowego, usługowego, użyteczności publicznej oraz mieszkalno-usługowego należy przewidywać rezerwę terenów pod budowlę ochronne (schrony, ukrycia, szczeliny).
2. Istniejące studnie powinny być zabezpieczone przed likwidacją i przystosowane do sprawnego uruchomienia i eksploatacji w sytuacjach kryzysowych.
3. Oświetlenie zewnętrzne (ulice, zakłady pracy) należy przystosować do zaciemniania i wygaszenia.

4. Wszelkie projektowane na obszarze gminy obiekty o wysokości równej i większej od 50 m npt każdorazowo przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę należy zgłaszać do Sił Powietrznych RP.
5. Należy zachować istniejące lub projektowane obiekty obrony cywilnej.

Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje na obszarach funkcjonalnych w rozumieniu art. 5 pkt 6a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Zgodnie z prognozami demograficznymi przeprowadzonymi przez GUS, w powiecie kieleckim będzie postępował kryzys demograficzny. Prognoza demograficzna do 2050 roku wskazuje spadek liczby ludności i zmienność struktur demograficznych. Zgodnie z prognozą demograficzną liczba ludności powiatu do 2050 roku zwiększy się w stosunku do 2018 roku o ok. 1 % mieszkań ców. Do 2030 roku następował będzie nieznaczny wzrost liczby ludności powiatu, w kolejnych latach, od 2035 o 2050 roku, będzie się zmniejszała ludność powiatu. W poniższej tabeli zamieszczono prognozowaną demografię zmian struktury społecznej:

Tabela nr 16. Ludność powiatu ogółem.

		Ogółem			Miasta			Wieś		
		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2018	Ogółem	210 789	105 277	105 512	13 669	6 771	6 898	197 120	98 506	98 614
	przedprodukcyjny	39 355	20 190	19 165	2 256	1 201	1 055	37 099	18 989	18 110
	produkcyjny	138 143	74 299	63 844	8 852	4 752	4 100	129 291	69 547	59 744
	mobilny	85 980	44 261	41 719	5 383	2 762	2 621	80 597	41 499	39 098
	niemobilny	52 163	30 038	22 125	3 469	1 990	1 479	48 694	28 048	20 646
	poprodukcyjny	33 291	10 788	22 503	2 561	818	1 743	30 730	9 970	20 760
2020	Ogółem	211 968	105 871	106 097	13 711	6 797	6 914	198 257	99 074	99 183
	przedprodukcyjny	39 218	20 125	19 093	2 244	1 197	1 047	36 974	18 928	18 046
	produkcyjny	138 476	74 504	63 972	8 817	4 729	4 088	129 659	69 775	59 884
	mobilny	84 399	43 512	40 887	5 268	2 714	2 554	79 131	40 798	38 333
	niemobilny	54 077	30 992	23 085	3 549	2 015	1 534	50 528	28 977	21 551
	poprodukcyjny	34 274	11 242	23 032	2 650	871	1 779	31 624	10 371	21 253
2025	Ogółem	214 471	107 063	107 408	13 777	6 839	6 938	200 694	100 224	100 470
	przedprodukcyjny	38 569	19 918	18 651	2 197	1 170	1 027	36 372	18 748	17 624
	produkcyjny	137 384	72 890	64 494	8 597	4 556	4 041	128 787	68 334	60 453
	mobilny	79 060	40 810	38 250	4 868	2 515	2 353	74 192	38 295	35 897
	niemobilny	58 324	32 080	26 244	3 729	2 041	1 688	54 595	30 039	24 556
	poprodukcyjny	38 518	14 255	24 263	2 983	1 113	1 870	35 535	13 142	22 393
2030	Ogółem	215 960	107 629	108 331	13 799	6 848	6 951	202 161	100 781	101 380
	przedprodukcyjny	36 038	18 601	17 437	2 041	1 074	967	33 997	17 527	16 470
	produkcyjny	138 288	72 323	65 965	8 641	4 553	4 088	129 647	67 770	61 877
	mobilny	73 552	38 022	35 530	4 434	2 313	2 121	69 118	35 709	33 409
	niemobilny	64 736	34 301	30 435	4 207	2 240	1 967	60 529	32 061	28 468
	poprodukcyjny	41 634	16 705	24 929	3 117	1 221	1 896	38 517	15 484	23 033
2035	Ogółem	216 241	107 531	108 710	13 804	6 839	6 965	202 437	100 692	101 745
	przedprodukcyjny	34 321	17 717	16 604	1 988	1 041	947	32 333	16 676	15 657
	produkcyjny	138 336	71 671	66 665	8 681	4 521	4 160	129 655	67 150	62 505
	mobilny	67 772	35 117	32 655	4 095	2 119	1 976	63 677	32 998	30 679
	niemobilny	70 564	36 554	34 010	4 586	2 402	2 184	65 978	34 152	31 826
	poprodukcyjny	43 584	18 143	25 441	3 135	1 277	1 858	40 449	16 866	23 583
2040	Ogółem	215 503	106 963	108 540	13 777	6 819	6 958	201 726	100 144	101 582
	przedprodukcyjny	32 438	16 743	15 695	1 934	1 008	926	30 504	15 735	14 769
	produkcyjny	137 036	70 296	66 740	8 628	4 451	4 177	128 408	65 845	62 563
	mobilny	63 107	32 763	30 344	3 879	2 019	1 860	59 228	30 744	28 484
	niemobilny	73 929	37 533	36 396	4 749	2 432	2 317	69 180	35 101	34 079
	poprodukcyjny	46 029	19 924	26 105	3 215	1 360	1 855	42 814	18 564	24 250
2045	Ogółem	214 089	106 177	107 912	13 721	6 797	6 924	200 368	99 380	100 988
	przedprodukcyjny	31 096	16 050	15 046	1 901	989	910	29 195	15 059	14 136
	produkcyjny	131 594	67 688	63 906	8 310	4 288	4 022	123 284	63 400	59 884
	mobilny	60 694	31 549	29 145	3 812	1 986	1 826	56 882	29 563	27 319
	niemobilny	70 900	36 139	34 761	4 498	2 302	2 196	66 402	33 837	32 565
	poprodukcyjny	51 399	22 439	28 960	3 510	1 518	1 992	47 889	20 921	26 968
2050	Ogółem	212 190	105 273	106 917	13 656	6 780	6 876	198 534	98 493	100 041
	przedprodukcyjny	30 301	15 637	14 664	1 900	989	911	28 401	14 648	13 753
	produkcyjny	123 988	63 998	59 990	7 842	4 051	3 791	116 146	59 947	56 199
	mobilny	59 331	30 946	28 385	3 759	1 956	1 803	55 572	28 990	26 582
	niemobilny	64 657	33 052	31 605	4 083	2 095	1 988	60 574	30 957	29 617
	poprodukcyjny	57 901	25 638	32 263	3 914	1 740	2 174	53 987	23 898	30 089

Źródło: GUS

Legenda:

wiek przedprodukcyjny - 0 do 17 lat

wiek produkcyjny - od 18 lat do wieku emerytalnego

wiek mobilny - od 18 do 44 lat

wiek niemobilny - od 45 lat do wieku emerytalnego

wiek poprodukcyjny - powyżej wieku emerytalnego

Zgodnie z wyżej przedstawionymi danymi, na przestrzeni 33 lat nastąpi wzrost liczby mieszkańców powiatu, ale nastąpi odwrócenie struktury wiekowej – nastąpi znaczny wzrost osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze społecznej, a zdecydowanie zmniejszy się ilość osób w wieku przedprodukcyjnym, co jest zjawiskiem negatywnym.

Tabela nr 17. Prognozowana demografia zmian liczby mieszkańców na terenie gminy:

rok	ogółem
2013	12 818
2014	12 773
2015	12 770
2016	12 765
2017	12 794
2018	12 726
2019	12 684
2020	12 802
2025	12 968
2030	13 085
2035	13 137
2040	13111
2045	13 032
2050	13 915

Zgodnie z wyżej przedstawionymi danymi, na przestrzeni 33 lat do roku 2030 nastąpi przyrost ludności, natomiast w późniejszych latach powolny spadek liczby mieszkańców gminy Zagnańsk. Analizując prognozę demograficzną można stwierdzić, że w stosunku do obecnej liczby ludności do roku 2050 nastąpi stagnacja liczby ludności.

Należy dążyć do stworzenia warunków dobrego rozwoju wykorzystując uwarunkowania lokalne, aby stworzyć perspektywę rozwoju obszaru oraz godnych warunków życia (należy rozwijać infrastrukturę społeczną, tworzyć miejsca pracy oraz wspierać gospodarkę, w tym sektor prywatny). Ponadto należy stworzyć nowe miejsca pracy, które przyciągnęłyby młodych ludzi na teren gminy Zagnańsk.

2.4.4. Sport i rekreacja

Sport i rekreacja GOSiR swoją siedzibę ma przy ul. Turystycznej 59 B, w budynku hali sportowej. Instytucja zarządza kompleksem sportowym, który obejmuje halę sportową, kort tenisowy oraz boisko sportowe z nawierzchnią naturalną o wymiarach orlikowych. Obiekt ten

znajduje się w sąsiedztwie świetlicy w miejscowości Jaworze.

Hala sportowa oraz kort tenisowy stanowią integralną część kompleksu, oferując nowoczesne i odpowiednio wyposażone miejsca do uprawiania różnorodnych dyscyplin sportowych. Dodatkowo, boisko sportowe z nawierzchnią naturalną o wymiarach orlikowych, zlokalizowane w sąsiedztwie świetlicy, było wykorzystywane do przeprowadzania treningów oraz rozgrywania meczów. Służyło ono również jako miejsce organizacji zajęć sportowych oraz turniejów dedykowanych dzieciom i młodzieży.

Dzięki tej infrastrukturze GOSiR w Zagnańsku staje się centrum aktywności sportowej, sprzyjając rozwojowi umiejętności sportowych i promując zdrowy tryb życia wśród mieszkańców.

Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zagnańsku funkcjonuje na podstawie Uchwały nr 20/VII/2014 r z dnia 29 grudnia 2014 roku przekształconej w statut uchwalonej przez Radę Gminy pod numerem 60 / 2004 z dnia 23 września 2004 roku, z późniejszą aktualizacją uchwały nr 83/VII/2016 z 30 listopada 2016 roku.

Działalność Ośrodka jest skoordynowana z harmonogramem imprez, który musi być zatwierdzony przez Wójta. Liczba uczestników wydarzeń zależy od wysokości budżetu przyznanego na dany rok. Organizacja imprez oparta jest głównie na bogatym doświadczeniu i wiedzy pracowników Ośrodka. Kładziemy duży nacisk na efektywne i sprawnie przeprowadzane wydarzenia, zapewniając uczestnikom wysoką jakość. Organizacja imprez nie tylko przyczynia się do zwiększenia prestiżu i zasięgu ośrodka sportowego, ale również stanowi skuteczną formę promocji.

GOSiR Zagnańsk jako ośrodek sportu i rekreacji realizuje swoje zadania statutowe poprzez zapewnienie mieszkańcom oraz turystom różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego. Organizuje imprezy sportowe i rekreacyjne, zapewnia infrastrukturę sportową i rekreacyjną, wspiera aktywność fizyczną mieszkańców oraz współpracuje z lokalnymi organizacjami. Dzięki takim działaniom ośrodek przyczynia się do zwiększenia jakości życia mieszkańców oraz promocji zdrowego stylu życia. Warto nadmienić, iż mimo wielkich obostrzeń dużych utrudnień w organizacji zajęć dla mieszkańców, podejmowano wiele działań, które ułatwiały mieszkańcom Gminy prowadzenie aktywności fizycznej wśród dzieci, młodzieży dorosłych. Z obserwacji personelu GOSiR wynika, iż świadomość zdrowego życia, potrzeba aktywności fizycznej mieszkańców jest z roku na rok większa.

W roku 2023 przeprowadzono prace związane z remontem i modernizacją sali treningowej, dostosowanej pod e-strzelnicę. Środki finansowe na ten cel zostały pozyskane przez Gminę Zagnańsk, która była jedną z pięciu gmin w regionie aktywnie uczestniczących w projekcie „Strzelnica w powiecie”, dofinansowanym ze środków Ministerstwa Obrony Narodowej.

2.4.5. Turystyka (obiekty zabytkowe)

Najcenniejsze obiekty zabytkowe na terenie gminy to pozostałości zakładów przemysłowych Staropolskiego Zagłębia Przemysłowego – ruiny wielkiego pieca w Samsonowie. Są one jedną z głównych atrakcji turystycznych regionu. Po dawnym zakładzie wielkopieczowym z XVI i XVIII w. pozostały zniszczone ruiny zabudowań, zwane „Skarbczykiem”, położone ok. 200 m na północ od Huty Józef. Huta powstała w latach 1818-1823, a jej pomysłodawcą był Stanisław Staszic. Wytwarzała ona wyroby na potrzeby wojska, ale również elementy budowlane i ozdobne. W 1866 . wybuchł pożar, który ostatecznie zniszczył zakład. Podczas I Wojny Światowej Austriacy dokonali dewastacji zabudowań fabrycznych. W 1967 r. Huta Józef została wpisana do Rejestru Zabytków. W planach jest utworzenie na tym terenie Otwartego Muzeum Przemysłu, które stanowiłoby atrakcję turystyczną.

Kolejnymi cennymi obiektami są zabytki architektury sakralnej. Jednym z nich jest Kościół parafialny p. w. św. Rozalii i św. Marcina w Zachełmiu. Powstał on w latach 1668-1676 oraz w późniejszych latach był dwukrotnie rozbudowywany. Na uwagę zasługują barokowe ołtarze boczne patronów świątyni, jak również współczesna polichromia ukazująca sceny życia świętych. Znajduje się tam również chorągiew z czasów Powstania Styczniowego.

W 1599 r. powstał Kościół parafialny św. Stanisława w Tumlinie. Fundatorem był biskup krakowski i zarządca dóbr królewskich kard. Jerzy Radziwiłł. W XVIII w. kościół został rozbudowany. Czci się tutaj Matkę Boską Sę nieżną, której wizerunek znajduje się w ołtarzu bocznym.

Na terenie gminy Zagnańsk, znajduje się 11 zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków (tabela poniżej). Są to najcenniejsze elementy krajobrazu kulturowego na terenie gminy, objęte są także ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy Zagnańsk do rejestru zabytków województwa świętokrzyskiego wpisano następujące obiekty.

Tabela nr 18. Wykaz zabytków nieruchomości i stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków, położonych na terenie gminy Zagnańsk.

LP.	MIJSCOWOŚĆ	OBIEKT/ZESPÓŁ OBIEKTÓW	NR REJESTRU ZABYTKÓW	DATA WPISU
1.	JANASZÓW	Kapliczka przydrożna	A 468	08.02.2010 r.
2.	SAMSONÓW	Pozostałości zespołu Zakładu Przemysłowego: 1) ruina Huty Józefa, 2) ruina węgielni, 3) ruina budynku o nieustalonym przeznaczeniu.	A 469/1-3	18.02.2010 r.
3.	SAMSONÓW	Dawny zajazd	A 470	08.02.2010 r.
4.	SAMSONÓW	Budynek mieszkalny nr 34	A 471	18.02.2010 r.
5.	SAMSONÓW	Dom zawiadowcy huty	A 472	18.02.2010 r.
6.	SAMSONÓW - CIĄGŁE	Kapliczka przydrożna p. w. Św. Jana Nepomucena	A 473	08.02.2010 r.
7.	SAMSONÓW - CIĄGŁE	Ruina „Skarbczyka” przy nr 5	A 474	18.02.2010 r.
8.	TUMLIN	Kościół parafialny	A 475	08.02.2010 r.
9.	TUMLIN	Teren cmentarza parafialnego	A 476	08.02.2010 r.
10.	ZAGNAŃSK	Zespół Kościoła parafialnego: 1) Kościół parafialny p. w. Św. Rozalii i Marcina, 2) Dzwonnica przy kościele parafialnym.	A 477/1-2	08.02.2010 r.
11.	ZAGNAŃSK	Teren cmentarza parafialnego	A 478	08.02.2010 r.

Źródło: opracowanie własne.

2.4.5.1. Wykaz obiektów zabytkowych ujętych w Wojewódzkiej i Gminnej Ewidencji Zabytków.

Tabela nr 19. Wykaz obiektów zabytkowych ujętych w Wojewódzkiej i Gminnej Ewidencji Zabytków gminy Zaganańsk.

Lp	Miejscowość	Obiekt	Usytuowanie
1	Chrusty	Kapliczka św. Rozalii, drewn., ok. 1890 r.	Chrusty 24
2	Janaszów	Kapliczka przydrożna (św. Jana Nepomucena)	Janaszów 10
3	Samsonów	Pozostałości zespołu Zakładu Przemysłowego: - Ruina Huty Józefa (w tym: wielki piec, wieża gichtociągowa, suszarnia, modelarnia i stolarnia, kuźnia i suszarnia, odlewnia, budynek maszyny wodnej, budynek „sieni”, budynek maszyny parowej), - Ruina węgielni, - Ruina budynku o nieustalonym przeznaczeniu	Samsonów
4	Samsonów	Pozostałości układu wodnego	
5	Samsonów	Pozostałości osiedla przy zakładzie wielkopiecowym „Huta Józefa”	budynek mieszkalny nr 34
6	Samsonów	Pozostałości osiedla przy zakładzie wielkopiecowym „Huta Józefa”	dom zawiadowcy huty (nr37)
7	Samsonów	Pozostałości osiedla przy zakładzie wielkopiecowym „Huta Józefa”	dawny zajazd (?) nr 26
8	Samsonów - Ciągłe	Kapliczka przydrożna pw. św. Jana Nepomucena	Samsonów-Ciągłe 8A
9	Samsonów - Ciągłe	Ruina „Skarbczyka” nr 5	Samsonów - Ciągłe
10	Tumlin	Zespół Kościoła Paraf. pw. św. Stanisława BPA: - kościół parafialny, - cmentarz przykościelny, - kostnica, mur. XVIII w. (?), - ogrodzenie, mur. XVII (?) w. z bramką dobudowaną w1937 r., - plebania, mur., XIX w., przebudowana po 1900 r., - organistówka, drewn., pocz. XX w. - cmentarz parafialny.	Tumlin – Węgle 6, 7
11	Umer	Młyn wodny, później elektryczny, ob. nieużytkowany, mur. - drewn., ok. 1850, przebud. ok. 1960	Umer 3

12	Zabłocie	Kapliczka św. Jana Nepomucena, mur., ok. 1850 r.	Zabłocie 5
13	Zagnańsk	Zespół Kościoła paraf. pw. św. Rozalii i Marcina: - Kościół parafialny pw. św. Rozalii i Marcina, - Dzwonnica przy kościele parafialnym.	ul. Sw. Jana Pawła II 14
14	Zagnańsk	Cmentarz przykościelny	
15	Zagnańsk	Organistówka, drewn., 1941 r.	ul. Sw. Jana Pawła II 12
16	Zagnańsk	Cmentarz parafialny	
17	Zagnańsk	Drożniczówka, ob. dom mieszkalny, mur. 2 ćw. XX w.	ul. Spacerowa nr 1
18	Zagnańsk	Leśniczówka Borek, ob. budynek mieszkalny, mur., 1938 r., arch. Bolesław Wolski	ul. Borek 11
19	Zagnańsk	Gajówka, mur., l. 20 XX w.	ul. Przemysłowa nr 1
20	Zagnańsk	Willa, drewn., 1930 r.	ul. Leśna nr 11
21	Zagnańsk	Willa, drewn., 1934 r.	ul. Leśna nr 12
22	Zagnańsk	Willa „Marysieńka”, drewn., po 1925, arch. Bolesław Wolski, odbudowana po pożarze 1943 r.,	ul. Spacerowa nr 2
23	Zagnańsk	Willa, drewn., 1935 r.	ul. Spacerowa nr 5
24	Zagnańsk	Willa, drewn., 1935-1936 r., arch. Walenty Widawski	ul. Spacerowa nr 9
25	Zagnańsk	Osiedle „Kolonія Tartaczna”, domy drewn., l. 1934-1939 r.	ul. Słoneczna od nr 1 do nr 7
26	Zagnańsk	Młyn wodny, ob. nieużytkowany, drewn. 1850 r.	ul. Wrzosowa 46

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Zagnańsk.

Przez dobra kultury współczesnej należy rozumieć niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest wiele drewnianych domów, które wpisują się w krajobraz kulturowy. Najlepiej zachowane znajdują się w miejscowościach: Szałas, Długojów, Samsonów, Zachełmie. Wraz z towarzyszącymi kapliczkami i krzyżami podkreślają pierwotny kształt wsi.

Na terenie Gminy Zagnańsk znajdują się następujące Miejsca Pamięci Narodowej:

- mogiła z kamienia ciosanego wraz z krzyżem położona w Samsonowie, w pobliżu Ruin Pieca Hutniczego,
- prostokątna płyta kamień na z napisem w Kołomani – Grób Nieznanego Partyzanta,
- Cmentarz Parafialny w Tumlinie – 3-członowa ściana z czerwonego piaskowca na betonowym cokole,
- Cmentarz Parafialny w Zagnańsku – mogiła z czerwonego piaskowca na kamiennym fundamencie,
- Cmentarz Parafii Rzymskokatolickiej w Tumlinie – grób z pięciu płyt z czerwonego piaskowca.

Gmina Zagnańsk spełnia wszystkie warunki by stać się ważnym ośrodkiem turystycznym. Najatrakcyjniejszą miejscowością na terenie gminy jest Zagnańsk, w której usytuowany jest Dąb Bartek oraz liczne zabytki

Architektury. Ziemie te, bogato wyposażone przez naturę mogą służyć do uprawiania wszystkich rodzajów turystyki.

Do atrakcji turystycznych należy zaliczyć:

- król Puszczy Sewiątokrzyskiej – Dąb Bartek,
- tereny leśne,
- szlaki turystyczne, w tym rowerowe,
- Nordic Walking Park „Zagnańsk”,
- pomniki przyrody,
- Ruiny Huty „Józef” w Samsonowie,
- Góra Chełm,
- zabytki architektury i budownictwa,
- Zbiornik wodny w Kaniowie i Umrze,
- Rezerwat Barcza,
- Mural w Zagnańsku,
- Skatepark,
- Kompleks Sewiątokrzyska Polana.

Przez teren Gminy Zagnańsk przebiega pięć znakowanych pieszych szlaków turystycznych, o znaczeniu ponadlokalnym:

- Zielony: Zagnańsk – Bliżyn o długości ok. 26 km, pokonanie go zajmuje ok. 6 godzin. Jest to szlak nizinny, którego znaczna część prowadzi lasami. Przebieg: Dąb „Bartek” i Aleja przydrożna – pomniki przyrody – wieś Jasiów – skrzyżowanie brukowanych ulic – polana „Rosochy” - uroczysko „Wilczy Bór” - leśniczówka „Siewinia Góra” - ścisły rezerwat leśny „Siewinia Góra” - polana Dalejów – leśny rezerwat częściowy Dalejów – skałki „Brama Piekła” - pomniki przyrody – skałki „Piekł Dalejowskie” - pomniki przyrody 2 – Cmentarz Jeńców Radzieckich – Bliżyn.
- Czerwony: Kuźniaki – Gołoszyce. Stanowi najdłuższy (ok. 94,5 km) znakowany szlak turystyczny Gór Sewiątokrzyskich im. Edmunda Massalskiego. Przez teren gminy przebiega fragment tego szlaku o długości ok. 8 km na trasie Tumlin – góra Krzemionka. Prowadzi przez Kuźniaki - Pasma Oblęgorskie – wieś Ciosowa – góra Kamień i Wykień ska - Tumlin-Podgród – Grodowa Góra – Wieś Tumlin – Linia kolejowa Skarżysko-Kielce – Jaworznia – Góra Sosnowica – Góra Krzemionka – odwodnica Kielc – podmokły teren źródłiskowy rzeki Silnicy - „Koszarka” - pasmo Masłowskie, Łysogórskie i Jeleniowskie – Gołoszyce.

- Czerwony: z Diablej Góry do Łącznej. Prowadzi on z Rezerwatu Diabla Góra koło Starzechowic przez las, Zaleziankę do Łącznej.
- Żółty: Barcza PKS – Bukowa Góra. Prowadzi on „białą drogą”, biegnącą północnym zboczem góry Barcza, o następującym przebiegu: przystanek PKS w przysiółku Barcza przy trasie krajowej nr 7 – szczyt góry Barcza – Gajówka Barcza – wieś Klonów – Diabelskie Kamienie – Góra Bukowa. U podnóża góry można odszukać odciski dolnodewońskich morskich ramienionogów (Spirifer elewatus).
- Żółty: „W dolinie Krasnej”. Został wyznaczony w 2002 r. oraz ma długość ok. 28 km. Prowadzi od Przystanku PKS w Serbinowie przez Rogowice, Długojów, Szałas, Lutę Krasną do Wąsosza Koneckiego. Po tym terenie przebiega również 52 km zielona trasa rowerowa z Sielpi do Błotnicy.

Przez Gminę Zagnańsk wytyczone zostały następujące turystyczne szlaki rowerowe, o znaczeniu lokalnym:

- Szlak niebieski tworzy pętlę o długości ok. 14 km o następującym przebiegu: parking przy pawilonach – skrzyżowanie z Borową Górą – ul. Spacerowa – tartak – Bartków – Samsonów – ruiny pieca hutniczego – Samsonów-Ciągłe – Samsonów-Piechotne – Kapituły – torowisko byłej kolejki wąskotorowej – była „Piaskownia” - parking przy pawilonach.
- Szlak czerwony tworzy pętlę o długości ok. 12 km o następującym przebiegu: parking przy pawilonach - „Dąb Bartek” - szutrowa droga – Goleniawy – droga za osiedlem pracowniczym – droga wojewódzka nr 750 – kościół pw. Św. Rozalii i Marcina w Zachełmiu – Zachełmie – oś. Wrzosy – budynek Wodociągów – droga koło „piaskowni” - ul. Turystyczna – parking przy pawilonach.
- Zielony szlak rowerowy: Luta – Szałas – Długa – Rogowica.

Oprócz wymienionych szlaków turystycznych rowerowych i pieszych, na opisywanym terenie znajdują się również szlaki samochodowe, o znaczeniu ponadlokalnym:

- Szlak samochodowy „Literacki” - upamiętnia ślady książkowych bohaterów i dawnych pisarzy takich jak Henryk Sienkiewicz, Stefan Żeromski, Witold Gombrowicz, Adolf Dygasiński,
- Szlak samochodowy „Archeo-geologiczny” o następującym przebiegu: JuraPark w Bałtowie, kopalnia w Krzemionkach, rezerwat Zachełmie, amfiteatr Kadzielnia, Centrum Geoedukacji w rezerwacie Wietrznia w Kielcach, Chęciny, sanktuarium Świętego Krzyża,

- oraz świętokrzyski szlaki turystyki konnej.

Ponadto na terenie Gminy prowadzone są ścieżki dydaktyczne:

- Sozologiczna ścieżka dydaktyczna „Zagnańsk – Bartków – Janaszów” opracowana przez Zarząd Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych. Trasa ma 5 przystanków i prowadzi m. in. przez Dąb „Bartek”, oczyszczalnię ścieków w Bartkowie, ujęcie wody pitnej w Zagnańsku.
- Przyrodnicza ścieżka dydaktyczna „Ścieżna – Zachełmie – Zagnańsk” o długości ok. 3,5 km, opracowana przez Zarząd Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych. Obejmuje obiekty takie jak: kościół p. w. św. Rozalii i Marcina, Kamieniołom „Zachełmie”, zakład uzdatniania wody – Zagnańsk, „Willa Marysieńka – Apteka” w Zagnańsku.
- Przyrodnicza ścieżka dydaktyczna „Miedziana Góra – Tumlin” o długości ok. 13 km, opracowana przez Zarząd Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych. Trasa prowadzi m. in. przez Wieś Tumlin-Podgród, rezerwat przyrody „Kręgi Kamienne” i „Piekło Kamień”.

Na terenie Gminy działa również Nordic Walking Park „Zagnańsk”, który powstał inicjatywy Lokalnej Grupy Działania „Dorzecze Bobrzy”. Trasy mają następujący przebieg:

- Trasa nr 1 Zagnańsk (zielona) – łatwa o dł. ok. 7,5 km,
- Trasa nr 2 Zagnańsk (czerwona) – średnia o dł. ok. 9,3 km,
- Trasa nr 3 Zagnańsk (czarna) – trudna o dł. ok. 11,3 km.
- Trasy są czytelnie oznakowane, prowadzą chodnikami, drogami gruntowymi oraz asfaltowymi i leśnymi ścieżkami. Na trasach znajdują się tablice prezentujące zestaw ćwiczeń oraz punkty pomiaru tętna. W ramach działania Grupy, powstały również parki w gminach sąsiednich tj. Miedziana Góra, Strawczyn, Mniów i Piekoszów.

2.4.6. Ochrona zdrowia

Samorządowy Zespół Ośrodków Zdrowia w Zagnańsku jest podmiotem leczniczym, niebędącym przedsiębiorcą, działającym w formie samodzielnego, publicznego zakładu opieki zdrowotnej, dla którego podmiotem tworzącym jest Gmina Zagnańsk. Celem podmiotu jest udzielanie świadczeń zdrowotnych służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia, poprzez zapewnienie profesjonalnej opieki lekarskiej, pielęgniarskiej i położniczej, sprawowanie profilaktycznej opieki zdrowotnej oraz podejmowanie szeregu innych działań z zakresu promocji zdrowia. Ośrodek Zdrowia

udziela świadczeń zdrowotnych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej udzielanej w warunkach ambulatoryjnych oraz domowych w miejscu zamieszkania lub pobytu osoby potrzebującej takich świadczeń a także w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (ginekologia), rehabilitacji leczniczej i stomatologii.

W 2023 roku Gmina Zagnańsk zakończyła realizację projektu współfinansowanego z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014- 2020 dotyczącego wykonania zadania pn.: „Termomodernizacja budynku Ośrodka Zdrowia w Zagnańsku”. Generalna modernizacja objęła wnętrze budynku oraz jego termomodernizację. Budynek zyskał zupełnie inny wygląd. Modernizacja objęła stolarkę okienną, drzwiową, wykonanie posadzek, wykończenie ścian, montaż ceramiki, wyposażenie toalet oraz wykonanie elementów meblowych do pomieszczeń biurowych, socjalnych i recepcji. Ponadto na zewnątrz budynku wykonano opaskę odwadniającą, został wymieniony dach, docieplone ściany i strop oraz instalacja wodno-ściekowa. Wyremontowano dotychczas nieużywaną część pomieszczeń, dzięki czemu Ośrodek zyskał nowe pomieszczenia w których zlokalizowano na czas remontu gabinety lekarskie. Pomieszczenia i korytarze przeszły metamorfozę dzięki zmianie kolorystyki na jaśniejszą. Jasne ściany odbijają światło tworząc wrażenie większej przestrzeni i otwartości. Modernizacji poddano również instalację wodno-kanalizacyjną i centralnego ogrzewania. Zamontowano nowe piece CO, które dzięki zastosowaniu nowoczesnych technologii wykorzystują mniej paliwa, co przekłada się na niższe rachunki za ogrzewanie. We wszystkich gabinetach i na korytarzach zamontowano klimatyzację, mającą na celu regulację temperatury i poprawę komfortu termicznego pacjentów oraz personelu. W trakcie remontu zmieniono podłogi w gabinetach i na korytarzach, co poprawiło zarówno funkcjonalność obiektu jak również wpłynęło na wygląd całości. Zmodernizowano łazienki dla pacjentów i personelu nadając im nowoczesny wygląd harmonizujący z całością zmian w budynku. Całości dopełnia całkowicie nowa rejestracja Ośrodka. Jest ona teraz dużo bardziej funkcjonalna, z ułatwieniami dla osób niepełnosprawnych co przekłada się na komfort i szybkość procesu rejestracji.

Termomodernizacja nie obejmowała części pomieszczeń, które były przeznaczone przez Urząd Gminy na potrzeby GOPS, a od 01.06.2023 aneksem nr 1/99/AN3 do umowy użyczenia zostały przekazane SZOZ w Zagnańsku do używania na czas nieokreślony. SZOZ postanowił przeznaczyć dodatkowe pomieszczenia na powiększenie gabinetu rehabilitacji. Modernizacja tych pomieszczeń obejmowała m.in. wykucie nowych otworów drzwiowych,

mową stolarkę drzwiową, położenie nowych okładzin posadzek i ścian. W ramach dotacji z Urzędu Gminy nr 127/2023 z dnia 03.10.2023r pozyskano środki na ten cel w wysokości: 19 978,63 złotych. Pozostałą kwotę w wysokości: 49 668,41 złotych SZOZ w Zagnańsku pokrył z własnych środków. W wyniku tej inwestycji pozyskano nowe miejsca na salę ćwiczeń indywidualnych, gabinet masażu oraz gabinet z wanną do hydromasażu. Zwiększenie przestrzeni w gabinecie rehabilitacji poprawiło komfort pracy personelu oraz umożliwiło bardziej efektywne i wszechstronne sesje rehabilitacyjne dla pacjentów.

Tabela nr 20. Struktura zatrudnienia.

Pracownicy w podziale na grupy zawodowe		Liczba osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę	Liczba osób współpracujących na podstawie umów cywilnoprawnych
Pracownicy medyczni	lekarze	3	12
	pielęgniarki i położne	6	0
	fizjoterapeuci	3	2
	asystenci stomatologiczni	0	1
	diagności i technicy laboratoryjni	2	0
Pracownicy administracji	w tym Dyrektor	3	0
Suma		17	15

Działalność Samorządowego Zespołu Ośrodków Zdrowia opiera się głównie na finansowaniu świadczeń medycznych na podstawie kontraktów zawartych ze Świętokrzyskim Oddziałem Narodowego Funduszu Zdrowia. W podstawowej opiece zdrowotnej finansowanie opiera się na liczbie zadeklarowanych pacjentów, natomiast w pozostałych zakresach na podstawie liczby udzielonych porad.

Liczba zadeklarowanych pacjentów		
	2022	2023
do lekarza POZ	5252	5275
do pielęgniarki POZ	5294	5304
do położnej POZ	2277	2323

Ilość świadczeń lekarskich podstawowej opieki zdrowotnej	
2022	30306
2023	31758

Ilość świadczeń lekarskich – pozostałe zakresy		
	2022	2023
Rehabilitacja lecznicza	18643	19974
Stomatologia	1010	1024
Ambulatoryjna Opieka Specjalistyczna - Ginekologia	1997	2084

Samorządowy Zespół Ośrodków Zdrowia w Zagnańsku udziela również świadczeń pielęgniarских w środowisku nauczania i wychowania. Obejmuje opieką uczniów z czterech szkół na terenie Gminy: w Zagnańsku, w Chrustach, w Kajetanowie oraz uczniów Technikum Leśnego. Dodatkowo dzieci ze wszystkich szkół w Gminie Zagnańsk są objęte opieką stomatologiczną, edukacją stomatologiczną i promocją zdrowia jamy ustnej.

Tabela nr 21. Liczba dzieci objętych opieką pielęgniarską w środowisku nauczania i wychowania

	Liczba uczniów objęta opieką
Zespół Szkoły Podstawowej nr 2 i Przedszkola w Zagnańsku	433
Szkoła Podstawowa – Chrusty	113
Szkoła Podstawowa w Kajetanowie wraz z oddziałem przedszkolnym	144
Technikum Leśne	229
SUMA	919

2.4.7. Opieka społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zagnańsku jest gminną jednostką organizacyjną utworzoną na mocy Uchwały Nr XII/43/90 Gminnej Rady Narodowej w Zagnańsku z dnia

27 lutego 1990 r. w sprawie utworzenia jednostki budżetowej pod nazwą Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zagnańsku.

Działania realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zagnańsku wpisują się w ramy lokalnej polityki społecznej poprzez realizację głównych zamierzeń, zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zagnańsk na lata 2021- 2028, przyjętej Uchwałą Nr 102/VIII/2020 Rady Gminy Zagnańskz dnia 22 grudnia 2020r.

Utworzenie i utrzymanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia zatrudnionych w nim pracowników jest zadaniem obowiązkowym gminy i wynika z art. 17 ust. 18 ustawy o pomocy społecznej. W roku sprawozdawczym GOPS zatrudnił ogółem 23 pracowników na umowę o pracę oraz 95 osób na umowę zlecenie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zagnańsku jest jednostką organizacyjną realizującą zadania pomocy społecznej mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Głównym celem Ośrodka było wspieranie osób i rodzin w wysiłkach, zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb umożliwiających im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także zapobiegania i przeciwdziałania sytuacjom utrudniającym życiowe usamodzielnienie i integrację społeczną ze środowiskiem lokalnym.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zagnańsku w 2023 roku realizował min. niżej wymienione programy:

- Program Wspierania Rodziny i System Pieczy Zastępczej,
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy,
- Program Rządowy „Posiłek w domu i szkole”,
- Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa,
- Program Rodzina 500+,
- Program „Za życiem”.
- Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej,
- Opieka Wytchnieniowa
- Program Wsparcia Seniorów

Najważniejszym zadaniem w pomocy środowiskowej jest praca socjalna, rozumiana jako działalność zawodowa, skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmacnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz na tworzeniu warunków sprzyjających temu celowi, która jest obowiązkowym zadaniem własnym Gminy, prowadzona przez pracowników socjalnych. Praca socjalna pracowników ośrodka to pomoc w uzyskaniu renty, alimentów, odwiedzin u ludzi starych, chorych, niezaradnych życiowo, interwencja kryzysowa /rodzinna/problemowa. Współpraca z pracownikami służby zdrowia, Sądem Rodzinnym, Policją i placówkami oświatowymi.

W 2023 roku pracownicy socjalni:

- udzielili pomocy w formie pracy socjalnej w 2432 indywidualnych przypadkach.
- przeprowadzili 778 wywiady środowiskowe,
- zawarli 32 kontraktów socjalnych.

Tabela. 22. Liczba pism/wniosków wpływających do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zagnańsku w 2023 r.

Rok	Ilość pism/wniosków wpływających	Ilość wydanych decyzji
2023	6584	2564

Źródło: opracowanie własne.

Tabela nr 23. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w 2023 r.

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2023	188	557

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS za 2023r.

Tabela nr 24. Powody przyznawania pomocy społecznej w 2023 roku.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	102	129
Bezdomność	4	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym:	6	36
➤ wielodzietność	6	34
Bezrobocie	48	86
Niepełnosprawność	114	179
Długotrwała lub ciężka choroba	161	281

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, w tym:	133	250
➤ rodzina niepełna	18	52
➤ rodzina wielodzietna	12	59
Przemoc domowa	0	0
Alkoholizm	6	9
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1
Zdarzenie losowe	1	4
Sytuacja kryzysowa	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS za 2023r.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zagnańsku funkcjonuje jako gminna jednostka organizacyjna. Podstawowym trzonem jego działalności jest realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej oparciu o instrumenty określone w ustawie o pomocy społecznej, a więc podejmowanie takich działań, których celem jest udzielanie osobom i rodzinom różnych form wsparcia, pozwalających na przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie samodzielnie pokonać przy wykorzystaniu własnych umiejętności, możliwości, zasobów i uprawnień. Zgodnie z zapisami statutu ośrodek realizuje zadania pomocy społecznej poprzez: tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawami świadczeń, pobudzanie społecznej aktywności w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb oraz pracy socjalnej.

Tabela nr 25. Udzielone świadczenia z zadań zleconych gminie realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zagnańsku w 2023 roku.

Forma pomocy	Liczba osób, którym przyznano świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	8	1451	70 213,00
Razem:		1451	70 213,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS za 2022r.

Tabela nr 26. Udzielone świadczenia z zadań własnych gminy realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zagnańsku w 2023 roku.

Forma pomocy	Liczba osób, którym przyznano świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń
Zasiłki stałe	68	725	473 543,00
Zasiłki okresowe	94	727	173 165,00
Posiłek dla dzieci w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”	60	8894	52 833,00
Usługi opiekuńcze	18	4724	155 041,00
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	2	3	7500,00
Zasiłki celowe i pomoc rzeczowa, w tym:	143	143	436 788,00
➤ zasiłek celowy specjalny	25	25	8348,00
Składka na ubezpieczenie zdrowotne	0	0	0
Schronienie	0	0	0
Sprawienie pogrzebu	0	0	0
Opłaty za pobyt w Domu Pomocy Społecznej	19	189	416 522,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS za 2023r

Zgodnie z ustawą z dnia 29 grudnia 2005r. o ustanowieniu programu wieloletniego "Posiłek w szkole i w domu" (Dz.U. z 2005r. Nr 267, poz. 2259) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 października 2018r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023 (M.P. z 2018r, poz. 1007), realizowane były działania dotyczące w szczególności zapewnienia pomocy w zakresie dożywiania:

- a. dzieciom do 7 roku życia;
- b. uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej;
- c. osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w szczególności osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym lub niepełnosprawnym.

Koszt programu ogółem 634 920,00 zł w tym:

- środki własne 215 873,00 zł,
- dotacja 419 047,00 zł,
- liczba osób objętych programem 270,

Pomoc materialna o charakterze socjalnym zadanie realizowane przez GOPS wynikające z ustawy o systemie oświaty. Wysokość miesięcznego stypendium szkolnego danym roku szkolnym uzależniona jest od zakwalifikowania do jednej z trzech grup dochodowych i ustalana jest z uwzględnieniem Zarządzenia Wójta Gminy Zagnańsk po wprowadzeniu środków finansowych do budżetu na realizację zadania. W 2023 roku realizację zadania zadysponowano kwotą 5680,00 zł. Przyznano stypendia szkole dla 9 uczniów.

Na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych po rozpatrzeniu przez ośrodek pomocy społecznej wniosku o wydanie decyzji potwierdzającej prawo do świadczeń opieki zdrowotnej – wydano 5 decyzji pozytywnych w przedmiotowym zakresie. Na realizację powyższego zadania gmina otrzymała środki finansowe z budżetu państwa. Decyzje miały na celu umożliwienie osobom nie objętym ubezpieczeniem zdrowotnym dostępu do usług medycznych zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zagnańsku, dzięki pozyskanym środkom z Funduszu Przeciwdziałania COVID – 19 realizuje Program Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2023 – Moduł II. W ramach Programu 46 seniorów w wieku 65+ otrzymało tzw. opaski bezpieczeństwa z alarmowymi przyciskami, dzięki którym w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia uzyskują niezbędną pomoc. Udział w programie jest całkowicie bezpłatny. „Opieka na odległość” umożliwia szeroko pojęty system bieżącego monitorowania samopoczucia i stanu zdrowia seniora w miejscu jego zamieszkania. Pozwala także na natychmiastową reakcję w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia seniora.

W oparciu o ustawę z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zagnańsku w ramach zadań zleconych realizuje wypłatę świadczeń rodzinnych:

Tabela nr 27. Świadczenia rodzinne przyznawane w 2023 roku.

Forma pomocy	Kwota świadczeń
Zasiłki rodzinne	643 211,18
Jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka	27 000,00
Świadczenia rodzicielskie	123 986,51
Zasiłki pielęgnacyjne	935 234,72
Specjalny zasiłek opiekuńczy	6 560,00
Świadczenie pielęgnacyjne	4 558 860,87
Świadczenie rodzicielskie	123 986,51
Świadczenie wychowawcze	16 962,11

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS za 2023r

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego to rodzaj finansowego wsparcia, skierowanego do rodzin, których dzieci pomimo zasądzonych od rodzica wyrokiem sądu alimentów, są ich pozbawione z powodu bezskuteczności egzekucji komorniczej. W takich okolicznościach państwo zastępczo wypłaca osobom uprawnionym świadczenia pieniężne w wysokości zgodnej z wyrokiem sądu, nie więcej jednak niż 500,00 zł na dziecko.

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+. Funkcjonuje zarówno w instytucjach publicznych, jak i w prywatnych. Posiadacze Karty mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m. in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej, kulturalnej, czy rekreacyjnej. Od 1 stycznia 2019 r. prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na utrzymaniu łącznieco najmniej troje dzieci bez względu na ich wiek. Dotyczy to także rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka. W 2023 roku wydano Karty Dużej Rodziny: w wersji tradycyjnej i elektronicznej 103 sztuk w tym: 82 dla rodziców.

DZIAŁALNOŚCI KLUBÓW SENIORA W SAMSONOWIE i CHRUSTACH

W 2023 roku nadal prężnie działały na terenie Gminy Kluby Seniora. Z roku na rok coraz większa rzesza seniorów angażuje się w działania aktywizacyjne. Rozwijali swoje umiejętności poprzez arteterapię, ergoterapię, socjoterapię, chętnie uczestniczyli w dekorowaniu sali w Klubie, w przygotowywaniu stoiska na festyny i pikniki.

Realizacja zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.

GKRPA realizuje założenia ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, prowadzi działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz przemocy domowej. Realizacja wyżej wymienionych zadań prowadzona była w oparciu o Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2023 przyjęty do realizacji Uchwałą Nr 120/VIII/2022 Rady Gminy w Zagnańsku z dnia 28 grudnia 2022 roku. W ramach działalności Gminnego Punktu Konsultacyjnego ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień oraz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

i Problemów Opiekuńczo-Wychowawczych udzielono porad dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz ofiar przemocy domowej:

- ❖ zrealizowano 72 godz. udzielono 101 porady i konsultacje z zakresu uzależnień,
- ❖ zrealizowano 48 godz. udzielono 31 porad i konsultacji prawnych,
- ❖ zrealizowano 92 godz. udzielono 67 porad i konsultacji psychologicznych,
- ❖ Przeprowadzono 44 godz. warsztatów dla mieszkańców gminy z zakresu szeroko rozumianej profilaktyki uzależnień. W warsztatach udział wzięło 188 osób,
- ❖ Upowszechnianie informacji dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinach, w szczególności z problemem uzależnień przejawiało się rozpowszechnianiem informacji dot. możliwości uzyskania pomocy poprzez rozpropagowywanie różnego rodzaju ulotek- zakupiono w 2023 roku 540 szt. profilaktycznych z szeroko rozumianych uzależnień oraz gadżetów z hasłami profilaktycznymi.
- ❖ Udział w kampaniach społecznych:
  - ✓ Kampania Społeczna #MOŻESZ MI POWIEDZIEĆ,
  - ✓ Ogólnopolska Kampania „Reaguj na przemoc”,
  - ✓ Ogólnopolska Kampania „Postaw na rodzinę”,
  - ✓ Ogólnopolska Kampania Edukacyjna „Hazard? Nie, dziękuję”,
  - ✓ Ogólnopolska Kampania Edukacyjna „16 dni Akcji Przeciw Przemocy ze względu na płeć”,
  - ✓ Kampania „Razem przeciw przemocy”
  - ✓ Kampania „Białej Wstążki”

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.

W 2023 roku zrealizowano warsztaty profilaktyczne:

- ✓ Rekomendowany program profilaktyczny „Debata”, w którym udział wzięło 181 uczniów, 21 nauczycieli, 45 rodziców;
- ✓ Rekomendowany program profilaktyczny „Archipelag skarbów”, w którym udział wzięło 87 uczniów, 9 nauczycieli,
- ✓ Rekomendowany program profilaktyczny „Przyjaciele Zippiego”, w którym udział wzięło 31 uczniów, 1 nauczyciel
- ✓ Rekomendowany program profilaktyczny „Unplugged”, w którym udział wzięło 22 uczniów, 1 nauczyciel

- ✓ Program profilaktyczny „Smak życia – debata o dopalaczach”, w którym udział wzięło 46 uczniów, 2 nauczycieli;
- ✓ Program profilaktyczny „Apteczka pierwszej pomocy emocjonalnej 22 uczniów, 1 nauczyciel;
- ✓ Program profilaktyczny „Magiczne kryształy” 75 uczniów, 8 nauczyciel

Część 3. Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces diagnostyczny

W ramach pracy nad Programem wykorzystano wiele narzędzi partycypacyjnych oraz metod gromadzenia i analizy danych od mieszkańców i grup docelowych projektów rewitalizacyjnych. Partycypacja społeczna została wpisana w proces rewitalizacji gminy jako fundament działań na różnych jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym Programem. Ponadto realizuje zasadę partnerstwa wynikającą z art. 5 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Konsultacje społeczne

Zgodnie z art. 5 ustawy o rewitalizacji konsultacje społeczne zostały zarządzane w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych. Stosownie do przepisów art. 6 ust. 1 ustawy o rewitalizacji mieszkańcy zostali poinformowani o rozpoczęciu konsultacji społecznych oraz formach, w jakich będą prowadzone. UG prowadzi konsultacje społeczne w zakresie określonym w przepisach ustawy o rewitalizacji. Termin i tryb konsultacji został określony w Obwieszczeniu Wójta Gminy Zagnańsk w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W celu zebrania uwag do projektu uchwały wyznaczającej obszar rewitalizacji, map podobszarów i diagnozy służącej wyznaczaniu obszaru rewitalizacji przygotowana została ankieta internetowa. O planowanych działaniach związanych z rewitalizacją informowano na stronie Biuletynu Informacji Publicznej (BIP) oraz stronie internetowej i profilu społecznościowym Gminy.

3.1. Opis działań diagnostycznych

Metodologia wyznaczania obszarów kryzysowych

Art. 4 ustawy o rewitalizacji jednoznacznie wskazuje, iż diagnoza ma być oparta o „obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań”. W celu właściwej agregacji informacji, możliwości zebrania koniecznych danych statystycznych, Gmina została podzielona na podobszary – jednostki, dla których przeprowadzono diagnozę społeczną, gospodarczą, środowiskową, techniczną i przestrzenną. Za obszar problemowy uznano obszar, na którym odnotowano wysoką koncentrację i współistnienie negatywnych zjawisk, zdiagnozowanych w powyższych sferach. Przy wyznaczeniu podziału Gminy na podobszary, kierowano się dostępnością podziałów przestrzennych.

Według J. Paryska (1982) jednostka administracyjna jest to obszar homogeniczny pod względem morfologicznym, stanowiący całość pod względem funkcjonalnymi charakteryzujący się pewną spójnością społeczną. Posiada zdefiniowaną strukturę wewnętrzną, co wskazuje na jego holistyczny (całościowy) charakter. Na potrzeby wyznaczenia obszaru rewitalizacji Gmina podzielona została na jednostki administracyjne obejmujące sołectwa oraz miejscowości.

Celem wydzielenia obszarów kryzysowych przeprowadzono szczegółową analizę wskaźników:

– mierników ilościowych i jakościowych, kwerendę wiedzy eksperckiej zawartej, między innymi, w dokumentach związanych z Gminą. Analiza rozkładu wartości wskaźników została oparta o kryterium wartości średniej danego wskaźnika. W zależności od interpretacji treści wskaźnika, oceniane jako znajdujące się w trudnej (na tle Gminy) sytuacji, są obszary o niekorzystnej jego wartości. Im wyższe wartości charakteryzują jednostkę, tym gorsza jest sytuacja, na tle pozostałych obszarów Gminy w danym zakresie.

Zjawiska kryzysowe w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej na obszarze Gminy Zagnańsk są rozpoznane w ujęciu przedmiotowym, w odniesieniu do zakresu obejmującego świadczenia socjalne, interwencje policji, czy aktywność organizacji pozarządowych. Wiele informacji jest

dostępnych w układzie przestrzennym w formie schematycznych map tematycznych, opracowywanych w Urzędzie Gminy Zagnańsk i dostępnych na stronach internetowych. Szczegółowe dane ilościowe z zakresu problematyki społecznej nie były do tej pory ujmowane dla jednostek pomocniczych Gminy. Na potrzeby diagnozy sytuacji społecznej pozyskano szereg informacji wymagających dostosowania do podziału na wydzielone podobszary Gminy Zagnańsk. Dane jednostkowe, niespersonalizowane, pochodziły z Urzędu Gminy Zagnańsk, jego jednostek organizacyjnych, w tymz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Problemy wynikające ze stanu zagospodarowania przestrzennego, braku spójnej koncepcji przestrzeni, gęstości zabudowy i niedostosowania infrastruktury do rosnących potrzeb użytkowników mają często charakter ogólnogminny.

Ustawa o rewitalizacji oraz Wytyczne nie precyzują sposobu obliczenia tego wskaźnika (może to być np. średnia arytmetyczna lub typologia), dlatego daną referencyjną była średnia dla badanej gminy. Zgodnie z przyjętą metodologią deprywacja rozumiana była jako stan (materialny lub niematerialny) na terenie jednostki, który nie zapewnia egzystencji i funkcjonowania przyjętych w danym społeczeństwie i wskazujący odstępstwo od średniej dla badanej gminy. Analiza wskaźników diagnostycznych została dokonana z wykorzystaniem brytyjskiej metodologii bazującej na wskaźniku wielowymiarowej degradacji społecznej, czyli metodologii wskaźnika deprawacji wielowymiarowej IMD (ang. Index of Multiple Deprivation. Metodologia wskaźnika deprawacji wielowymiarowej IMD9 stosowana jest powszednie w badaniach.

Metodologia liczenia Index of Multiple Deprivation: 3 punkty (kolor czerwony), a za każdy kolejny obszar oznaczony na czerwono, do wartości ogólnej punktów przyznawanych za kolor czerwony, powinien zostać dopisany dodatkowo jeden punkt. Uzyskana wartość sumaryczna staje się podstawą do dopisania kolejnego punktu w przypadku wykrycia trzeciego obszaru oznaczonego na czerwono w danej jednostce analityczne, czyli odpowiednio: 1 obszar (3 punkty), 2 obszary (3 punkty + 1), 3 obszary (3 punkty + 1 + 1). Niniejszy proces sumowania wartości powinien zostać powtórzony w odniesieniu do kolejnych obszarów oznaczonych na czerwono. Obszary oznaczone na inne kolory uzyskują odpowiednio: 2 punkty (kolor żółty), 1 punkt (kolor zielony). W ramach wyznaczania wartości średniej koncentracji problemów na danych obszarze przyjęto wskaźnik o odpowiednim odchyleniu punktowym (w przedziale 30-35% punktów liczonych od wartości stałej – wartość punktowa stałej od 0,1 do 5, biorąc pod uwagę

wskaźnik najniższy oraz najwyższy wartości średniej). Niniejsza analiza pozwala na przyznanie określenie wartości liczbowych obowiązywania poszczególnych kolorów (zielonego, żółtego, czerwonego), jako stopnia natężenia problemów społecznych. Należy podkreślić, iż przyjęty sposób obliczeń zakłada nakładanie się problemów społecznych, które w przypadku wielokrotnego wystąpienia na danym obszarze sprawiają, iż staje się on obszarem o wysokiej liczbie deficytów utrudniających możliwość prowadzenia aktywizacji społecznej mieszkańców. I wyprowadzania obszaru z sytuacji kryzysowej. W podsumowaniu wyliczenia wskaźnika deprawacji wielowymiarowej IMD dla wyników każdej jednostki doliczano dodatkowo wartość IMD w ramach poszczególnych uwarunkowań poddanych analizie. Przyjęty sposób obliczeń zakłada nakładanie się problemów, które w przypadku wielokrotnego wystąpienia na danym obszarze sprawiają, iż staje się on obszarem o wysokiej liczbie deficytów utrudniających możliwość prowadzenia aktywizacji społecznej mieszkańców i wyprowadzania obszaru z sytuacji kryzysowej. Prezentowana metodologia wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji zakładała, że każde badane zjawisko miało taką samą wagę w obliczaniu wskaźnika syntetycznego (tzn. że przykładowo, jeżeli analizowanych jest 5 grup wskaźników to każdy z nich ma 20% udziału we wskaźniku syntetycznym). W wyliczeniach nie wprowadza się różnych wag dla wskaźników. Wyliczenie IMD ogólnego obejmowało wyliczenie wartości punktowej IMD społecznego oraz dodania wyników poszczególnych IMD dla każdego uwarunkowania przyjmując ocenę jak przy analizie poszczególnych uwarunkowań. Zgodnie z Wytocznymi w obszar zdegradowany musi obejmować występowanie przede wszystkim natężenia problemów społecznych dlatego też na potrzeby wyliczenia finalnego wskaźnika deprywacji IMD wartości IMD społecznego zostały przyjęte zgodnie otrzymaną wartością liczbową. W ramach wyznaczania obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji wyznaczono jednostki gdzie zidentyfikowano stan kryzysowy wynikający z natężenia problemów społecznych i co najmniej jednego z problemów w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzennofunkcjonalnej lub technicznej.

Niniejsza analiza pozwala na określenie wartości liczbowych obowiązywania poszczególnych kolorów (zielonego, żółtego, czerwonego), jako stopnia natężenia problemów społecznych. Należy podkreślić, iż przyjęty sposób obliczeń zakłada nakładanie się problemów społecznych, które w przypadku wielokrotnego wystąpienia na danym obszarze sprawiają, iż staje się on obszarem o wysokiej liczbie deficytów

utrudniających możliwość prowadzenia aktywizacji społecznej mieszkańców i wyprowadzania obszaru z sytuacji kryzysowej. Obszary posiadające powyżej ustalonego poziomu punktów obejmujące i jednocześnie ze zidentyfikowanym natężeniem problemów społecznych (oznaczenie kolorem czerwonym) zostały zaliczone do obszaru zdegradowanego. W ramach wyznaczania wartości średniej koncentracji problemów na danych obszarze przyjęto wskaźnik o odpowiednim odchyleniu punktowym. Poniżej zaprezentowano wyniki analiz w poszczególnych sferach problemowych:

Analiza sfery problemów społecznych

Zgodnie z przyjętą metodyką, przeprowadzona szczegółowa analiza wskaźnikowa dla Gminy Zagnańsk w sferze społecznej dotyczyła kwestii oceny wieku mieszkańców, udzielonych świadczeń z opieki społecznej i aktywności NGO's. Zgodnie z powyższymi miernikami przeprowadzono proces analityczny danych ilościowych i jakościowych, wynikiem, którego jest wskazanie obszarów wymagających interwencji. Do najważniejszych problemów w sferze społecznej, którymi charakteryzują się wydzielone jednostki poddane analizie w Gminie Zagnańsk należą:

- problemy społeczne osób w wieku poprodukcyjnym związane z jakością życia oraz możliwością spędzania wolnego czasu w Gminie
- pogłębiający się problem rodzin pobierających zasiłki stałe oraz zasiłki z tytułu długotrwałej choroby
- stosunkowo niskie zaangażowanie społeczności lokalnej w sprawy regionu oraz niski poziom integracji mieszkańców.

Analiza rozkładu wartości wskaźników została oparta o kryterium wartości średniej danego wskaźnika dla Gminy. W zależności od interpretacji treści wskaźnika, oceniane jako znajdujące się w trudnej (na tle gminy) sytuacji, są obszary o niekorzystnej jego wartości w odniesieniu do średniej wartości wskaźnika przyjętego dla Gminy. Dla każdego z diagnozowanych mierników została podana skala i charakter potrzeb.

Podobszary, dla których wskaźniki przyjmowały niekorzystne wartości zaznaczono w tabelach delimitacyjnych kolorem czerwonym.

Struktura demograficzna

Struktura demograficzna jest niezwykle istotnym elementem w procesie planowania rewitalizacji, wskazuje na rodzaj społecznych uwarunkowań występujących na badanym obszarze. Potencjał demograficzny i zmiany zachodzące w liczebności społeczeństwa, jak i struktura wiekowa wpływają na aktualną sytuację społeczno-gospodarczą Gminy i warunkują zaplanowanie koniecznych zmian umożliwiających jej optymalny rozwój. Dane wskaźnikowe dotyczące podziału mieszkańców na ekonomiczne grupy wiekowe wskazują, że 17,2% mieszkańców Gminy Zagnańsk jest w wieku przedprodukcyjnym, 59,4% w wieku produkcyjnym, a 23,4% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Analiza w zakresie koncentracji wiekowej mieszkańców umożliwia zdefiniowanie niezbędnych działań oraz wskazanie metod kompleksowego zaspokojenia potrzeb społeczno-bytowych adekwatnych dla poszczególnych grup.

Kolejną kwestią społeczną jest organizacja przestrzeni społecznej i wykorzystania lokalnego potencjału osób w wieku senioralnym. Kwestie te są również istotne w kontekście pogarszającej się sytuacji materialnej osób, które z uwagi na występujące choroby wymagają wsparcia poprzez organizację różnorodnych form profilaktyki zdrowotnej i rehabilitacji. W związku z tym, do analizy przyjęto jako istotny wskaźnik służący delimitacji obszarów kryzysowych, wskaźnik osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców.

Gmina Zagnańsk jest wybierana przez znaczną część mieszkańców powiatu i województwa, jako dogodne miejsce do osiedlenia się ze względu na bardzo bliskie sąsiedztwo z Kielcami. Wskazane wyżej uwarunkowania, implikują następujące konsekwencje tj. wzmożona potrzeba działań inwestycyjnych związanych z zabezpieczeniem infrastruktury dla nowych terenów osadniczych oraz nasilone problemy społeczne związane z koniecznością integrowania mieszkańców oraz włączania ich do społeczności Gminy. Z analizy danych dotyczących koncentracji ludności Gminy wynika, że najwięcej mieszkańców zamieszkuje tereny miejscowości Zagnańsk, Samsonów, Tumlin.

Świadczenia społeczne

Z przeprowadzonych analiz danych ilościowych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zagnańsku, wynika stała kryzysowa sytuacja w zakresie problemów społecznych, którą odzwierciedla liczba osób korzystających ze wsparcia instytucji Pomocy Społecznej. Analizie poddano wszystkie typy udzielanej pomocy społecznej, w przekroju wieku, płci, ekonomicznych grup wieku, rodzajów wypłacanych świadczeń oraz pomocy pozafinansowej. Dane dla poszczególnych jednostek administracyjnych, oscylują na relatywnie wyrównanym poziomie. Szczegółowa analiza posłużyła do zdefiniowania najważniejszych wniosków w obszarze polityki społecznej w Gminie Zagnańsk. Należą do nich:

- stała liczba osób utrzymująca się od wielu lat korzystających z różnorodnych form pomocy,
- znaczna liczba świadczeń wykraczających poza pomoc finansową, która prowadzi do konieczności rozwoju kierunkowej pomocy i profilaktyki społecznej,
- zapotrzebowanie na objęcie opieką rodzin borykających się z problemami rodzinnymi związanymi z tzw. nowoczesnym społeczeństwem, w tym problemami alkoholowymi.

Wskazane wyżej uwarunkowania prowadzą do jednoznacznej konstatacji, iż w najbliższych latach należy mieć na uwadze wzrost kosztów związanych z udzielaniem powyższych form pomocy społecznej. Na podstawie danych sprawozdawczych GOPSw 2023 roku z pomocy ośrodka udzielanej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej skorzystało 430 osób.

Podczas szczegółowego procesu analizy zjawisk w zakresie problemów społecznych dotyczących poziomu życia mieszkańców w aspektach finansowych i społecznych, zostały przeanalizowane dane dotyczące między innymi liczby rodzin pobierających zasiłki tytułu ubóstwa, bezrobocia, długotrwałej i ciężkiej choroby, niepełnosprawności, świadczenia 800+.

W ramach prac diagnostycznych zostały przeanalizowane dane dotyczące wszystkich wypłacanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zasiłków i różnorodnych form wsparcia. Jednocześnie zostały wyselekcjonowane najbardziej reprezentatywne zasiłki odzwierciedlające natężenie problemu ubóstwa rodzin zamieszkujących Gminę Zagnańsk i przyczyny występowania problemów społecznych.

Należą do nich:

- wskaźnik wypłaconych świadczeń z tytułu pomocy społecznej na 100 mieszkańców,
- wskaźnik liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców
- wskaźnik wypłaconych świadczeń z tytułu długotrwałej i ciężkiej choroby na 100 mieszkańców,

Zgodnie z definicją, ubóstwo jest niekorzystnym zjawiskiem społeczno-ekonomicznym, obejmującym stały brak dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb jednostki. Potrzebami tymi są w szczególności: pożywienie, schronienie, ubranie, transport oraz podstawowe potrzeby społeczno- kulturalne. Skalę ubóstwa na danym obszarze można oszacować na podstawie liczby gospodarstw korzystających z pomocy społecznej i pobierających zasiłki z kilku tytułów jednocześnie, gdyż jest to kwestia nawarstwiających się problemów życiowych i brakiem nieporadności społecznej. Analizowane wskaźniki zostały wyselekcjonowane w taki sposób, aby mogły umożliwić zdefiniowanie i w konsekwencji przeprowadzenie całego spektrum działań prowadzonych przez Gminę na rzecz potrzebujących mieszkańców. Analiza problemów społecznych skorelowanych z faktem pobierania zasiłków społecznych jest niezwykle istotna, ponieważ oprócz realnej skali omawianego zjawiska, pokazuje również zapotrzebowanie mieszkańców Gminy na różne formy wsparcia w ramach pomocy społecznej, ale również wsparcia w innych sferach życia społecznego i gospodarczego. Dane otrzymane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej – zostały przeanalizowane na poziomie poszczególnych podobszarów. Dostrzeżono kumulację przestrzenną występowania rodzin, które borykając się z problemami, korzystają z kilku zasiłków równocześnie.

Znaczna część mieszkańców korzystających z zasiłków czasowych i okresowych dąży do zapewnienia możliwości korzystania ze świadczeń stałych. Należy wskazać, że nie świadczenia stałe z pomocy społecznej to jedynie zasiłki stałe przysługujące osobom w wieku emerytalnym lub z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym lub znacznym, które nie mają uprawnień do świadczeń emerytalno-rentowych. Nie ma nic niepokojącego czy dziwnego, że osoby chore starają się na tyle wyjaśnić swoją sytuację zdrowotną aby uzyskać orzeczenie a następnie wystąpić o zasiłek stały. Następstwem powyższego procesu jest zmiana kategorii wypłaconych zasiłków z zasiłków czasowych na zasiłki stałe, powodując nieodwracalne formy uzależniania i braku aktywności wśród beneficjentów pomocy społecznej i w konsekwencji wykluczenia takich mieszkańców

z aktywności społecznej. Zasiłki stałe to świadczenia z pomocy społecznej przysługujące osobom nie uprawnionym do świadczeń emerytalno-rentowych. To osoby nie posiadające możliwości zarobkowania ze względu na osiągnięty wiek emerytalny lub uzyskanie stopnia niepełnosprawności. W przypadku tej grupy trudno mówić o uzależnieniu od pomocy raczej jest to jedyna szansa na świadczenie, które pozwala tym osobom przeżyć. Grupa osób, która uzyskuje świadczenia stałe to najczęściej grupa, która obiektywnie nie ma szans albo ma nieznaczące szanse na zmianę swojej sytuacji ekonomicznej.

Wśród mierników, które dodatkowo zostały poddane analizie był wskaźnik dotyczący liczby rodzin pobierających świadczenie 800+. Miernik ten nie był uwzględniany we wskaźniku syntetycznym wypłaconych świadczeń z tytułu pomocy społecznej, przy wyznaczaniu obszaru.

Aktywność organizacji pozarządowych

Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy wymagają wsparcia – zarówno prawnego-organizacyjnego jak również zabezpieczenia przestrzeni do działania na rzecz mieszkańców z obszarów kryzysowych.

Działania bezpośrednio wpływa na życie społeczno-gospodarcze obszaru, umożliwia różnorodne działania prospołeczne, wzmacnia aktywność społeczności lokalnej oraz umożliwia ich integrację w ramach wspólnych inicjatyw, prowadzonych przez organizacje pozarządowe.

Głównym problemem gminnych organizacji pozarządowych jest brak lokalizacji na siedzibę stowarzyszenia. Siedziby NGO's w większości mieszczą się w prywatnych mieszkaniach członków i uniemożliwiają rozszerzanie zakresu działań. W wyniku niezadawalającego poziomu przestrzeni do realizacji zadań – niektóre z organizacji przenoszą swoje siedziby i realizowane projekty do Warszawy. Wzmocnienie działania organizacji pozarządowych jest niezbędne do realizacji całego procesu wyprowadzenia z kryzysu obszarów problemowych.

Obok mierników mających charakter ilościowy, analizie należy poddać również te czynniki, których nie da się zmierzyć w sposób liczbowy. To właśnie one w dużej mierze pokazują specyfikę danego obszaru i pozwalają zwrócić uwagę na jego realne problemy. W przypadku Gminy Zagnańsk jednym z najważniejszych problemów jest ogół zjawisk, które wynikają z braku inicjatywy oraz niedostatecznego zaangażowania społeczności

lokalnej w sprawy regionu, obszaru zamieszkania. Znaczącym problemem na obszarze Gminy jest brak możliwości i propozycji form spędzania wolnego czasu przez mieszkańców oraz organizacji pozarządowych, które zaktywizują mieszkańców do działań we wspólnej sprawie rozwoju całej Gminy i regionu. Omawiany w analizie obszar kryzysowy nie jest dostatecznie atrakcyjny dla mieszkańców. Infrastruktura społeczno-kulturalna czy sportowo-rekreacyjna nie spełnia bowiem oczekiwań osób chcących korzystać z różnych form wypoczynku i spędzania wolnego czasu. Aktualną barierą jest w tym przypadku jest ograniczona liczba oddolnych inicjatyw pozwalających mieszkańcom przekształcić otoczenie w bardziej przyjazne i dopasowane do ich potrzeb. Omawiany problem dotyczy nie tylko osób zamieszkujących Gminę Zagnańsk, którzy ze względu na brak odpowiedniej infrastruktury i zorganizowanych inicjatyw decydują się na odwiedzenie innych rekreacyjnych obszarów w regionie np. w Kielcach lub sąsiednich Gminach. Fakt ten jest dla Gminy szczególnie niekorzystny, ponieważ ze względu na położenie w pobliżu stolicy województwa, jej potencjał w znacznym stopniu nie jest wykorzystywany. Brak możliwości spędzania wolnego czasu na terenie Gminy Zagnańsk zasadniczo związany jest z brakiem oferty rekreacyjno-kulturalnej dedykowanej poszczególnym grupom wiekowym. Brak miejsc, które skupiają lokalną społeczność, skutkuje narastającym problemem osłabieniem więzi społecznych oraz zmniejszaniem zaangażowania mieszkańców w sprawy regionu. Brak integracji społeczności lokalnej wpływa natomiast na powstawanie niekorzystnego zjawiska, które można określić jako przyjmowanie przez Gminę Zagnańsk jedynie funkcji „sypialnianej” w stosunku do innych bardziej atrakcyjnych miast w regionie aglomeracji kieleckiej. Zbudowanie więzi mieszkańców z gminą powinno być realizowane od najmłodszych lat. Przy realizacji odpowiednio skoordynowanej polityki obszary kryzysowe będące przedmiotem niniejszego Programu Rewitalizacji mogą stać się ośrodkami stymulującymi rozwój całej gminy. Aby jednak tego dokonać, należy podejmować działania mające na celu poprawę stanu infrastruktury społeczno-kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej oraz działania zmierzające do wzmocnienia zaangażowania społeczności lokalnej w sprawy regionu.

Analiza sfery problemów gospodarczych

Gospodarka Gminy Zagnańsk bazuje na małych przedsiębiorstwach, lokalnych podmiotach gospodarczych świadczących usługi na rzecz mieszkańców. Dla większości mieszkańców miejscem pracy są zakłady i firmy usytuowane w Kielcach oraz w innych pobliskich miejscowościach. Znaczącym podmiotem, umożliwiającym zatrudnienie

mieszkańców na obszarze gminy są instytucje publiczne.

Korzystna sytuacja w zakresie wskaźnika osób bezrobotnych w odniesieniu do liczby osób w wieku produkcyjnym, wskazuje, iż kwestie związane z brakiem zatrudnienia i pozostawaniem przez mieszkańców Gminy Zagnańsk w rejestrach osób bezrobotnych nie stanowi istotnego problemu rozwojowego w sołectwach i na osiedlach. Z uwagi na sąsiedztwo Gminy z miastem Kielce, większość mieszkańców korzysta z możliwości zatrudnienia na kieleckim rynku pracy. Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych funkcjonujących w Gminie Zagnańsk według danych GUS wynosiła ogółem: 1312 przedsiębiorstw i wskaźnik ten w latach 2011-2023 podlegał okresowym wzrostom i spadkom w odniesieniu do zarejestrowanych danych roku poprzedzającego.

Generalnie kwestie związane z poziomem przedsiębiorczości w Gminie nie stanowią barier rozwojowych, ponieważ wskaźniki dotyczące poziomu przedsiębiorczości na tle innych jednostek terytorialnych wypadają nader korzystnie. Dla umocowania tej konstatacji niech posłużą dane dotyczące wskaźnika liczby funkcjonujących podmiotów na 10 000 mieszkańców w odniesieniu do danych powiatowych, wojewódzkich i krajowych. Do najważniejszych problemów, które występują na wydzielonych podobszarach Gminy Zagnańsk, w sferze gospodarczej należą jednak przenoszenie się lokalnego rynku pracy do Kielc oraz niewystarczająca liczba zorganizowanych inicjatyw służących lokalnemu rozwojowi gospodarczemu. W zakresie analizy przestrzennej sfery gospodarczej jako kluczowe przyjęto przeanalizowanie wskaźnika zarejestrowanych przedsiębiorstw na obszarze Gminy Zagnańsk na 100 osób w wieku produkcyjnym. Zaproponowane podejście wynikało z wniosków przyjętych podczas spotkań konsultacyjnych, na których mieszkańcy zgłaszali występowanie kryzysu w obszarze lokalnych, drobnych usług.

Analiza sfery problemów środowiskowych

Badania i analizy przeprowadzone przez Inspekcję Ochrony Środowiska, jednoznacznie wskazują, iż głównym źródłem zanieczyszczeń w Gminie Zagnańsk przez szkodliwe substancje [pył PM₁₀, pył PM_{2,5}, B(a)P] jest sektor komunalno-bytowy, głównie indywidualne gospodarstwa domowe. W związku z powyższym znaczne ograniczenie produkcji szkodliwych substancji z tego sektora umożliwić może poprawę jakości powietrza i w konsekwencji w sposób znaczący wpłynąć na ochronę lokalnego ekosystemu, a także ochronę zdrowia wśród lokalnej społeczności. Wśród produktów

procesu spalania paliw, które istotnie wpływają na występowanie niskiej emisji znajdują się między innymi: dwutlenek węgla, tlenek węgla, tlenki azotu, metale ciężkie, benzo(a)piren oraz pyły PM10, PM 2,5. Niekorzystny wpływ i oddziaływanie wskazanych wyżej substancji na zdrowie i życie człowieka został udowodniony, a brak działań na obszarach występowania znacznych zanieczyszczeń powietrza prowadzi do znacznego pogorszenia zdrowia mieszkańców, chorób i zgonów.

Analiza sfery problemów przestrzenno-funkcjonalnych

Sfera przestrzenna

Niezwykle istotnym zagadnieniem w zakresie dotyczącym analizy sfery przestrzennej jest przegląd, badanie i ocena aktualnie obowiązujących Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego. Dzięki uchwalonym planom możliwe są do realizacji w pełnym zakresie planowane inwestycje i przedsięwzięcia dla celów społecznych i gospodarczych. Objęcie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego obszaru Gminy stwarza dogodne warunki do przeprowadzania procesów budowlanych, skraca okres przed inwestycyjny oraz pozwala prowadzić w sposób uporządkowany politykę przestrzenną. Szczególne znaczenie powyższy fakt posiada w odniesieniu do obszarów, które podlegać będą procesom rewitalizacji, pozwalając realizować projekty i działania finansowane ze środków prywatnych, bez udziału finansów publicznych.

Na terenie Gminy Zagnańsk obecnie obowiązuje 52 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zagadnienia związane z zagospodarowaniem przestrzennym na obszarze Gminy, dotyczą konieczności podnoszenia jakości przestrzeni publicznych, ciągłej dbałości o stan techniczny budynków o charakterze publicznym, prywatnym, infrastruktury przestrzeni publicznej. Zagadnienia te są szczególnie ważne w kontekście posiadanych zasobów o wartości kulturowej, historycznej, architektonicznej czy przyrodniczej. Gmina Zagnańsk posiada liczne zasoby, nie tylko budynków zabytkowych, ale także przyrodniczych. Walory przyrodnicze Gminy z zachowanym naturalnym i zróżnicowanym biologicznie środowiskiem, stanowią cenny aspekt rozwoju funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej, a także funkcji turystycznej. Wśród najbardziej cennych przyrodniczo obszarów Gminy Zagnańsk znajdują się kompleksy leśne, należące do form ochrony NATURA 2000.

Wykorzystanie w pełni posiadanych możliwości i dbałość o stan techniczny posiadanej infrastruktury to istotny element zrównoważonego rozwoju Gminy. Uzasadnione zatem

stają się te działania, które realizują powyższe cele dla dobra lokalnej społeczności z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska i dbałości o jego zasoby. W ramach prowadzonych spotkań konsultacyjnych, mieszkańcy podnieśli kwestie, które w dalszych etapach zostały szczegółowo przeanalizowane. Do najważniejszych z nich należały:

- kwestie zachowania dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych,
- problemy związane ze złym stanem technicznym budynków mieszkalnych (w części z nich budynków zabytkowych) oraz z brakiem możliwości prowadzenia remontów które utrzymałyby je w stanie ograniczającym zniszczenie i dewastację,
- kwestie problemów komunikacyjnych mieszkańców (zwłaszcza osób starszych), które nie są zmotoryzowane (a ze względu na rozległy obszar Gminy osoby te nie są w stanie na samodzielne przemieszczanie się na jej obszarze),
- potrzeba zabezpieczenia infrastruktury technicznej zwłaszcza pod nowe osadnictwo na terenie gminy, i w związku z procesami inwestycyjnymi – stan tej infrastruktury jest na bardzo zróżnicowanym poziomie na terenie Gminy.

Zasoby mieszkaniowe Gminy Zagnańsk opierają się głównie na budownictwie jednorodzinne. Analiza danych statystycznych GUS, wykazała systematyczny przyrost liczby budynków mieszkalnych w Gminie na przestrzenie ostatnich dziesięciu lat na co niewątpliwie ma wpływ sukcesywny wzrost liczby ludności związany z procesami migracyjnymi. Znaczna część budynków mieszkalnych na obszarze Gminy Zagnańsk wybudowana była w okresie przedwojennym i powojennym.

Budynki te wymagają działań modernizacyjnych w zakresie kompleksowej modernizacji: docieplenia, wymiany instalacji ogrzewania (wymiana przestarzałych technologicznie pieców węglowych na piece nowej generacji – bardziej ekologicznych), a także montażu instalacji OZE. Wymagają one także dostosowania do obecnych standardów w zakresie sposobu ich ogrzewania i energooszczędności. Do analizy zostały ujęte budynki, które zostały wybudowane przed rokiem 1989 oraz te z nich, które na podstawie oceny ekspertów i służb technicznych w Gminie wykazują znaczny poziom degradacji. Notuje się sporą dynamikę rozwoju budownictwa mieszkaniowego, głównie wśród inwestorów indywidualnych.

Oceniając obiektywnie poziom jakości dróg w całej Gminie Zagnańsk można uznać je za dobry. Najczęściej występującym problemem uniemożliwiającym inwestycje drogowe są kwestie własności terenów oraz wymagany poziom uzbrojenia terenów pod drogami (w sieci wodociągowe i kanalizacyjne).

Infrastruktura będąca własnością publiczną wymaga działań naprawczych, problemem są także obiekty i budynki stanowiące własność prywatną o znacznych walorach architektonicznych i kulturowych, wpisane do rejestru zabytków, które z uwagi na zakres i rozmiar prac remontowych wymagają znacznych nakładów finansowych, nie są remontowane i popadają w ruinę. Infrastruktura drogowa Gminy wymaga remontu lub przebudowy. Infrastrukturę komunikacyjną Gminy Zagnańsk tworzy system dróg wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych. Z uwagi na fakt, iż obszarowo gmina posiada znaczną powierzchnię, poruszanie się po jej terenie dla osób starszych, niezmotoryzowanych, dzieci i młodzieży stanowi istotny problem, który należy zminimalizować lub całkowicie wykluczyć poprzez podjęcie stosowanych działań.

Część 4. Wybór obszaru rewitalizacji

Wybór obszarów Gminy Zagnańsk wskazanych do objęcia procesem rewitalizacji jest wynikiem gruntownej diagnozy zjawisk kryzysowych występujących na jej terenie oraz wynikiem ustalenia ich koncentracji terytorialnej. W oparciu o przeprowadzone analizy ilościowe i jakościowe oraz wyznaczone na ich podstawie strefy wysokiej koncentracji negatywnych zjawisk wyznaczono granice obszarów zdegradowanych. Obszary te dały podstawę do przeprowadzenia konsultacji społecznych. Szczegółowa analiza wyników diagnozy czynników kryzysowych umożliwiły wyznaczenie obszarów zdegradowanych. Podsumowując proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji należy wskazać, że podstawę wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji stanowiła analiza, w której wykorzystane zostały obiektywne i weryfikowalne mierniki (wskaźniki) i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno- funkcjonalnej. W stosunku do każdego wskaźnika określono czy jest tzw. stymulantą, czy destymulantą rozumianą jako wskazanie, że wysokie wartości wskaźnika świadczą o występowaniu zjawiska pozytywnego przy stymulancie i zjawiska negatywnego przy destymulancie.

Z uwagi na brak dostępnych danych ilościowych w niektórych obszarach objętych badaniem bazowano na ocenie jakościowej Zespołu ds. rewitalizacji, który odpowiedzialny był za opracowanie GPR w tym diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru rewitalizacji.

Podsumowując wskaźniki, które zostały wzięte pod uwagę w przeprowadzonej analizie należy zwrócić uwagę na najważniejszy aspekt jaki dotyczy procesu rewitalizacji, a mianowicie konieczność kompleksowego przeprowadzenia analizy obszaru z wykorzystaniem narzędzi partycypacji społecznej oraz narzędzi analitycznych. W ramach wyznaczenia stopnia degradacji w oparciu o uwarunkowania społeczne, przeprowadzono analizę wskaźników ilości osób korzystających z zasiłków. Niniejsze działanie ma na celu udokumentowanie stopnia wykluczenia społecznego, ze względu na to, iż zasiłki odnosiły się do liczebności osób długotrwale wykluczonych (zasiłki stałe), osób posiadających określone trudności życiowe skoncentrowane w pewnym czasie (zasiłki okresowe) oraz osób korzystających z zasiłków celowych. Niemożność podjęcia pracy i konieczność korzystania z pomocy społecznej stanowi potencjał do uznania, iż występuje konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych. Biorąc pod uwagę liczbę świadczeń przyznawanych przez GOPS (wskaźniki społeczne) pokazują poziom ubóstwa.

Z kolei - bezrobocie generuje poczucie wykluczenia oraz możliwość uzależnienia się od alkoholu ze względu na chęć ucieczki od problemów. Wpływa to jednocześnie na zwiększenie stopnia łamania prawa oraz nasilenie konieczności podejmowania interwencji przez straż miejską. Wskaźnikiem uzupełniającym analizy w zakresie wyznaczania obszaru zdegradowanego był wiek przedprodukcyjny jako zmienna determinująca potencjały obszaru (wyższa liczba rodzących się dzieci) lub deficyty (spadek ilości urodzeń) w najbliższej przyszłości, ze względu na stopień obciążenia demograficznego obszaru, na którym podejmowane będą działania rewitalizacyjne. Ważnymi wskaźnikami, które należy traktować jako uzupełnienie prowadzonych analiz są dane w obszarze gospodarczym analizowane na podstawie współczynnika przedsiębiorczości jako liczby podmiotów gospodarczych przypadających w odniesieniu do liczby ludności. Niniejszy wskaźnik świadczy o możliwości samodzielnego działania przez mieszkańców i podejmowania aktywności nakierowanej na rozwiązywanie problemów we własnym zakresie. Niski wskaźnik świadczy na obszarze o szczególnym nasileniu problemów społecznych o znacznej bierności. Na podstawie oceny analizy wskazano obszary potencjalnie predysponowane do wyznaczenia w ramach obszaru zdegradowanego na podstawie oceny wartości Index of Multiple Deprivation.

Wyliczenie IMD ogólnego obejmowało wyliczenie wartości punktowej IMD społecznego oraz dodania wyników poszczególnych IMD dla każdego uwarunkowania przyjmując ocenę jak przy analizie poszczególnych uwarunkowań, czyli metodologia IMD obejmowała ocenę 3 punkty (kolor czerwony), a za każdy kolejny obszar oznaczony na czerwono stanowiącą odstępstwo od średniej dla Gminy dodatkowy jeden punkt, czyli odpowiednio: 1 obszar (3 punkty), 2 obszary (3 punkty + 1), 3 obszary (3 punkty + 1 + 1). Obszary oznaczone na inne kolory odpowiednio: 1 punkt (kolor zielony), 2 punkty (ciemny żółty). Wynikiem tak prowadzonej analizy było wskazanie wartości IMD ogólnego. W ramach wyznaczania obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji wyznaczono jednostki gdzie zidentyfikowano stan kryzysowy wynikający z natężenia problemów społecznych i co najmniej jednego z problemów w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno- funkcjonalnej lub technicznej.

Tabela nr 28. Zbiorcza analiza uwarunkowań społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzenno-funkcjonalnych w Gminie Zagnańsk.

Jednostka administracyjna	Wskaźnik syntetyczny IMD				IMD łącznie
	IMD Społeczny	IMD Gospodarcze	IMD środowiskowe	IMD przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne	
Bartków					7
Belno					8
Długojów					8
Gruszka					8
Jasiów					6
Jaworze					9
Kajetanów					8
Kaniów					6
Kołomań					7
Samsonów					12
Szałas					5
Tumlin					14
Umer					6
Zachełmie					7
Zagnańsk					14

(Źródło: Opracowanie własne)

Średnia	9,6
Przedział średniej	7,7 – 11,2
Poniżej średniej	
Średnia	
Powyżej średniej	

Obszar rewitalizacji został wskazany w stosunku do ogólnej liczby ludności Gminy Zagnańsk wynoszącej na koniec roku 2023 12 238 osoby (na podstawie danych GUS BDL) oraz całkowitej powierzchni gminy wynoszącej 124,9 km². Zgodnie z przepisami ustawy o rewitalizacji, obszar rewitalizacji może być zamieszkiwany maksymalnie przez 30% ludności gminy i wyznaczony na maksymalnie 20% powierzchni gminy. Obszar rewitalizacji gminy zamieszkuje łącznie 876 mieszkańców (7,2% ogólnej liczby mieszkańców gminy) i obejmuje 16,78 km² (13,43% ogólnej powierzchni gminy). Tak wyznaczony obszar spełnia wymagania ustawowe odnośnie limitów obszaru i liczby mieszkańców.

Analiza wniosków „wymiarów kryzysu”, uwarunkowania obszaru oraz priorytety strategiczne Gminy, umożliwiły wskazanie obszarów przeznaczonych do rewitalizacji.

Obszar zdegradowany

Zgodnie z Wytycznymi w obszar zdegradowany musi obejmować występowanie przede wszystkim natężenia problemów społecznych dlatego do obszaru zdegradowanego zaliczone zostały tylko jednostki administracyjne, dla których zidentyfikowano występowanie w sferze społecznej.

W ramach przeprowadzonej analizy został wyznaczony obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji, które są obszarami tożsamymi.

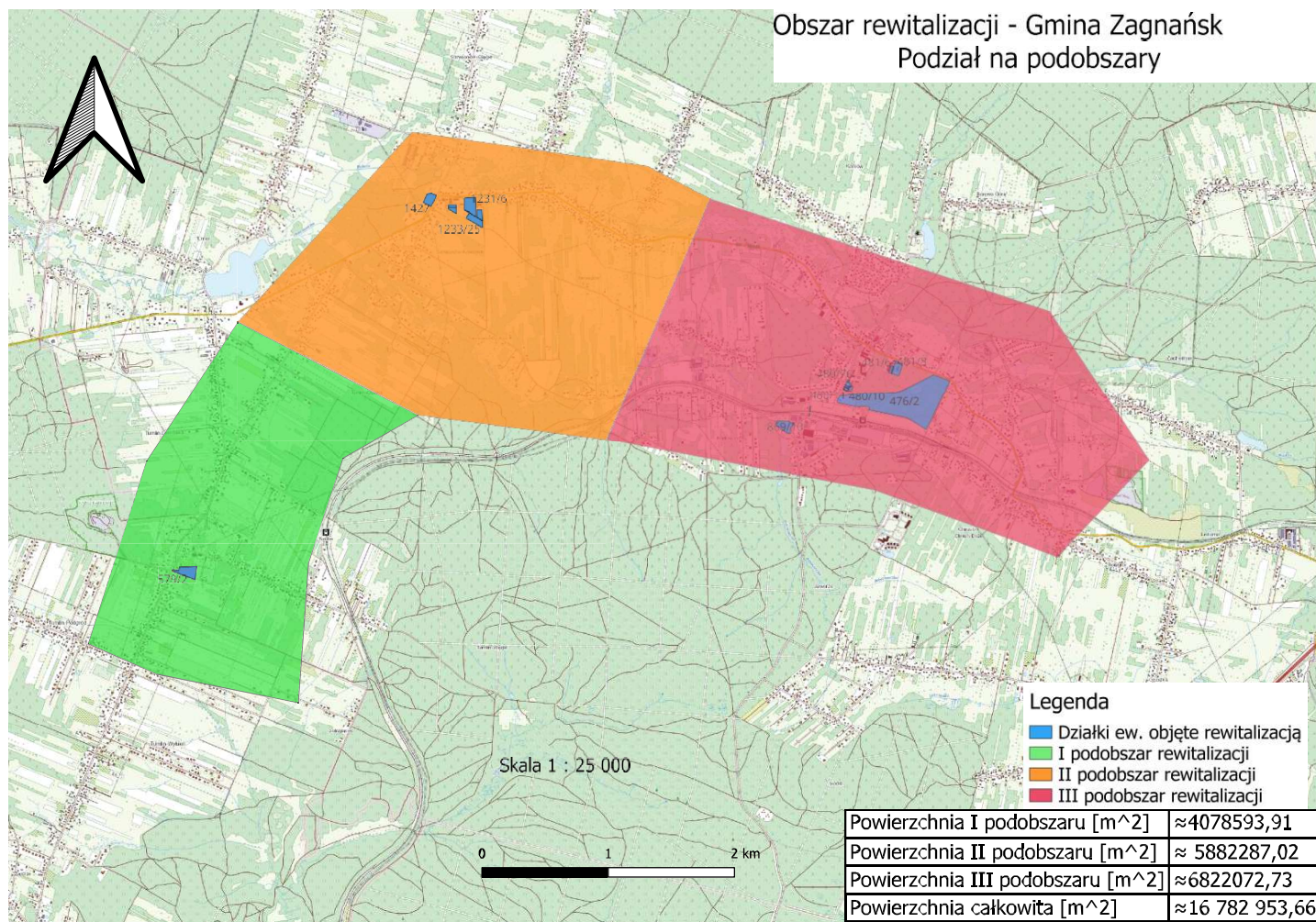
Tabela nr 29. Wykaz i opis granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Zagnańsk.

Obszar rewitalizacji	Liczba ludności miejscowości	Odsetek ludności obszaru rewitalizacji w stosunku do ludności gminy	Powierzchnia [km ²]
Samsonów	1208	241	4,08
Tumlin	1411	282	5,88
Zagnańsk	1766	353	6,82
Razem obszar zdegradowany	4385	876	16,78
Razem obszar rewitalizacji	4385	876	16,78

(źródło: Opracowanie własne)

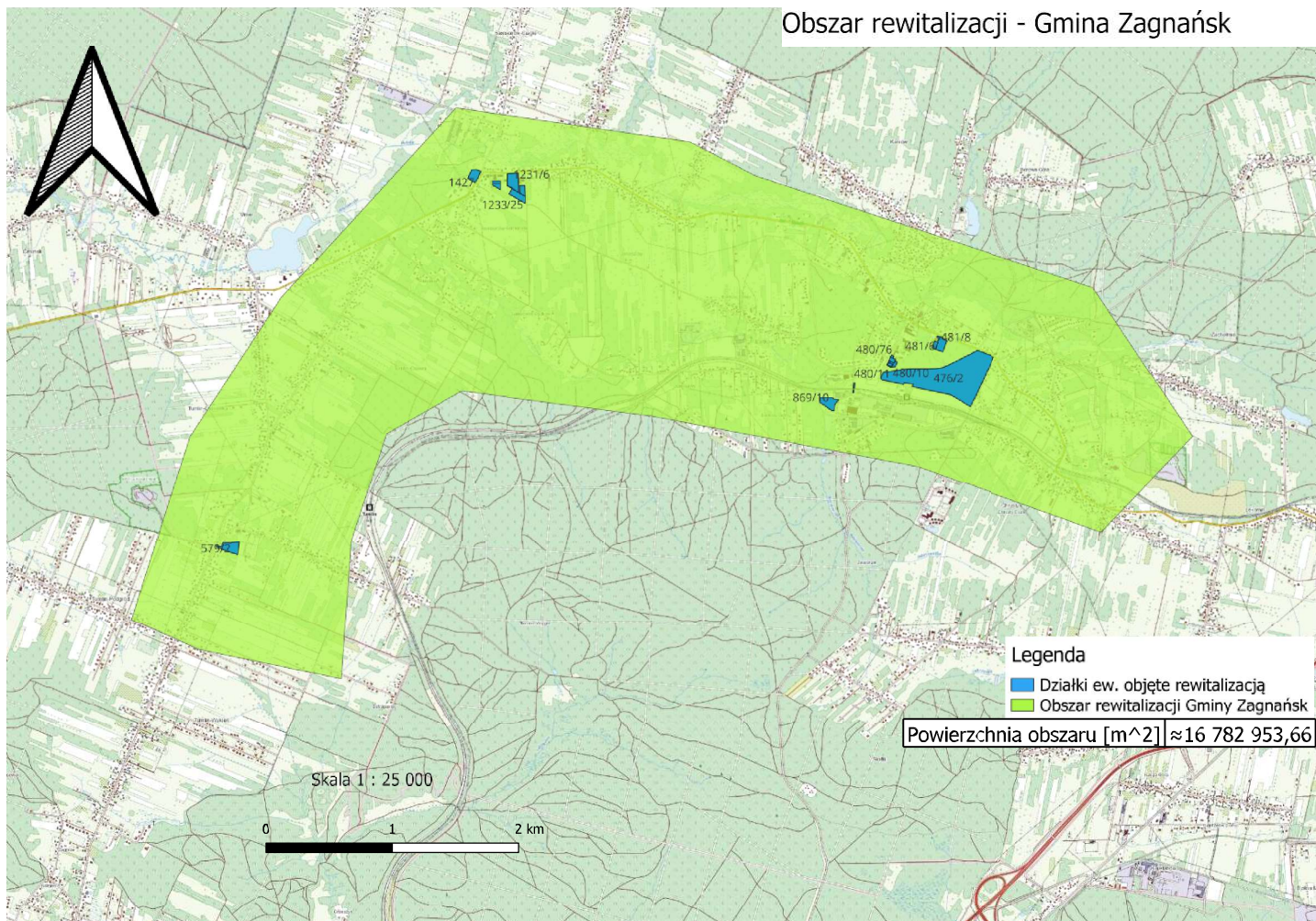
Poniżej zaprezentowano graficzny podział obszarów rewitalizacji na obszarze Gminy Zagnańsk. Obszar ten obejmuje trzy miejscowości i został podzielony na trzy podobszary.

Obszar rewitalizacji Gminy Zagnańsk

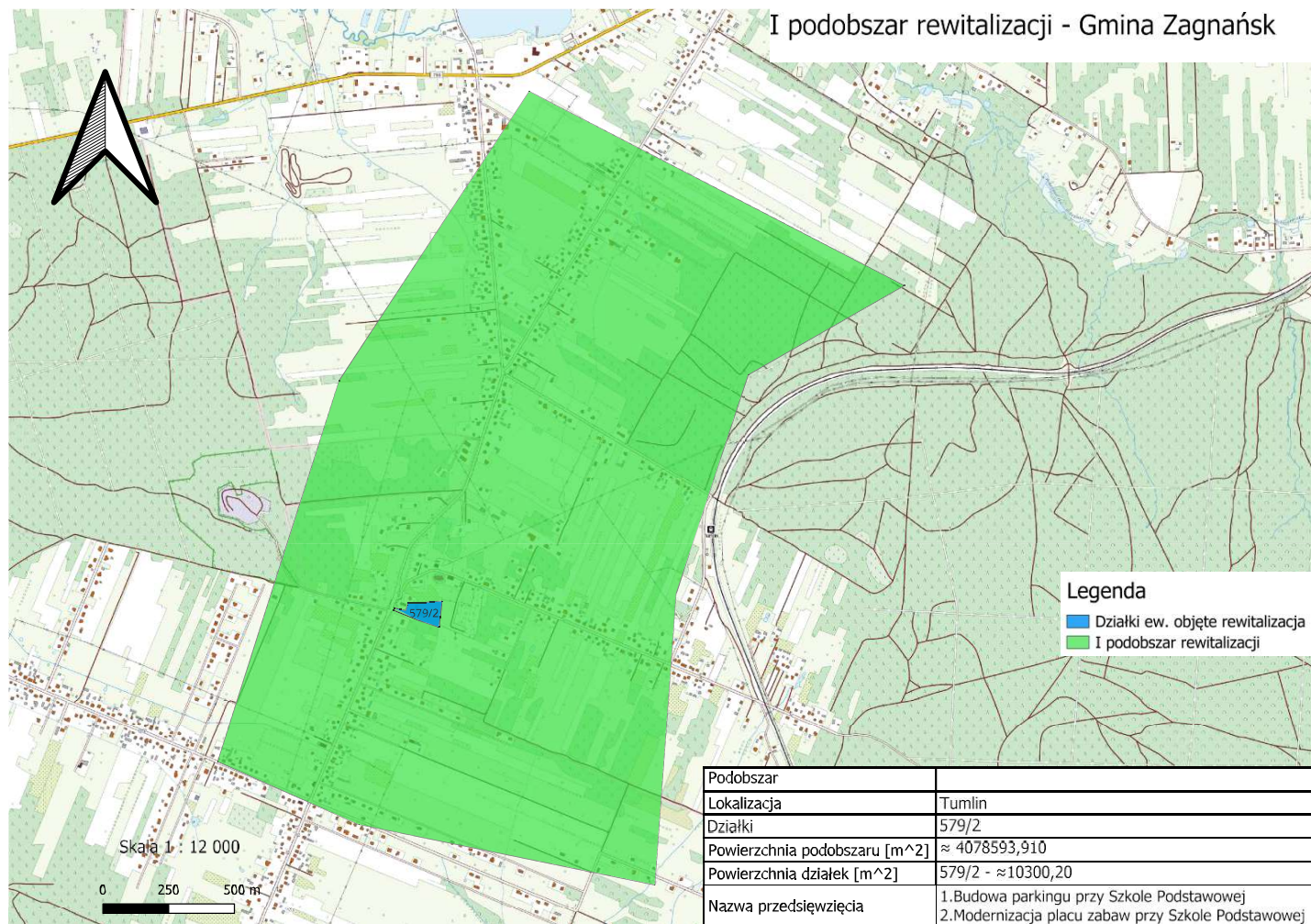

Obszar rewitalizacji - Gmina Zagnańsk

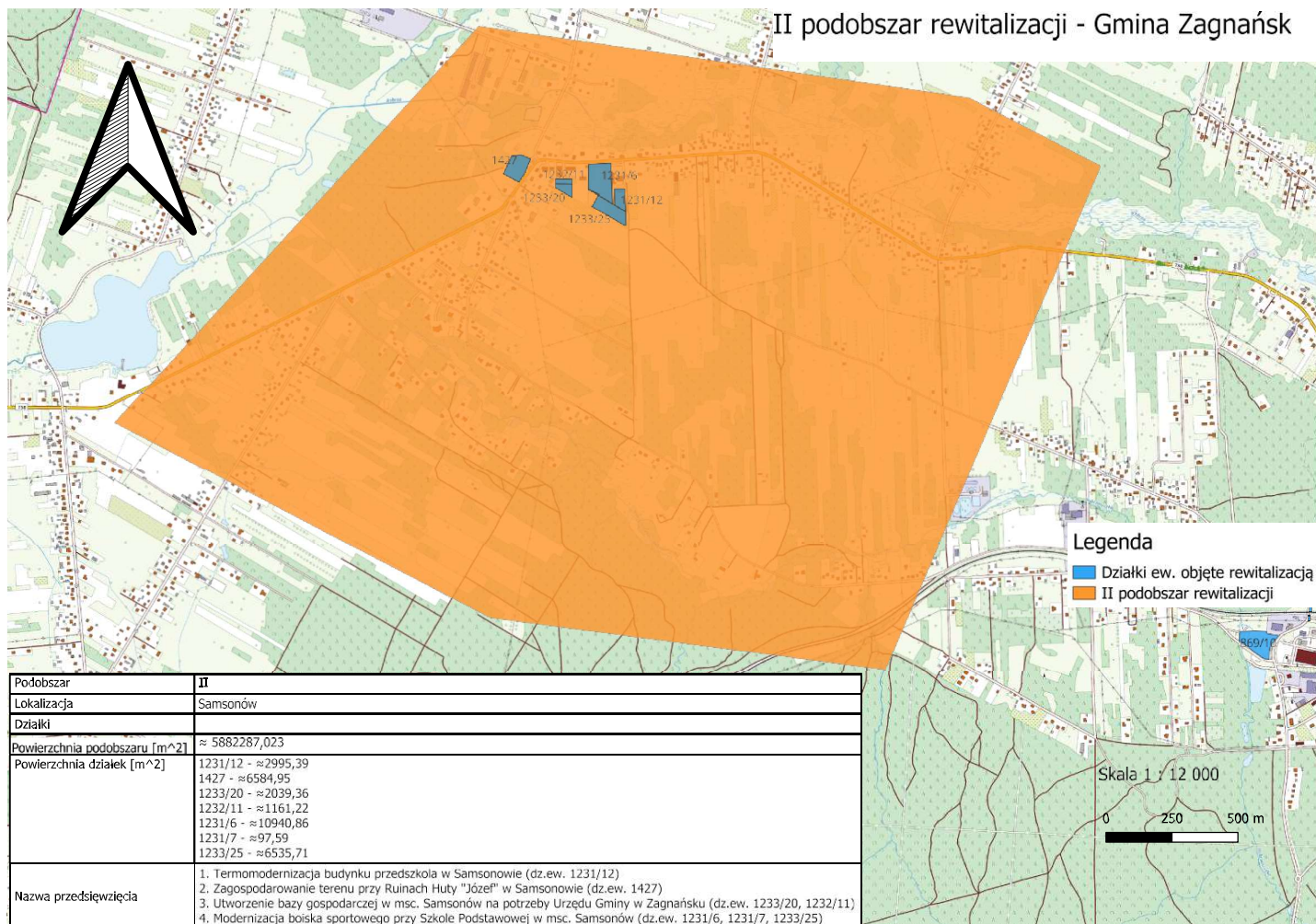

I Podobszar rewitalizacji - Tumlin

II Podobszar rewitalizacji – Samsonów

II podobszar rewitalizacji - Gmina Zagnańsk

III Podobszar rewitalizacji – Zagnańsk

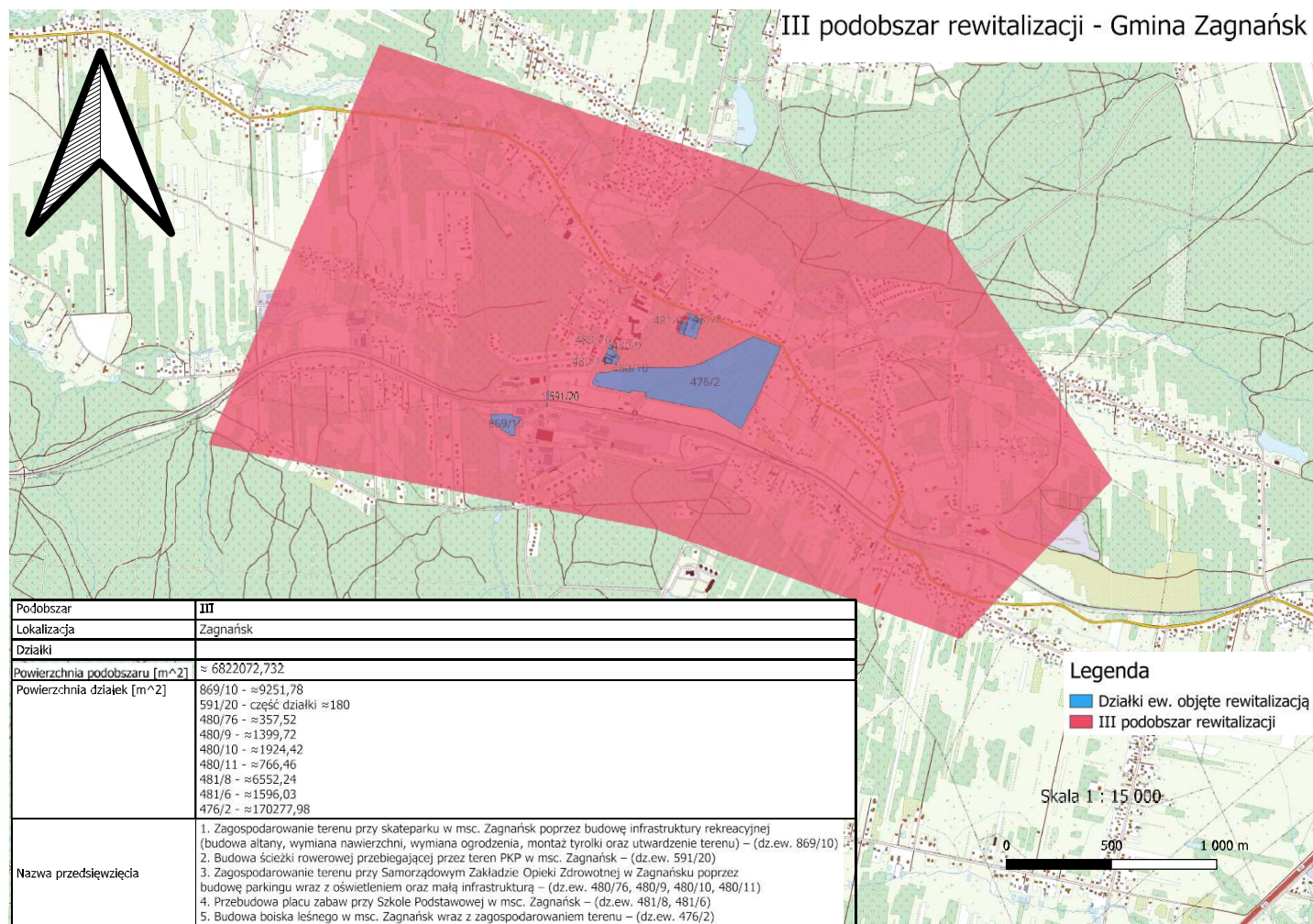
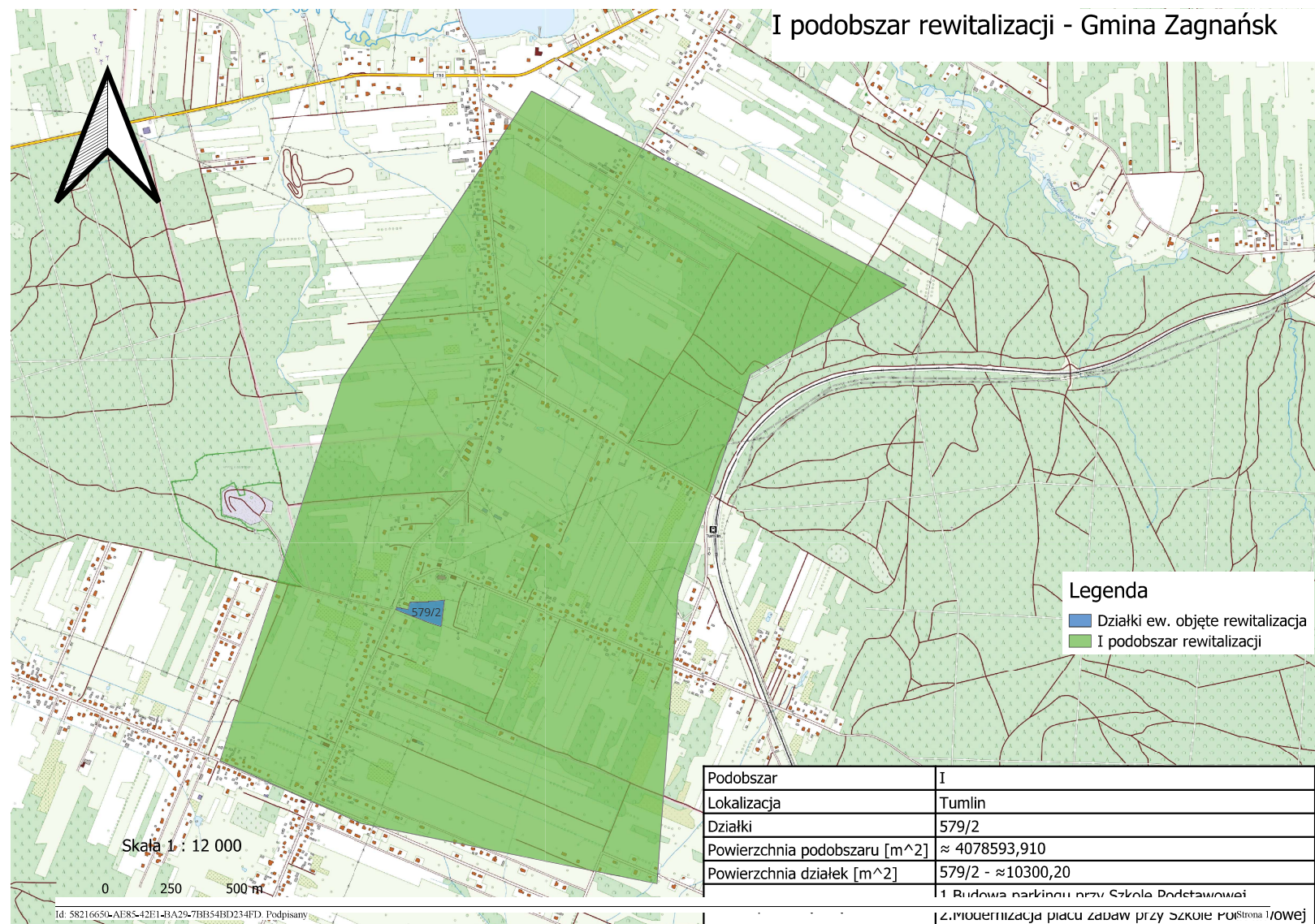

Tabela nr 30. Lokalizacja poszczególnych projektów rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa projektu/ przedsięwzięcia	Lokalizacja	Numer działki
1.	Zagospodarowanie terenu przy skateparku w msc. Zagnańsk poprzez budowę infrastruktury rekreacyjnej (budowa altany, wymiana nawierzchni, wymiana ogrodzenia, montaż tyrolki oraz utwardzenie terenu)	Zagnańsk	Dz. Nr ewid. Nr 869/10 obręb Zagnańsk
2.	Budowa ścieżki rowerowej przebiegającej przez teren PKP w msc. Zagnańsk	Zagnańsk	Dz. Nr ewid. Nr 591/20 obręb
3.	Zagospodarowanie terenu przy Samorządowym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Zagnańsku poprzez budowę parkingu wraz z oświetleniem oraz małą infrastrukturą	Zagnańsk	Dz. Nr ewid. Nr 480/76, 480/9, 480/10, 480/11 obręb Zagnańsk
4.	Przebudowa placu zabaw przy Szkole Podstawowej w msc. Zagnańsk	Zagnańsk	Dz. Nr ewid. Nr 481/8, 481/6 obręb Zagnańsk
5.	Budowa boiska leśnego w msc. Zagnańsk wraz z zagospodarowaniem terenu	Zagnańsk	Dz. Nr ewid. Nr 476/2 obręb Zagnańsk
6.	Termomodernizacja budynku przedszkola w Samsonowie	Samsonów	Dz. Nr ewid. Nr 1231/12 obręb Samsonów
7.	Zagospodarowanie terenu przy Ruinach Huty „Józef” w Samsonowie	Samsonów	Dz. Nr ewid. Nr 1427 obręb Samsonów
8.	Utworzenie bazy gospodarczej w msc. Samsonów na potrzeby Urzędu Gminy w Zagnańsku	Samsonów	Dz. Nr ewid. Nr 1233/20, 1232/11 obręb Samsonów
9.	Modernizacja boiska sportowego przy Szkole Podstawowej w msc. Samsonów	Samsonów	Dz. Nr ewid. Nr 1231/6, 1231/7, 1233/25 obręb Samsonów
10.	Budowa parkingu przy Szkole Podstawowej w msc. Tumlin	Tumlin	Dz. Nr ewid. Nr 579/2 obręb Tumlin
11.	Modernizacja placu zabaw przy Szkole Podstawowej w Tumlin	Tumlin	Dz. Nr ewid. Nr 579/2 obręb Tumlin

I podobszar rewitalizacji - Gmina Zagnańsk

Legenda

- Działki ew. objęte rewitalizacją
- I podobszar rewitalizacji

Podobszar	I
Lokalizacja	Tumlin
Działki	579/2
Powierzchnia podobszaru [m ²]	≈ 4078593,910
Powierzchnia działek [m ²]	579/2 - ≈ 10300,20
	1 Budowa parkingu przy Szkole Podstawowej
	2. Modernizacja placu zabaw przy Szkole Podstawowej

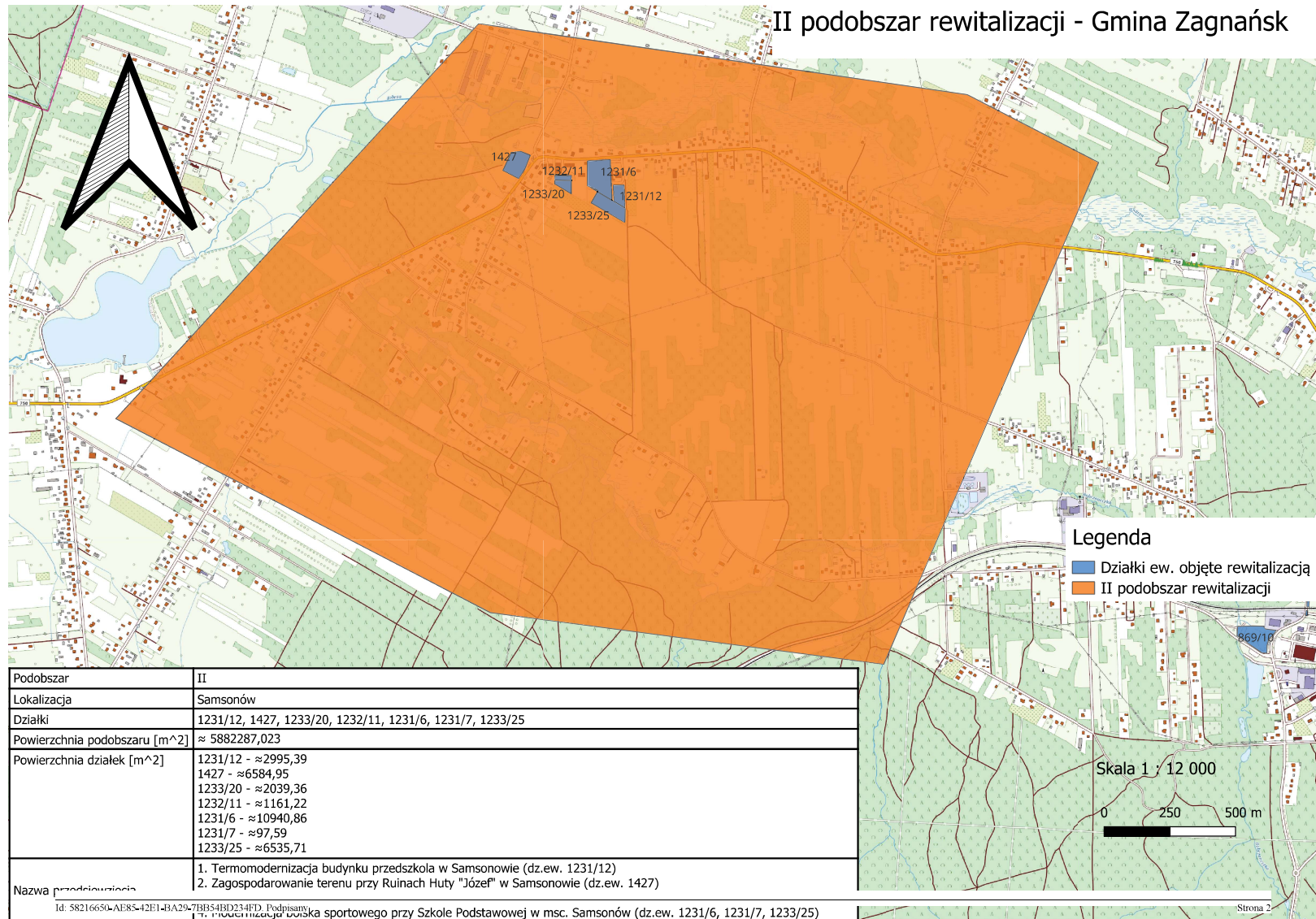
Skala 1 : 12 000

0 250 500 m

Id: 58216650-AE85-42E1-43A29-7BB54BD234FD. Podpisany

Strona 1/0wej

II podobszar rewitalizacji - Gmina Zagnańsk

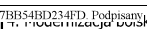

Legenda

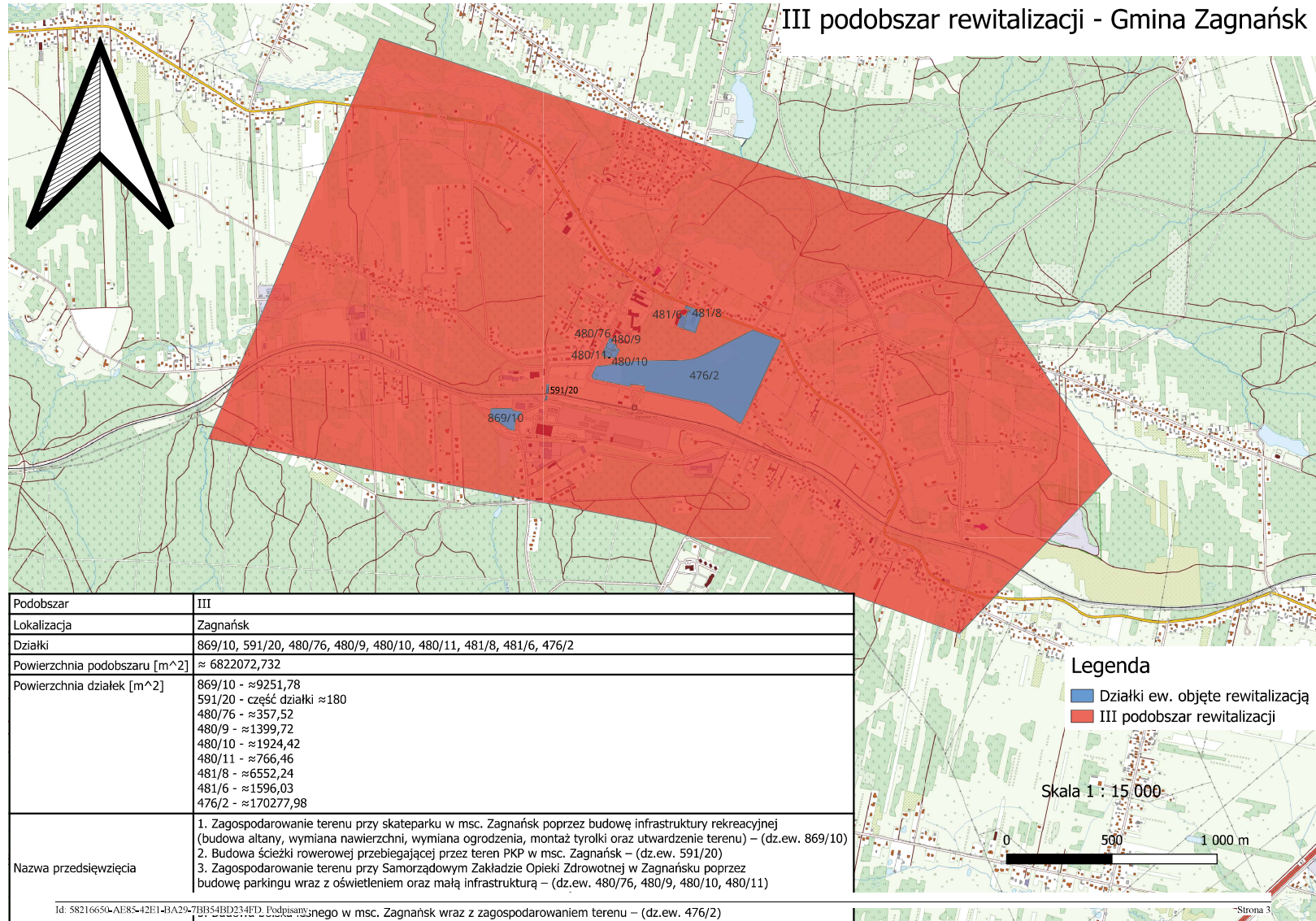
- Działki ew. objęte rewitalizacją
- II podobszar rewitalizacji

Skala 1 : 12 000

0 250 500 m

Podobszar	II
Lokalizacja	Samsonów
Działki	1231/12, 1427, 1233/20, 1232/11, 1231/6, 1231/7, 1233/25
Powierzchnia podobszaru [m ²]	≈ 5882287,023
Powierzchnia działek [m ²]	1231/12 - ≈2995,39 1427 - ≈6584,95 1233/20 - ≈2039,36 1232/11 - ≈1161,22 1231/6 - ≈10940,86 1231/7 - ≈97,59 1233/25 - ≈6535,71
Nazwa przedsięwzięcia	1. Termomodernizacja budynku przedszkola w Samsonowie (dz.ew. 1231/12) 2. Zagospodarowanie terenu przy Ruinach Huty "Józef" w Samsonowie (dz.ew. 1427)
Id: 58216650-AE85-42E1-4BA29-7BB54BD234FD. Podpisany: Tytuł: II podobszar rewitalizacji - Gmina Zagnańsk (dz.ew. 1231/6, 1231/7, 1233/25)	

III podobszar rewitalizacji - Gmina Zagnańsk

Podobszar	III
Lokalizacja	Zagnańsk
Działki	869/10, 591/20, 480/76, 480/9, 480/10, 480/11, 481/8, 481/6, 476/2
Powierzchnia podobszaru [m ²]	≈ 6822072,732
Powierzchnia działek [m ²]	869/10 - ≈9251,78 591/20 - część działki ≈180 480/76 - ≈357,52 480/9 - ≈1399,72 480/10 - ≈1924,42 480/11 - ≈766,46 481/8 - ≈6552,24 481/6 - ≈1596,03 476/2 - ≈170277,98
Nazwa przedsięwzięcia	1. Zagospodarowanie terenu przy skateparku w msc. Zagnańsk poprzez budowę infrastruktury rekreacyjnej (budowa altany, wymiana nawierzchni, wymiana ogrodzenia, montaż tyrolki oraz utwardzenie terenu) – (dz.ew. 869/10) 2. Budowa ścieżki rowerowej przebiegającej przez teren PKP w msc. Zagnańsk – (dz.ew. 591/20) 3. Zagospodarowanie terenu przy Samorządowym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Zagnańsku poprzez budowę parkingu wraz z oświetleniem oraz małą infrastrukturą – (dz.ew. 480/76, 480/9, 480/10, 480/11)
Id: 58216650-AE85-42E1-4BA29-7BB54BD234FD. Podpisany w msc. Zagnańsk wraz z zagospodarowaniem terenu – (dz.ew. 476/2)	

Legenda

- Działki ew. objęte rewitalizacją
- III podobszar rewitalizacji

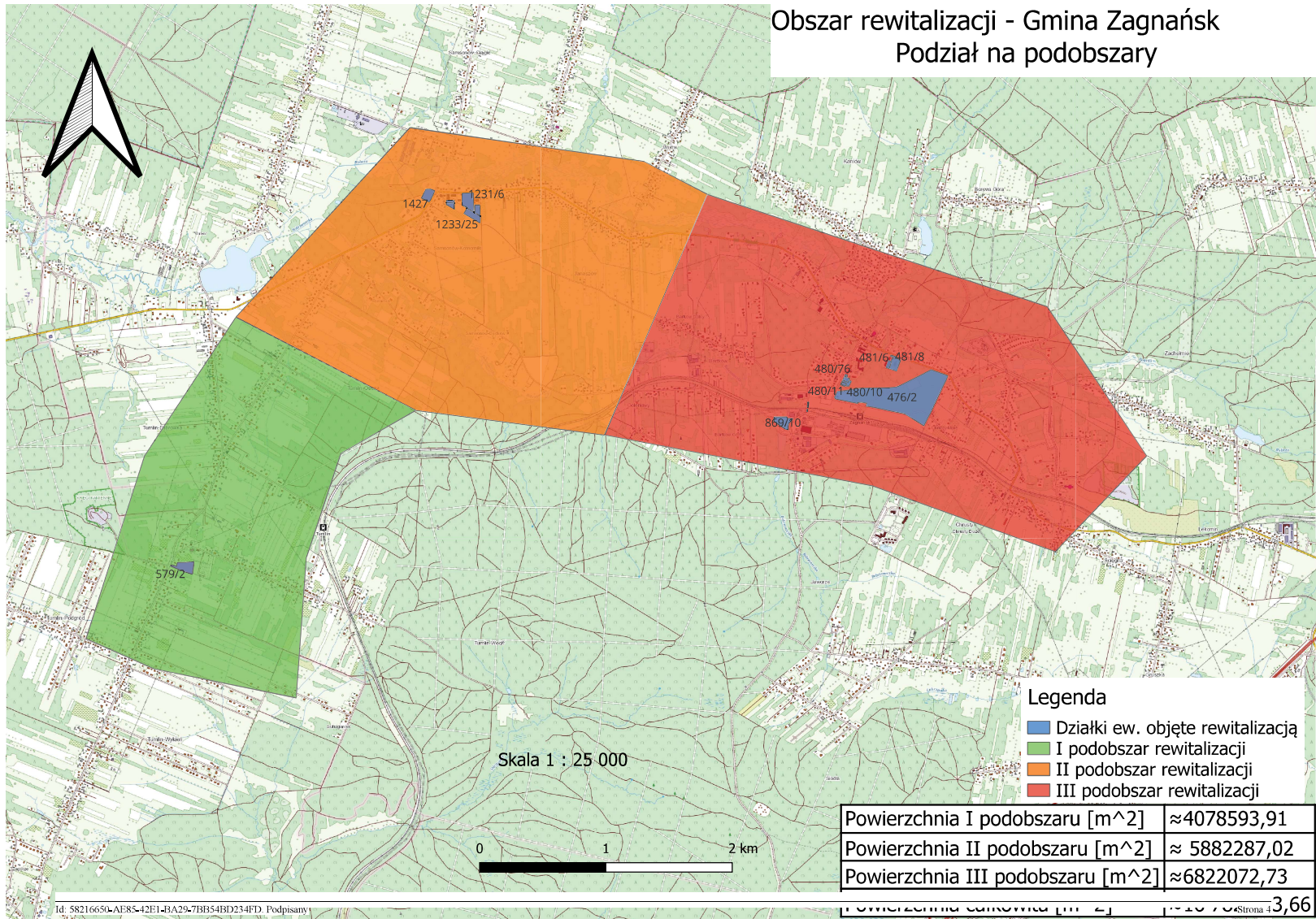
Skala 1 : 15 000

0 500 1 000 m

Strona 3

Obszar rewitalizacji - Gmina Zagnańsk Podział na podobszary

Obszar rewitalizacji - Gmina Zagnańsk

